

LA REPÚBLICA

Del 21 al 27 de juliol del 2018 Any I — Número 09 2€

L'Estat espanyol se situa
entre els més benèvolts
amb la dictadura i és un cas
excepcional a Europa

Dictadors, a la paperera

Els Premis Republicans de l'Any ja tenen guardó

www.lrp.cat

Ras i curt **EDUARD VOLTAS** @eduardvoltas

Tindria la seva gràcia que les crides a la unitat que proliferen en l'espai independentista, inclòs el moviment de les primàries, no només no aconseguissin el seu (aparent) objectiu, sinó que acabessin tenint com a conseqüència l'ampliació del ventall de forces competint electoralment. Un pa com unes hòsties.

LA REPÚBLICA QUE BULL

Una de freda i una de calenta

La situació lamentable que va oferir dimecres l'independentisme al Parlament ha quedat matisada per la derrota del jutge Llarena a Europa. Tot plegat manté l'opinió pública republicana desconcertada. Ningú sap si anem bé, si anem malament o si no anem enlloc.

Amb el que s'ha vist aquesta setmana, tanmateix, podem extreure dues conclusions. La primera és que la internacionalització del conflicte ha estat el principal encert del bloc republicà des del fiasco del 27 d'octubre. La segona és que les relacions entre JuntsxCat i Esquerra es troben en un moment crític. I

les de JuntsxCat amb el PDeCAT. No pas perquè abans fossin millors, sinó perquè fins dimecres havien dissimulat prou bé.

Paciència. La sensació de trencadissa és descoratjadora. Però no és menys cert que des del 17 d'agost passat el nivell d'intensitat política i psicològica que viuen els polítics republicans és esgotador. Viure al límit durant tants mesos, amb líders a la presó i a l'exili, traspals la presa de decisions.

No entrem en pànic, doncs. I si algú pensa que els polítics republicans han embogit, que recordi aquell acudit que explicava Woody Allen. Resulta que

La sensació de trencadissa és descoratjadora, però seria un error entrar en situació de pànic

una família va al metge de visita. "Doctor -diu un dels familiars- el nostre germà s'ha tornat boig. Es pensa que és una gallina." El metge respon: "Porteu-me'l, que el curaré." I el familiar respon: "Oh, però és que necessitem els ous." Potser els nostres polítics s'estan trastocant, però no tenim cap alternativa que no sigui pitjor. Vacances parlamentàries, doncs, mobilització groga tot l'agost i confiem que passat l'estiu tothom es torni posar a rega.

Carles Ribera Director @carles_ribera

SUMARI

01 Portada El disseny i la creativitat de la portada d'aquest número han anat a càrrec de Gabriel de Medeiros, de l'agència Evil Love.

03 Opinió Articles i anàlisis de Bea Talegón, Laura Pinyol, Biel Figueras, Salvador Cardús, Patricia Centeno i Enric Serra.

12 Dossier La polèmica sobre el Valle de los Caídos és la base d'un reportatge que fa un repàs del destí final dels cadàvers dels principals dictadors del segle XX.

18 L'Entrevista Cati Morell entrevista el president de l'Obra Cultural Balear, l'advocat Josep de Luis.

24 Internacional El president dels Estats Units és un personatge controvertit. En poc més d'un any i mig en el càrrec, Donald Trump col·lecciona sortides de to i ha pres decisions que desestabilitzen l'ordre mundial.

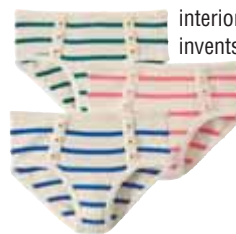

28 Salut Tenir el colesterol alt és un risc molt important per a la salut, però tot i això encara hi ha un 40% de la població catalana adulta que no en controla els nivells sistemàticament.

36 La Conversa Teresa Márquez parla amb Fabian Mohedano, un dels principals impulsors a Catalunya de la reforma horària.

38 Reportatge L'estiu del 1918, l'hereu d'una empresa francesa, Petit Bateau, va decidir tallar els camals de la roba interior i va crear un dels invents més radicals del segle XX.

40 La República de les Arts El gran nombre d'editorials independents que han nascut en els darrers anys, algunes impulsades només per una sola persona, ha capgirat el panorama editorial en català.

52 La República Jove Quan el Sàhara era un bosc, amb text d'Oriol Canosa i il·lustracions de Cristina Bueno.

64 Tavèrnia Joan Poyano, amb els dibuixos de Teo Perea, torna a posar prova la capacitat de resiliència del sentit de l'humor dels lectors de La República

Ras i curt ELI NEBRED@elinebreda

Un Llarena humiliat rebutja extradir Puigdemont només per malversació i retira totes les ordres europees i internacionals. Si aquest ridícul monumental no us sembla prou bona notícia, us recordo que el dia 4 de setembre està citat a declarar davant d'un jutjat belga per parcialitat i obstinació. Compreu crispetes.

D'ENTRADA

Ai, P.L.!

Jo que tenia el meu article preparat parlant sobre la mesa del Parlament, explicant que era bo que hagués quedat tot en suspens per poder reflexionar durant aquests mesos d'estiu... Jo que estava expectant perquè ens donessin alguna sorpresa al setembre, perquè enviessin els independentistes a Luxemburg i que allà continués aquest sànet, aquesta vegada per a tot el públic europeu... Jo que m'esperava que desfés el merder que havíeu creat tu i els teus col·legues amb una mica més d'enrevessament, amb una mica més de literatura... Jo que ja m'havia aficionat als teus *best-sellers* de ciència-ficció... Ara no se t'acut res més que posar fi a la història i deixar-me així...

Com ets, Pablo, com ets! Ja m'havia subscrit a les teves interlocutòries; havia contractat un servei a domicili de crispetes. I ara resulta que talles en sec. Ni presents recurs a Estrasburg, ni esperes el recurs de Puigdemont. Però home, després de desplegar tanta creativitat, de ser el Ferran Adrià de la justícia, amb les teves obres incomprensibles i les teves deconstruccions del dret, ens tanques el bar just quan està-

RAMON BUCH

Com ets, Pablo! Ens tanques el bar just quan estàvem a punt de demanar les copes

tan prestigiosa i reconeguda per acabar donant la imatge que el títol s'aconsegueix en una tómbola o en una universitat amb nom de Borbó. Sol passar a "*los muy españoles y mucho españoles*": que quan surten del seu xiringuito es troben que a fora les seves pel·lícules no venen. El més trist és que a Espanya encara sí, i així ens va. Que no hi va haver rebel·lió, ni sedició, ni res semblant. Que ja t'ho dèiem molts, tot i que vau preferir silenciar-nos.

Aquesta manera vostra d'estimar Espanya la deixarà molt malparada. Com succeeix amb gairebé tot el que voleu mantenir perquè sí: la unitat, la monarquia i la vostra veritat. Ai, Pablo! Quina manera d'ensenyar al món el que hem d'aguantar a Espanya. Gràcies, no ho hauries pogut fer millor. (Ja ho saps, "*cuanto peor, mejor*", que deia el teu col·lega Mariano.)

vem a punt de demanar les copes.

M'imagino que deu ser difícil haver de desfer aquest embolic ara que el teu col·lega Mariano ha desaparegut del mapa i se n'ha anat a registrar propietats. Deu ser complicat passar de ser el més atrevit de la quadrilla a veure's sol i haver de donar explicacions de les teves passades de rosca. Ai, Pablo, tant per a això! Tota una carrera

Bea Talegón

Periodista @BeatrizTalegon

GAT I GOS

Lluís Puigbert

FIBLADES

L'alliçonadora faula dels micos i els plàtans

A vui no escalarem ni desescalarem, sinó que ens aturarem al replà de la ciència. Una vegada, uns científics que estudiaven el comportament van tancar sis micos en una gàbia al mig de la qual hi havia una escala i, al capdamunt, un penjoll de plàtans. Cada vegada que un dels animals s'enfilava per intentar agafar els fruits, se'ls ruixava a tots amb aigua gelada fins que cap del grup ho tornava a provar. Després, s'anaven canviant els micos d'un en un i el nou sempre era apallissat per la resta si s'acostava a l'escala. Al final, quan ja no en quedava cap que hagués rebut la dutxa freda, tots tenien clar que no es podien acostar a l'escala si no volien ser agredits per la resta, però el motiu ja havia canviat i la nova norma l'havia imposada el mateix grup. No us sona?

Enric Serra Periodista @serraamat

Ras i curt MIQUEL BERGA

En la pompa anglesa no hi ha mai sentit de *grandeur*, com en la dels francesos, ni ostentació de poder militar, com fan a Washington, a Moscou... o a Corea del Nord. El que hi ha en els tronats rituals dels britànics és una adhesió incondicional al valor de la tradició.

OPINIONS

'La manada' se sap immune

Dilluns a la tarda, el fotoperiodista Jordi Borràs va ser agredit al crit de "Viva España! Viva Franco!" L'individu li va propiciar cops de puny al cap i a la cara i li va trencar el nas. L'agressor es va identificar com a agent del CNP, però no va poder ser retinut pels testimonis dels fets i va acabar fugint. Quan l'endemà es va confirmar que era membre del Cuerpo Nacional de Policía, la unitat d'afers interns va anunciar l'obertura d'un expedient informatiu, però no ha estat apartat del seu lloc de treball.

La confirmació que era un agent de la Policía Nacional va coincidir amb la notícia que el guàrdia civil Antonio Manuel Guerrero, un d'aquells bonassos de *la manada*, es reintegrava al cos amb el 100% del sou, tot i que no prestarà servei ni treballarà. Potser per sort: quan l'agent Guerrero exercia a Còrdova era l'encarregat d'atendre víctimes de violència de gènere en el seu paper de servidor públic. Aquesta "reinscripció" s'ha produït una setmana més tard que la de l'altre servidor públic de *la manada*, el militar Alfonso Jesús Cabezuolo, membre de la Unitat Militar d'Emergències (UME) de Morón de la Frontera, que

“
La impunitat
sura com una
doble amenaça:
acció i
incapacitat
de reacció

Agents del CNP l'1 d'octubre. ➔ JUANMA RAMOS

aquells policies de paísà al vestíbul d'un hotel de Pineda de Mar que cridaven "Que nos dejen actuar, que nos dejen actuar"; ni tampoc les baralles de bar perpetrades per agents durant la festa del *Piolín*, ni els responsables de les càrregues de l'1 d'octubre que no poden ser identificats; ni els furgons sortint de Huelva al crit d'"a por ellos, oé".

Sí, són exemples aïllats. Però mentre el policia agressor de Jordi Borràs segueix sense estar detingut, els joves d'Altsasu ja han passat més de 600 dies a la presó per una baralla en un bar amb dos guàrdies civils.

La impunitat sura com una doble amenaça: acció i incapacitat de reacció. *La manada* campa lliure. Se senten immunes perquè són part del sistema. I el sistema, protegeix els seus.

s'ha reincorporat al servei actiu, és a dir, cobrant el 100% del sou base sense haver de treballar perquè no se li ha atorgat destí.

Probablement, aquests casos no poden servir com a sinèctoc: la policia no és tota així. Com tampoc deuen ser representatius

Laura Pinyol

Periodista @laurapinyol

'El setè segell'

La setmana passada, la Filmoteca va celebrar el centenari del naixement del cineasta Ingmar Bergman amb la programació del film *El setè segell*. La meua acompanyant defensava que *Persona* és millor film, però personalment sempre he cregut que la feina feta a *El setè segell* és una de les culminacions del cinema del segle XX. La fotografia, l'actuació i l'impressionant guió construeixen un film perfecte que continua transmetent un missatge tan actual com el que transmetia fa seixanta anys, a la qual cosa també deu ajudar la temàtica tractada: la soledat, la bogeria i la incomprensió davant la mort, temes als quals, com a humanitat, encara no ens hem sabut sostreure.

Biel Figueras

Perquè el principal protagonista del film és la Mort, que accepta jugar una partida d'escacs amb el cavaller Antonius Block, que vol salvar la seva vida i saber què hi ha després de la mort a canvi de guanyar aquesta partida. Tota la pel·lícula és la partida final entre Antonius Block i la Mort. Una partida que s'acompanya de diferents moments d'epifania del cavaller, com el que té en compartir un dinar de maduixes i llet de cabra amb una família de comedians que ell i el seu inigualable escuder Jöns acaben de conèixer. L'alegria, la pau i la tranquil·litat que desprenen el deixen impressionat i li provoquen una sensació que mai podrà oblidar. Li arriben a l'ànima.

I és així, perquè, cap al final del film, decideix que és més important distreure la Mort amb el final de la partida –de manera que mentrestant els comedians puguin escapar–, que guanyar-la. Perd, sí, però aquests poden fugir del final funest que espera a tot el grup del cavaller. I és que, al final, potser l'única cosa que es pot fer és guardar els moments únics que et trobes, saber què és l'important que vols salvar i tenir una actitud alegre i innocent davant la vida com la que té la família de comedians. Ens preocupem per massa problemes absurds, terrenals i irresolubles, i mai arribem a ser del tot conscients que al final tots acabarem perdent la partida.

Escriptor, historiador i comunicador polític @Rincewindcat

Ras i curt MAGDA GREGORI @MagdaGregori

Deia George Orwell que la llibertat és “el dret a dir als altres allò que no volen sentir”. Cal dir ben alt i ben fort que en un estat democràtic no es prohibeixen llibres, ni cançons, ni piulades, ni nassos de pallasso. Les llibertats d'opinió, de creació i de pensament no es poden emmordassar.

TRIBUNA REPUBLICANA

En contra del pessimisme social

Paradoxalment, sembla que com més avança i millora el món, més augmenta el pessimisme general. No és res estrictament nou, perquè el més gran prestigi dels pessimistes davant dels optimistes ve de lluny. En collecciono testimonis, i un dels més divertits que tinc és aquella sentència d'Hipòcrates en què, fa gairebé dos mil cinc-cents anys, observava amb preocupació: “Els joves d'avui no sembla que tinguin cap respecte pel passat ni cap esperança en el futur.”

Hi ha estudis que mostren aquesta aparent contradicció comparant les expectatives de futur dels ciutadans de països més rics amb els dels països més pobres. Roger Liddle, a *Social pessimism* (2008), observava que a la pregunta sobre si es pensava que al cap de vint anys es viuria millor, el 78% dels estonians deien que sí. En canvi, només hi estaven d'acord el 20% dels alemanys. Una explicació de sentit comú –i per això incerta–, diria que els qui més tenen, més temen perdre, i que els més pobres creuen que només poden millorar.

El prestigi del pessimisme ja l'havia assenyalat John Stuart Mill quan a la seva autobiografia publicada el 1873 escrivia: “He observat que qui és admirat per molta gent com a savi no és pas qui manté l'esperança davant dels que es desesperen, sinó qui perd l'esperança davant dels que la conserven.” I, encara més recentment, Matt Ridley, autor de l'assaig *The rational optimist* (2011), sentenciava: “Si dius que el món ha estat millorant, seràs tractat d'ingenu i insensible. Si dius que seguirà millorant, seràs considerat un ximple rematat. Però si dius que és imminent una catàstrofe pot ser que et donin un Premi Nobel.”

Però enguany s'han publicat un parell de

llibres optimistes –i, per tant, molt valents– en què, amb tota mena d'indicadors socials, s'explica per què podem confiar en el progrés de la humanitat. L'un, de Steven Pinker, *Enlightenment now*, en defensa de la raó, la ciència, l'humanisme i el progrés. L'altre, *Factfulness*, de Hans Rosling, subtítulat així: *Deu raons sobre per què estem equivocats sobre com va el món, i per què les coses són millors del que ens pensem*. I, ambdós llibres, carregats de bona informació, part de la qual es pot trobar al web www.ourworldindata.com, mantingut des de la Universitat d'Oxford per un grup de recerca independent.

Les raons del triomf del pessimisme davant l'evidència dels grans progressos que fa la humanitat són diverses i complexes. La confusió entre crítica i catastrofisme;

“
El més gran prestigi dels pessimistes davant dels optimistes ve de lluny

la insatisfacció que produeix el benestar o l'ús del xantatge emocional, en poden ser algunes de les causes. I, és clar, pensar que les notícies periodístiques ens proporcionen una visió equilibrada del món, tot i que se sap que només són notícia les males notícies. El cert és que allò que en diem actualitat es limita a informar del mal funcionament de les institucions o dels comportaments excepcionals que, equivocadament i desconfiats com som, considerem símptomes d'alguna amenaça més profunda.

Que el món té grans problemes és una evidència impossible d'emascarar ni amb les dades més positives de què es disposi. Que la injustícia, la desigualtat i les amenaces a la llibertat d'expressió passen períodes de reculada, és indiscutible. Però la qüestió no és negar-ho, sinó si tenim una mirada prou equilibrada sobre l'estat general del món i, sobretot, sobre com ha avançat els darrers cent o dos-cents anys. I sí, preneu-me per ximple, però el progrés ha estat espaterrant. I el que és millor, ho seguirà sent.

Salvador Cardús

Sociòleg i periodista @salvadorcardus

Ras i curt ORIOL PONSATÍ-MURLÀ @OPonsatiMurla

Com ens autodeeterminem, si el Parlament, que és sobirà, no gosa autodeeterminar les seves pròpies decisions i viu pendent del que dicten resolucions judicials escrites per un marcià amb toga? Als nostres parlamentaris els hem donat l'acta de diputat nosaltres i només els la prendrem nosaltres.

A FONTS

‘¿Me entiendes?’

D'aquell despropòsit en comunicació política no verbal que va significar el reportatge fotogràfic d'Inés Arrimadas posant als passadissos del Parlament de Catalunya amb un vestit de gala per a la revista *Telva*, no va ser pas la localització de la instantània principal (davant del despatx del president Roger Torrent) ni l'estilisme (un model de Diane V. Furstenberg) l'únic injuriós. També una de les seves declaracions durant l'entrevista: "Crec que és molt més intel·ligent i efectiu ser contundent en el fons i exquisida en les formes."

Aquesta afirmació en boca d'ella va ser d'un cinisme flagrant. La líder d'un partit que fa servir el *hooliganisme* com a estratègia de comunicació presumint de sofisticació en el seu comportament? Immediatament, la meua memòria visual va aplegar tot de moments en què tant la cap de l'oposició com els seus companys havien ultratjat l'educació, el respecte i la diplomàcia institucional mínima requerida per representar la ciutadania. Però, ves per on, la classe política, especialment Cs, sempre té recursos per continuar sorprenent-me...

Vaig quedar literalment garratibada quan fa unes setmanes Arrimadas va començar a bramar contra un grup d'independentistes que la increpava verbalment a la plaça de Vic. Perquè mai un líder -exceptuant personatges que busquen brega i tenen grans problemes d'autoestima com Donald Trump- es concedeix el luxe de rebaixar-se procedint públicament amb una conducta tan ordinària. O ignores els ciutadans concentrats, com fa la majoria, o t'hi apropes i trobes la manera de calmar els ànims i intentar debatre com a persones civilitzades. Aquesta segona opció no és la més comuna, ni tampoc ha de ser sempre la més encertada o recomanable, però és la preferida d'Emmanuel Macron, malgrat els maldecaps que genera al seu servei de seguretat. Si l'últim episodi per part del mandatari francès en aquest aspecte va ser molt polèmic perquè va al·lisonar un adolescent sobre com s'havia de di-

Inés Arrimadas, el 14 de juliol, mentre es passejava per Canet de Mar ➔ ACN

rigir a ell ("president o senyor president"), també es va comentar quan es va endinsar dins d'una multitud de treballadors enfurismats per justificar les polítiques neoliberals o quan a la dona d'un pres cors que li suplicava empatia amb la situació familiar la va mirar als ulls i li va agafar la mà per recordar-li que el seu marit havia de complir condemna.

Lluny de quedar com una desafortunada anècdota i que els assessors d'Arrimadas li evitessin aquest tipus d'enfrontament tan directe i violent amb els ciutadans que no pensen ni senten com ella, fa uns dies es va repetir la mateixa escena a Canet de Mar. La reiteració del suposat error, per tant, passa a ser una provocació deliberadament estudiada.

La guanyadora de les eleccions del 21-D, i que assegurava voler governar per a tots els catalans, es passejava somrient envoltada dels seus mentre alguns veïns l'esbroncaven, la insultaven i li recomanaven que se'n tornés a Espanya. De tant en tant, s'aturava i cridava "*libertad*". Però amb una ira en l'expressió facial que més que un

“

**Cridava
"libertad",
però amb una
ira que més
que serenor
fomentava
més rancor**

clam de serenor i de pau comprensible, fomentava més rancor i guerra. "Perdoni, m'ha de donar permís vostè per venir a Canet, o què? Ah! Tinc dret com a catalana que soc a estar aquí igual que vostè", li va retreure a l'alcaldeessa del municipi. I aquest "o què?", tan semblant al "*¿me entiendes?*" de Belén Esteban, combinat amb tot un seguit d'escarafalls -barbeta aixecada (supèrbia), nas arrufat (fàstic) i pit inflat (desafiant)-, més propi del Yoyas, em va teletransportar a qualsevol *reality* de Telecinco.

A continuació es va adreçar als periodistes i a les càmeres per dir que "aquesta és la mostra de la ruptura de la convivència a Catalunya". Ho va fer assenyalant (culpabilitzant, responsabilitzant) amb el dit índex. I llavors, el vestit verd entallat d'estil *lady* que lluïa no conjuntava (camuflava) amb les formes de la líder de Cs. Perquè en el fons, les formes sempre són el fons. Perquè les aparences no enganyen, només cal tenir les eines necessàries per saber-les interpretar correctament... *¿Me entiendes?*

Patricia Centeno

Periodista @PoliticayModa

Ras i curt ADA CASTELLS @AdaCastells

El més difícil de fer de mare: haver-hi de ser quan realment el teu fill voldria que no hi fossis. Qui recoi va ser, qui va inventar l'adolescència? S'ho podria haver estalviat. Quan hem descobert la vida adulta, què donaríem tots plegats per quedar-nos eternament en la infantesa.

LA MONARQUIA

Lluís Simon Isimon @lrp.cat

Sofia i Joan Carles I mantenen les aparences, però sovint les seves cares no enganyen EFE

Angoixa amb les butxaques plenes

Les perdigonades de Corinna, l'"amiga especial" –quin eufemisme més ben trobat– de Joan Carles I, rei emèrit o el que sigui de la monarquia espanyola, haurien provocat un atac d'angoixa al Borbó pare, segons la periodista Pilar Eyre o Radio Macuto, perquè a Espanya ja no se sap mai què és veritat o intoxicació respecte a tot el que fa referència als nostres amics de la Zarzuela.

Alguns *influencers*, doncs, volen que Joan Carles faci llàstima als veïns del pis de baix, sota l'Ebre, més o menys. Com a avi, caçador, amant i persona gran encara li professen simpatia, però exigir responsabilitats a la seva família per cobrar més comissions que Jorge Mendes, l'agent de Cristiano Ronaldo i José Mourinho, això ja és

A Sofia, les banyes probablement tampoc li deixaven veure el bosc, ple de comissions i comptes a Suïssa

una altra cosa. Segons diuen, Joan Carles va haver de ser atès, fins i tot, pels serveis mèdics en conèixer els *hits* que va cantar Corinna davant del comissari Villarejo.

Pilar Eyre defineix la relació de Joan Carles i Corinna com a "entranyable" per no dir obertament que fornicaven a tort i a dret. La reina Sofia ho sabia, com a mínim, des del 2004, i les banyes probablement no li deixaven veure el bosc, que estava ple de comissions milionàries i de comptes corrents a Suïssa, sobretot si és una dona de l'estil de la seva filla Cristina, que mai es va assabentar de les activitats econòmiques del seu marit, tot i que hi havia la seva firma per tot arreu i que treballava en una entitat bancària. Ximple segur que no ho era...

Més papistes que el papa

Després de l'escàndol per la denúncia de Corinna, els primers que han sortit a defensar els Borbons i la monarquia han estat, oh quina sorpresa, els socialistes espanyols. Així, es van espavilar a dir fa uns dies que no donaran suport a cap comissió que investigui les activitats de Joan Carles. La monarquia, al davant de tot.

iADIÓS!

Juncker, l'últim 'amic' de Joan Carles

No és estrany que l'últim gran defensor del rei emèrit que ha sortit de l'armari hagi estat el president de la Comissió Europea, Jean-Claude Juncker, representant d'un dels grans paradisos fiscals europeus (Luxemburg) i que podria tenir, segons unes imatges recents, problemes amb l'alcohol o de "ciàtica". Això, a gust del consumidor. Al mateix temps que va defensar el rei, va atacar el "nacionalisme" i el "populisme", precisament dues de les grans forces motrius del joancarlisme. A veure si s'aclareix, o potser és el vodka de bon matí, que l'ofusca...

Homenatge a un independentista?

Els reis van acudir el dijous 19 a Bailén (Jaén) amb l'objectiu ben intencionat de rememorar una de les grans gestes nacionals espanyoles, la victòria de l'exèrcit reial contra Napoleó en la batalla del 19 de juliol del 1808. A la trobada, però, no es va parlar gaire del general José de San Martín, heroi d'aquella gran victòria. Probablement perquè a l'Amèrica del Sud és considerat un dels alliberadors

més rellevants al costat de Simón Bolívar. San Martín, un independentista de pedra picada, va defensar amb les armes la sobirania de l'Argentina, Xile i el Perú. I Espanya es va fer més petita.

Ras i curt BIEL FIGUERAS @rincewindcat

Deia Polibi que “no hi ha testimoni més terrible i jutge més sever que la pròpia consciència,” cosa que crec totalment certa. No sé com determinades persones poden sobreviure amb la seva consciència, com poden dormir tranquil·lament. L'autoengany d'alguns deu ser més profund que el mal que produeixen.

L'HEMEROTECA

Pere Bosch i Cuenca pbosch@lpr.cat

EL QUIOSC

De l'eufòria a la frustració

El 26 de març, la major part de la premsa espanyola estava exultant. El dia anterior, Carles Puigdemont havia estat detingut a Alemanya, i els titulars traspuaven una eufòria sense límits. La satisfacció no es va limitar a la premsa editada a Madrid. *El Periódico*, per exemple, proclamava “la fi de l'escapada” i se situava al mateix nivell que els rotatius espanyols. L'eufòria es va perllongar alguns dies més. El 4 d'abril, *ABC* publicava una portada en què indicava: “Alemanya marca el camí de retorn dels colpejats fugits.”

Però ha passat el temps i s'ha pogut comprovar que, més enllà dels desitjos, hi ha la crua realitat. Una vegada coneguda la decisió de la justícia alemanya, la premsa espanyola ha optat per la crítica visceral a Alemanya o a la Unió Europea (tant se val) o per la ironia carregada de rancúnia. La portada de *ABC* ho va resoldre mirant cap a un altre costat i centrant-se en el pols al PP; però a l'editorial aplaudia la decisió de Llarena com “la millor manera de protegir la dignitat de l'Estat i la sobirania del seu poder judicial”. *El Mundo* ho expressava en termes espirituals i remarcava que “Llarena perd la fe en la UE”, com si es problema fos aquest i no el fet que un tribunal alemany hagi posat en evidència la seva feina. En els mateixos termes, s'expressava *La Razón*, que hi posava ironia i se centrava en el fet que “Llarena acusa Alemanya de «jutjar» Puigdemont sense proves”. Per evitar la temptació de pensar que el president havia sortit indemne a l'embat de la justícia espanyola, el digital *El Español* proclamava: “Llarena ‘condemna’ Puigdemont a vint anys de desterrament per no afavorir-lo amb la rebaixa alemanya.” Com poden deduir, ni un bri d'autocrítica. I així anem.

De la “fi de la fuga” a l'oblit. Fa 4 mesos, *ABC* no tenia dubtes a dedicar la portada a la detenció. Divendres passat, les prioritats eren unes altres.

La culpa és dels altres. La portada de *La Razón* del març era inusualment continguda, però la del divendres ironitzava sobre la justícia alemanya.

El 26 de març, molts mitjans vaticinaven la fi de “la farsa de Puigdemont”

El president Carles Puigdemont, en una imatge durant l'exili a Alemanya. ARXIU

Puigdemont segueix dempeus. El 26 de març, *El País* vaticinava la “caiguda” de Puigdemont, però ha acabat optant per una via més neutral.

Una qüestió de fe. *El Mundo* ha optat per considerar que “Llarena ha perdut la fe en la UE”; però segurament han estat molts els descreguts.

Ras i curt TERESA MÁRQUEZ @Teresa_Marquez_

Increpes una persona pel carrer i li crides a la cara 'Viva Franco'; li trenques el nas i rubriques la teva acció inflant el pit i mostrant-li la placa de policia. I quan el cas es fa públic, et falta temps per disfressar-te de víctima. La impunitat s'està convertint a Catalunya en un fenomen difícil de combatre, fins i tot amb la veritat.

L'HEMEROTECA

LA PORTADA HISTÒRICA

Quan l'ABC era republicà i d'esquerres

El diari ABC va néixer l'1 de gener del 1903. I ja des del primer número, va deixar ben clar la seva orientació ideològica, monàrquica i conservadora. Però durant la Guerra Civil, el diari va viure un petit parèntesi excepcional. Dos dies després del cop d'estat del 18 de juliol del 1936, el govern va anunciar la confiscació de la publicació; i, quan va tornar a sortir al carrer, ho va fer amb el subtítol de "diari republicà i d'esquerres". En aquell mateix exemplar, els treballadors van voler explicar els motius del canvi tot remarquant: "Els obrers [...] no podien consentir que el que havia estat un dels més importants elements d'organització d'aquell crim seguis donant suport, ni que fos amb la seva complicitat, als generals insurgents. Per això, la mesura d'aplicació més urgent era confiscar tots els poderosos elements de la premsa espanyola i canviar-los de signe."

Però el diari tenia dues edicions, una a Madrid i una altra a Sevilla, i tenint en compte que aquesta darrera ciutat va caure a les mans dels colpistes, els primers dies de la guerra, hom es va trobar amb la paradoxa que pocs dies abans de l'edició republicana n'aparegués una altra que clamava un "visca Espanya" i donava el seu suport inequívoc al cop d'estat. El contrast entre les dues edicions, que es van editar en paral·lel durant tota la Guerra Civil, és un exercici interessant de periodisme comparatiu. Per donar-ne exemple, podem consultar el diari del 2 de maig del 1937, pocs dies després del bombardeig de Gernika i comprovar com en l'edició madrilenya es denunciaven "les salvatges bombes llançades pels feixistes" amb la mateixa vehemència que a la de Sevilla es proclamava que la població basca havia estat "destruïda pel furor satànic dels rojos separatistes".

El miratge republicà va finalitzar el 28 de març del 1939, quan les tro-

A dalt, un soldat llegint un exemplar del diari des del front; **a la dreta**, la seu del diari pocs dies després de la seva confiscació
 ➔ ARXIU

pes franquistes van entrar a Madrid. L'endemà, el diari tornava a aparèixer, però amb un aclariment significatiu: "El dia 19 de juliol del 1936, l'ABC va publicar el número 10.344. Avui, 29 de març del 1939, publica el següent. Això vol dir que tot allò que s'ha publicat en els 32 llargs

mesos compresos entre aquestes dues dates no forma part de la nostra col·lecció." Però, malgrat la voluntat d'esborrar el passat, durant alguns mesos, l'ABC va deixar de ser conservador i es va declarar, explícitament, un "diari republicà i d'esquerres".

CONCURS

Un guardó ICÒNIC

CARLES RIBERA
cribera@lrp.cat

La primera edició dels Premis Republicans de l'Any ja té guardó. El reconegut escultor Enric Pladevall (Vic, 1951) està treballant en el projecte *In memoriam*, en base a l'obra del mateix nom que el mateix artista va fer amb una de les urnes originals de la votació de l'1 d'octubre. Ara la peça serà adaptada per als premis. El setmanari La República ha triat aquesta obra pel fort simbolisme que representa la transfiguració de la falç amb l'urna com a element d'alliberament nacional. El fet que els premis es lliurin l'1-O, una data que des de la revista es vol convertir en una cita anual amb els seus subscriptors, també ha pesat decisivament en l'elecció de l'escultura.

ARTISTA DE PRESTIGI

L'obra original d'Enric Pladevall és una de les peces que integra la mostra col·lectiva *55 artistes per la llibertat*, impulsada pel Comitè de Solidaritat Catalana de Catalunya Nord, que s'ha pogut veure a Brussel·les fins al 14 de juliol i que arribarà a Perpinyà el 31 d'agost i a Barcelona, l'1 d'octubre. En aquesta exposició, hi ha obres de noms de l'art català tan destacats com el mateix Pladevall, Franc Aleu, Claret Serrahima, Joan Fontcuberta i Assumpció Matteu. L'artista osonenc ha dissenyat una peça en bronze a escala més reduïda que es lliurarà a cadascun dels premiats.

Enric Pladevall és un escultor de llarga trajectòria centrat molt especialment en les obres de gran format que ha exposat arreu del món i que té obra pública en diverses ciutats i

La versió en bronze de l'escultura 'In memoriam', del reconegut artista Enric Pladevall, serà el símbol dels Premis Republicans de l'Any, una peça que es lliurarà a tots els premiats en la cerimònia que es farà el dia 1 d'octubre. L'escultura estarà fosa en bronze i serà una adaptació de l'exposada a Brussel·les en la mostra '55 artistes per la llibertat'

Ja heu votat?

Els subscriptors de La República, El Punt Avui, L'Econòmic, L'Esportiu i Catalonia Today poden votar fins al dia 1 de setembre per escollir els guanyadors de les sis categories proposades. Només cal entrar a lrp.cat, identificar-se com a subscriptor de qualsevol d'aquestes publicacions i escollir un dels tres nominats de cadascuna de les categories. El 8 de setembre es donaran a conèixer els noms dels guanyadors.

PREMIS REPUBLICANS DE L'ANY

Els Premis Republicans de l'Any tenen sis categories sotmeses a votació. Així, al Premi Republicà de l'Any hi estan nominats Pep Guardiola, Ada Parellada i Jaume Rourres. Al premi Mèrit Republicà hi opten Open Arms, el Banc dels Aliments i la Fundació Arrels. La revista *Enderrok*, Valtònyc i Sergi López, ho fan al premi República de les Arts, mentre que Isabel Clara-Simó, Jordi Borràs i Albano Dante Fachín i Àngels Martínez Castells, al Premi Reflexió Republicana. Per al Premi Primer d'Octubre, els nominats són Isona Passola, Vicent Partal i Lluís Llach, mentre que l'Associació Catalana pels Drets Civils, l'Associació de Municipis per la Independència (AMI) i els Avis i Àvies per la Llibertat de Reus opten al Premi República Popular. A banda d'aquests guardons, tots els presos i exiliats rebran *ex aequo* el Premi d'Honor de La República, mentre que el guardó Memòria Republicana s'atorgarà a títol pòstum a Muriel Casals.

països. A Catalunya, les seves peces són presents en places i parcs de Barcelona, Vic, Manresa, Reus i Granollers, entre altres poblacions. Un dels projectes estel·lars de Pladevall és la Fundació l'Olivar, un parc d'escultures a l'aire lliure a Ventalló (Alt Empordà), on l'artista combina la seva disciplina amb altres arts com la gastronomia i els recitals poètics i musicals. Es tracta d'un projecte iniciat fa més d'una dècada en què l'obra de Pladevall no és només escultòrica, sinó la interacció de les obres amb el jardí de plantes i arbres i amb l'indret. En aquesta obra global intervé el diàleg constant amb l'entorn.

UN GUARDÓ AMB VALOR

L'aposta per un guardó d'autor que fa el setmanari La República té com a objectiu que més enllà del reconeixement simbòlic que representen els Premis Republicans de l'Any per als guanyadors, els guardonats puguin ser distingits amb una peça també amb valor artístic. En aquest sentit, La República també aprofundeix en la seva aposta per les arts i la cultura, que tenen una àmplia presència a les pàgines del setmanari. Actualment, Enric Pladevall està treballant en el projecte per tal que el guardó estigui a punt per a la cerimònia de lliurament dels premis, que es farà a Barcelona el dia 1 d'octubre, coincidint amb el primer aniversari del referèndum.

El disseny en 3-D del guardó serà fos en bronze a escala aproximada de 16 x 22 x 10, i estarà fet a partir de l'original amb l'urna de mida natural que s'il·lustra l'altra pàgina. Al costat, Enric Pladevall.

'In memoriam'

Per Enric Pladevall

És el meu homenatge a l'1 d'octubre del 2017, l'acció política més important que ha dut a terme el poble català, des del final de la Guerra Civil, en defensa de la seva llibertat i plena sobirania. Per primera vegada, més de 2 milions de catalans es van aixecar per desobeir l'Estat i van exercir un dret democràtic inapel·lable: les urnes. La seva resposta va ser... "*ja per ells!*", la violència més brutal imaginable contra un poble indefens i pacífic. Mai ho oblidarem!

L'1-O, el poble català va votar a favor de la república, i el 21-D ho va corroborar. Davant d'això, l'Estat només ha respost amb el cop d'estat del 155. Repressió, presó, exili, censura... Ens tenen intervingudes les finances, ens volen controlar l'escola, la cultura, TV3... I tot en nom de la "sacrosanta unitat d'Espanya", la "unitat de destí en l'universal", l'"imperi de la llei" i la Santa Inquisició.

Espanya no parará en l'intent de genocidi en què fa més de tres segles que treballa. Però no ho aconseguiran: l'1-O és el far que ens il·lumina.

Volem ser un país normal. D'homes lliures al món.

Visca la República Catalana.

DOSSIER

BUSCANT DESTÍ

CARLES RIBERA
cribera@lrp.cat

PERE BOSCH
pbosch@lrp.cat

El 22 de novembre del 1975, l'abat de la basílica de la Santa Cruz del Valle de los Caídos va rebre una comunicació excepcional. En la carta, signada pel cap de l'Estat, Joan Carles de Borbó, se li notificava que dos dies abans "Déu havia servit endur-se Sa Excel·lència, el cap de l'Estat i Generalíssim dels Exèrcits d'Espanya, Don Francisco Franco Bahamonde". A part d'aquesta informació, de la qual el prior ja devia tenir coneixement, Joan Carles I (que era el nom que havia pres el successor del dictador només unes hores abans) li comunicava la decisió de lliurar-li "les restes mortals de Sa Excel·lència [...] per tal que les rebeu i les col·loqueu al sepulcre destinat a l'efecte". El cadàver del *Generalísimo* va arribar el mateix dia de la comunicació, per la qual cosa és evident que es tractava d'un requisit bàsicament formal, per deixar constància del lliurament del cos.

La decisió de ser enterrat al Valle de los Caídos no havia estat presa de manera formal pel mateix afectat.

L'historiador Paul Preston es va fer ressò d'una conversa que es va produir l'1 d'abril del 1959, durant la inauguració del monument, en la qual el *Generalísimo*, mentre recorria la basílica en companyia de l'arquitecte Diego Méndez, li hauria indicat: "Bé, Méndez, i al seu dia, jo aquí, eh?" De fet, la família disposava d'un panteó a El Pardo, però Franco no havia donat instruccions sobre si volia ser enterrat en aquell lloc, al Tercio de la Legión, al Pazo de Meirás o en cap altre lloc. En tot cas, el president del govern, Carlos Arias Navarro, que va ser l'encarregat de llegir el testament polític del dictador, era ben conscient que la mort de Francisco Franco era un acte d'interès públic, per la qual cosa: "Serà enterrat allà on nosaltres diguem." Segons sembla, a banda del simbolisme del lloc escollit, també es va tenir en compte la voluntat d'evitar les manifestacions contràries i el simple vandalisme.

El 28 d'octubre, quan la salut de Franco va empitjorar de manera ostensible, Arias Navarro va ordenar a l'arquitecte encarregat del monument, Ramon Aranda, que anés a revisar l'edifici i comprovés en quin estat es trobava. S'hi va presentar l'endemà i, sorprenentment, l'abat del Valle els va vetar l'accés. Poques ho-

Les restes del dictador Francisco Franco han descansat "en pau" durant molts anys al Valle de los Caídos, malgrat el pas de governs socialistes i l'aprovació d'una llei de memòria històrica. Fa alguns mesos, però, una proposició de llei aprovada pel Congrés instava el govern espanyol a exhumar les restes del dictador. L'anunci de l'executiu socialista ha desfermat una reacció feixista

DOSSIER **DICTADORS**

Els viatges de Sanjurjo

En vida, el general José Sanjurjo es va fer famós per la seva dèria colpista. Va participar en l'aixecament del 1923, en el del 1932 i en el del 1936, si bé en aquest cas va perdre la vida en un accident aeri quan es disposava a abandonar el seu exili a Estoril per afegir-se als revoltats. Una vegada mort, va camí de ser conegut pels seus viatges mortuoris. Durant molt anys, les seves restes van descansar al Mausoleo a Los Caídos, a Pamplona, juntament amb les d'un altre colpista, Emilio Mola, i sis combatents franquistes més. Però el 16 de novembre del 2016, l'Ajuntament va aconseguir la retirada de les restes, que van ser traslladades al pavelló dels Herois Regulars del cementiri de Melilla, el 23 de març de l'any passat. L'enterrament no va ser excessivament discret. Contràriament, hi van assistir el comandant Fernando Gutiérrez Díaz de Otazu i el president de Melilla, Juan José Imbroda, del PP, tot i que el Ministeri de Defensa, aleshores en mans del PP, va remarcar que la cerimònia havia estat "privada i íntima". Fa pocs dies, però, un jutge ha ordenat retornar les restes a Pamplona amb l'argument que "la condició de les persones que hi havia enterrades es pot considerar com una menció o un símbol [franquista]".

L'enterrament de José Sanjurjo a Melilla ➤ EL CONFIDENCIAL

La petjada de Primo de Rivera

El 26 de març del 1947, les restes de Miguel Primo de Rivera van ser traslladades des del seu exili a París fins a Jerez de la Frontera, la seva ciutat natal. Ho van fer amb tots els honors, com corresponia a un referent per a les autoritats franquistes. Hom va aprofitar l'avinentsa per senyalitzar altres espais vinculats al dictador, de manera que, banda de la tomba, el visitant de Jerez també trobarà indicats altres indrets, com ara la casa on va néixer, i, fins i tot, la pica baptismal amb què el van batejar. El dictador, a més, té una plaça dedicada i una estàtua eqüestre a la plaça de l'Arenal que es va intentar retirar, sense èxit, el 2004. El tinent d'alcalde d'aleshores, Pedro Pacheco, va declarar: "La història és la història. Que no vinguin aquí ara uns salvapàtries a intentar modificar la història."

A l'esquerra, l'enterrament de Primo de Rivera a Jerez, el 1947.
A la dreta, estàtua eqüestre del dictador
➤ AJUNTAMENT DE JEREZ

res després, l'arquitecte hi va tornar en companyia de la Guàrdia Civil, però aleshores es va trobar amb un altre obstacle, en aquest cas de tipus arquitectònic. Segons sembla, l'indret escollit no estava en condicions i, a més, hi passaven línies d'alta tensió i conduccions d'aire, per la qual cosa es va fer necessari desviar tots els conductes i formigonar l'espai per tal que pogués acollir les restes del dictador.

En tot cas, a partir del 22 de novembre del 1975, l'espai no només es va convertir en un recordatori incòmode de la repressió franquista i en un altar d'homenatge al fundador de la Falange, sinó també en la tomba del dictador que havia regit amb mà de ferro els destins d'Espanya durant gairebé quaranta anys. I, tot i que amb una capacitat de convocatòria progressivament menor, cada 20 de

El monument als “caiguts per Déu i per Espanya”

L'1 d'abril del 1940, Franco va signar el decret amb què donava el tret de sortida a la construcció del Valle de los Caídos. Es tractava d'una data significativa, just un any després de la darrera notificació de la guerra. El document, amb el típic llenguatge amb olor de naftalina, expressava la necessitat que “les pedres que s'aixequin tinguin la grandesa dels monuments antics, que desafin el temps i l'oblit i que esdevinguin un espai de meditació o de repòs on les generacions futures rendeixin tribut d'admiració als que els van deixar una Espanya millor”. Les obres es van perllongar fins al 1958 i el gruix de

la feina va anar a càrrec de presoners, a qui s'obligava a treballar en condicions duríssimes. En el seu llibre *Els esclaus de Franco*, l'historiador Rafael Torres va avaluar en 20.000 els presos republicans que es van veure obligats a participar en la construcció del mausoleu. El monument es va omplir de restes de milers de “caiguts per Déu i per Espanya”. Però els seus estadants més il·lustres hi van arribar el 1959 i el 1975. El primer, el fundador de la Falange, José Antonio Primo de Rivera; el segon, el *Caudillo*, que havia ordenat la construcció del recinte. Des d'aleshores, cap govern ha anat gaire més enllà de la voluntat de despolititzar l'espai, però sense entrar a fons en el destí de les restes dels feixistes.

Tres moments claus del Valle de los Caídos. Una visita d'obres del 1940, la inauguració el 1959 i l'enterrament del seu promotor el 1975

➔ EFE

novembre l'indret es va convertir en un espai de pelegrinatge dels nostàlgics del franquisme, amb l'exhibició de banderes falangistes i l'exaltació del dictador; en definitiva, en una autèntica anomalia en l'Europa democràtica. De fet, en la llei de memòria històrica aprovada pel govern del PSOE el 2007, es dedicava un article sencer a remarcar: “En cap lloc del recinte es podran dur a terme actes de naturalesa política ni exaltadors de la Guerra Civil, els seus protagonistes ni el franquisme.” Malgrat tot, les organitzacions franquistes han tingut via lliure per manifestar-se davant el monument. I, de manera paral·lela, els governs de torn hi han abocat una gran quantitat de recursos públics amb la mateixa frivolitat que ho han fet a la fundació que du el nom del dictador. Per donar-ne exemple, el passat diumenge 15, milers de persones van desfilars fins al Valle onejant banderes franquistes i cridant “Franco, Franco, Franco!”, sense que hi hagi constància de cap actuació de les forces de seguretat. A l'interior de la basílica, mentrestant, se celebrava una missa en record al dictador, presidida pel deu besnet Lluís Alfons de Borbó.

UN PROCÉS COMPLEX

Malgrat el desig expressat pel govern de Pedro Sánchez, l'exhumació de les restes del dictador no serà gens senzilla. Tot i la predisposició del cardinal arquebisbe de Madrid, fonts de l'Església consultades per aquest setmanari han remarcat que “encara no hi ha hagut reunions sobre el tema”, si bé s'han afanyat a puntualitzar que els que han de prendre una decisió han de ser els polítics i la família, perquè “sempre cal comptar-hi per al trasllat d'un familiar”. La família, en aquest sentit, s'ha manifestat radicalment en contra del trasllat i, a través d'un comunicat, ha deixat molt clar que en cas que l'exhumació arribés a fer-se, “no es farien càrrec de les restes”. La família no ha estat l'única que s'ha manifestat en contra del trasllat. El 15 de juliol passat, la presidenta del Movimiento por España, una de les organitzacions que es van manifestar contra l'exhumació, proclamava des del Valle de los Caídos: “Franco no està mort. Tots els que estan morts en Crist no estan morts.” Estigui o no enterrat en Crist, Franco és ben viu i la seva figura segueix generant maldecaps més de quaranta anys després de la seva desaparició física.

DOSSIER **Dictadors**

Memòria, desmemòria i oblit

“Si els fills de puta volessin, no veuríem mai el sol.” La hipòtesi del conegut títol de la cançó de Quico Pi de la Serra no és exacta aplicada als règims totalitaris si tenim en compte el nombre de dictadors que van sobrevolar la història mundial del segle XX, tot i que és indubtable que la seva maldat va estendre boires compactes que, en alguns casos, ben entrat el segle XXI encara costen d'escampar. Cada país intenta gestionar com pot el record i els efectes de les atrocitats perpetrades per alguns dels seus líders més abominables, però en general, si haguéssim de traçar algunes coordenades de la memòria històrica de manera geogràfica, podríem concloure que, amb la coneguda excepció de l'Estat espanyol, la paperera de la història ha engolit millor els dictadors europeus, i fins i tot alguns sud-americans, mentre que a Àsia i Àfrica, la convivència amb els fantasmes del passat es fa en general molt més feixuga. La llista que repassem en aquestes pàgines no és exhaustiva, sinó una panoràmica general que inclou diferents tipus d'autoritarismes.

Hitler Alemanya

La versió oficial és que el dictador per excel·lència del segle XX es va suïcidar el 30 d'abril del 1945 i els russos van donar diferents destinacions a les restes fins a fer-les desaparèixer el 1970. Tanmateix, la mort i el destí de Hitler formen un subgènere de l'assagística conspirativa.

Mussolini Itàlia

El *Duce* italià del 1922 al 1943, va ser mort i el seu cos penjat públicament i escarnit el 28 d'abril del 1945. Enterrat anònimament a Milà, les restes van ser robades, recuperades i ocultades en un armari fins que el 1957 el govern italià les va retornar a la família i van ser sebollides al panteó familiar de San Cassiano.

Stalin URSS

Ióssif Stalin (1878-1953), un dels dirigents més sanguinaris de la història, va controlar la URSS entre el 1924 i la seva mort. Va ser embalsamat i exposat al costat de Lenin a la plaça Roja fins a l'octubre del 1961, quan el pla de desestalinització impulsat per Khrushxov va incloure el trasllat a la part exterior de la necròpoli de la muralla del Kremlin.

Honecker RDA

President de la República Democràtica Alemanya (RDA) entre el 1976 i el 1989, va ser un dels últims defensors de l'ortodòxia comunista durant la perestroika iniciada rere el teló d'acer pel líder soviètic Gorbtxov. Depositat poc abans de la caiguda del mur de Berlín i condemnat per la mort de 192 persones que havien intentat saltar el mur, va ser alliberat per motius de salut i va emigrar a Xile, on va morir el 1994 i on va ser incinerat.

Ceausescu Romania

Condemnat a mort i executat amb la seva esposa (amb imatges difoses per la televisió) el dia de Nadal del 1989, el romanès Nicolae Ceausescu (1918-1989), home fort del país des del 1964 i president des del 1974, està enterrat discretament al cementiri de Ghencea de Bucarest.

Hoxha Albània

El dictador albanès (1908-1985) va governar amb mà de ferro durant 41 anys (1944-1985). A la seva mort es va fer un funeral d'estat i va ser enterrat al cementiri nacional dels Màrtirs d'Albània. També es va construir una gran piràmide museu a Tirana dedicada al dictador. El 1992, es va decretar la fi del culte al dictador, el seu cos va ser traslladat a un cementiri civil de Tirana i la piràmide avui està abandonada i en estat ruïnós.

Kim Il-sung

Corea del Nord

Primer dictador que no en va tenir prou amb el càrrec vitalici, exercit entre el 1948 i el 1994. A la seva mort, va ser nomenat president etern. Una altra fita esperpèntica: va inaugurar la primera dictadura comunista hereditària, que avui perpetua el seu net Kim Jong-un. Kim Il-sung reposa en un mausoleu públic i és venerat amb estàtues i memorials.

Salazar Portugal

António de Oliveira Salazar (1889-1970) va liderar a Portugal un dels períodes dictatorials més llargs del segle XX, l'anomenat *Estado Novo*, iniciat el 1933 i que el va sobreviure fins al 1974. Salazar està enterrat modestament al poble de Santa Comba Dão, al costat dels seus pares

DOSSIER DICTADORS

De l'atrocitat a l'esperpent

"L'aire de circ i de cinema en què respiren els dictadors dels nostres dies serà substituït per una cambra de treball ben ventilada, on es negocia en comptes d'amenaçar, i on en comptes de tronar s'assagi fins i tot un somriure." Les últimes paraules del llibre d'Emil Ludwig *Tres dictadores: Hitler, Mussolini i Stalin*, escrit quan tots tres monstres encara eren vius, és una bona descripció de l'ambient esperpèntic que sol envoltar l'atrocitat dels règims totalitaris. La majoria de sàtrapes que desfilen per aquestes pàgines han deixat un record esgarrifós, però alhora, quan l'Estat no ha continuat vetllant per la seva imatge, s'han acomodat en l'imaginari col·lectiu com els pallassos d'una pel·lícula de terror amb guió de Stephen King. La gestió del record està directament lligada al fet que els tirans tinguin un lloc de culte, generalment la seva tomba. Molts països han optat per minimitzar les revifalles del culte al líder allunyant els cadàvers dels opressors del centre d'atenció, bé lliurant-los a les seves famílies per tal que els enterrin en discrets i a ser possible allunyats mausoleus familiars, bé, directament, eliminant-ne tot rastre. Perquè, com demostra el cas de Franco, la ràbia no sempre mor amb el gos.

Mao Xina

El culte a Mao Tse-Tung (1893-1976) és un dels pilars d'una Xina que encara avui venera en massa el comunista que va matar més de 30 milions de persones de fam, repressió a banda. El cos, incomplint la seva ordre de ser incinerat, està embalsamat i exposat amb tots els honors en un mausoleu a la plaça de Tiananmen.

Videla Argentina

El colpista que va terroritzar els argentins entre el 1976 i el 1981 va ser jutjat i condemnat a reclusió perpètua un cop recuperada la democràcia, però el president Carlos Menem el va indultar al cap de cinc anys de presó (1990). Tanmateix, avui el país sud-americà és un dels més avançats en la gestió de la memòria històrica. Les protestes van impedir que el dictador, mort el 2013, fos enterrat al panteó familiar. Està en una tomba amb nom fals.

Pol Pot Cambodja

El líder dels sanguinaris comandos khmers rojos va ser nominalment entre el 1976 i el 1985 primer ministre d'una Cambodja sumida en el caos. Després de provocar l'extermini d'una quarta part de la població, abandonat pels seus seguidors, va morir el 1998 i el seu cos va ser cremat. Els seus lloctinents van ser condemnats a cadena perpètua el 2016, quan ja eren nonagenaris.

Saddam Hussein Iraq

Home fort de l'Iraq entre el 1979 i el 2003, va esdevenir la bèstia negra dels EUA després d'haver-ne estat aliat. Evadit, capturat i jutjat després de la invasió aliada de l'Iraq el 2003, va ser penjat a la forca el 30 de desembre del 2006. El 2007 es va obrir un mausoleu dedicat al dictador al seu poble, esdevingut centre de pelegrinatge de nostàlgics. Va ser destruït el 2015 durant els combats amb Estat Islàmic, i el cadàver de Hussein no està clar on ha anat a parar.

Gaddafi Líbia

Tirà de Líbia entre el 1969 i el 2011, Moammar al-Gaddafi (1942-2011) va ser linxat per les forces rebels durant la revolució líbia, el 20 d'octubre del 2011. El seu cos està enterrat en un lloc secret al desert.

Fidel Castro Cuba

Tot i que part del progressisme mundial troba que considerar-lo un dictador és exagerat, el cert és que va governar Cuba de manera personalista del 1959 al 2008. A la seva mort el 2016, les seves cendres van ser dipositades dins d'un monòlit a Santiago de Cuba que s'ha convertit en un centre de pelegrinatge més turístic que ideològic.

Stroessner Paraguai

El sàtrapa paraguaià (1912-2006) va sobreviure del 1954 al 1989 cavalcant un règim basat en la corrupció i el terror, només superat per Fidel Castro en longevitat dictatorial al continent americà. Va ser derrocat pel seu consogre, el general Andrés Rodríguez, que el va fer expulsar al Brasil. Està enterrat a Brasília. El govern paraguaià encara avui el declara pròfug de la justícia.

Pinochet Xile

Dictador de Xile entre el 1973 i el 1990, Augusto Pinochet (1915-2006) és un dels casos més controvertits. Va sobreviure al seu règim amb una impunitat només trencada parcialment al final de la seva vida, sempre amb una gran polarització al país entre partidaris i detractors. A la seva mort se li va negar el funeral d'estat. Per raons de seguretat nacional, va ser incinerat i les seves cendres ocultades del públic.

Trujillo República Dominicana

Considerat el dictador més sanguinari d'Amèrica, Rafael Leónidas Trujillo (1891-1961) va controlar la República Dominicana entre el 1930 i la seva mort en atemptat l'any 1961. Amb el país fugaçment sota control del seu fill, va tenir un funeral d'estat multitudinari, però la família va d'haver de fugir poc després i es va endur el cadàver, que va ser enterrat primer a París i actualment al cementiri madrileny d'El Pardo. El 2009 la pressió popular va evitar el retorn del seu cos al seu país.

Bokassa

República Centreafricana

Autoproclamat emperador, el dictador de la República Centreafricana (1966-1979) ha estat un dels mandataris més demencials que es recorden, amb una megalomania histriònica, i un sadisme terrífic. Derrocat el 1979, es va exiliar a París. Retornat al seu país va ser jutjat i empresonat el 1987 i amnistià el 1993. Va morir el 1996 i li va ser dedicat un funeral d'estat.

L'ENTREVISTA

JOSEP DE LUIS

Cati Morell
cmorell@taempus.cat

D Té 46 anys. És advocat. Des del mes de març passat, és president de l'Obra Cultural Balear. Amb una candidatura única, De Luis va substituir Jaume Mateu, que havia ocupat la presidència d'aquesta institució des del 2005. L'objectiu del seu programa és tornar a col·locar l'Obra Cultural Balear com a eix vertebrador de la defensa de la llengua, la cultura i el país. Reivindica la implicació de l'Obra Cultural Balear en tot el procés de defensa del sistema educatiu davant l'amenaça del TIL amb el govern Bauzá, i recorda el passat de l'Obra, que va néixer en plena època franquista. I no s'amaga de la debilitat que ha mostrat la institució en els últims anys en un nou context de frec a frec.

Per què s'ha perdut en els últims anys el paper que havia tingut l'Obra Cultural Balear en èpoques difícils?

Durant l'etapa del govern Bauzá, l'Obra Cultural Balear va ser fonamental per fer front a moments molt durs en què es va satanitzar tot allò que es podia apropar al mallorquinisme.

Però aquest enfrontament encara dura ara... No fa gaire, Maria Salom, quan encara era delegada del govern espanyol a les Illes pel PP, va qüestionar la necessitat que els metges de les Illes parlessin o entenguessin el català...

I tant! El PP, aquest mateix any, ha re-

Advocat nascut a Inca, presideix l'Obra Cultural Balear amb l'objectiu de relançar l'entitat a les Illes

corregut contra el decret que regula el coneixement del català entre els professionals de la sanitat pública, al·legant que la discriminació lingüística dificultaria la cobertura de places de metges a les Illes. Els representants de l'Estat continuen veient la cultura i la llengua com una cosa a extingir... I, si això passa quan comences el camí, ho pots assumir d'una manera diferent, però aquí ja tenim els peus plens de bòfegues... fa massa anys que vivim en un estat polític partidista.

Durant el govern Bauzá hi va haver una resposta intensa dels ciutadans i dels docents...

Durant l'època Bauzá es va tancar TV Mallorca, Ona Mallorca, i IB3 Ràdio i Televisió van quedar d'una manera estranya, sense model lingüístic ni editorial clar. Es va aprovar la llei de símbols i es va teixir tota una arquitectura normativa que tenia un objectiu molt clar... en aquella etapa, l'Obra Cultural Balear va tenir un paper molt important, va estar al costat dels ciutadans i va estirar del carro cada cop que va fer falta... I va quedar exhausta.

Va ser com una intensa cursa de fons?

Sí. M'imagin que els corredors de maratons, quan acaben necessiten fer coses per recuperar-se, i això és el que li ha faltat a l'Obra. Ara l'objectiu és tornar a col·locar-la com a eix vertebrador de la gent que defensa i estima la llengua, la cultura i el país.

Com es farà això?

Hem de tornar a reactivar la xarxa ter-

ritorial. L'Obra Cultural Balear té delegacions i entitats germanes a tot el territori. Ara ha arribat el moment de tonificar aquesta musculatura. A més, som un motor que estira i dona aixopluc. Al sopar groc que vam celebrar el mes de maig passat vam poder comprovar que la gent necessita el paper de lideratge que havia tingut l'Obra fa anys i l'hem de tornar a assumir; i finalment, hem de treballar perquè la seu de Can Alcover torni a ser el lloc de referència d'entitats i societat, i de tots aquells ciutadans que volen treballar o mantenir el suport a les activitats en defensa de la cultura i de la llengua pròpies.

Josep de Luis, al despatx d'Inca, on treballa d'advocat, de misser, com a es diu a Mallorca

 CATI MORELL

En defensa de...

Josep de Luis va néixer fa 46 anys a Inca, al cor de Mallorca. Allà és on exerceix com a advocat i on va créixer políticament en la defensa de la llengua i la cultura del país, lligat a les tesis sobiranistes de la JNC, amb la perspectiva que dona el context polític de les Illes. Després de més de vint anys d'activisme en la defensa de la identitat del poble català, De Luis ha assumit ara la presidència de l'Obra Cultural Balear.

L'Obra ha estat des del 1962 un referent per a aquells que estimen i treballen per conservar la llengua i la cultura pròpies i, després d'uns anys d'activisme de baixa intensitat, ara ha arribat el moment de tornar a ocupar l'espai de lideratge que aquesta institució va tenir en els anys més difícils del final de la dictadura franquista o en l'època del govern Bauzá.

Però els ciutadans cada vegada estan més preparats per fer-se escoltar.

Les 100.000 persones que van sortir al carrer contra el TIL (decret sobre el Tractament Integral de les Llengües, conegut com el decret del trilingüisme) són un exemple del poble que tenim: unit, alegre i combatiu. Però, en paral·lel, vivim un dels pitjors moments de la història recent quant als atacs externs. Des del final del franquisme, no havíem estat tan malament en aquest sentit. Però això ens farà més forts... No és nou que s'intenti liquidar la llengua, la cultura i les institucions. Fa 300 anys que ho intenten. No ens han extingit i no ho faran aquesta vegada.

Què creu que pot passar a les Illes si Catalunya, finalment, aconsegueix la independència?

Podem treure el condicional. Catalunya ja ha desconnectat: els líders, el poble, la societat civil catalana ja s'han independitzat. Només falta materialitzar aquesta realitat, però ja està totalment desconnectada d'Espanya. Quan Espanya s'adoni de la situació, farà un procés de clonació i incrementarà la pressió aquí. I farà el que ha fet sempre al llarg de la història: lluny d'aprendre de les errades, cada vegada s'ha anat tancant més, s'ha fet més

L'OBRA CULTURAL

“Va néixer en plena dictadura franquista i sempre ha estat a l'avantguarda de la defensa de la cultura i la llengua del país”

Amb el context polític que hi ha a Catalunya, és un bon moment per fer-ho?

En teníem dubtes perquè feia temps que no es prenia la temperatura de la gent, però al sopar groc va quedar clar que, si movem fitxa, la gent respon. La conjuntura actual és complicada, però l'Obra Cultural Balear va néixer l'any 1962, en plena dictadura franquista, i sempre ha estat a l'avantguarda de la defensa de la cultura i la llengua del país. En el context polític actual, hi ha 24 persones de 48 organitzacions (i aquest model es repeteix al Principat) que parlen de llibertat per prohibir, i parlen de democràcia per perseguir... És la factoria FAES. I això que passa a

Catalunya passa a tot Espanya. Els 24 són gent que venen a generar conflicte i que t'acusen a tu de fer-ho. És el model de la neocolonització. Fan tot el que poden per ridiculitzar les nostres accions i ens acusen de ser a l'Edat Mitjana quan ells defensen una monarquia. No és la monarquia un model de l'Edat Mitjana?

Hi ha hagut canvis, a les Illes Balears, amb el pacte de govern actual?

Hi ha determinats partits que no tenen el centre últim de decisió al territori i les decisions s'acaben prenent sense tenir en compte el que pensem aquí. I això, es continua notant.

L'ENTREVISTA JOSEP DE LUIS

centralista, uniformitzadora i unitària. No tenc cap dubte, en aquest sentit. Som davant d'un estat que no ens estima i que últimament ens ha demostrat que ens odia massa vegades, però la independència és un anhel legítim.

A les Illes estan preparats per a aquesta pressió?

El que vengui s'haurà d'aguantar. Nosaltres no la volem. Som un poble que vol viure en pau, en llibertat, que es vol expressar com és i que no desitja que l'intentin exterminar ni culturalment, ni políticament ni institucionalment.

Ara les amenaces s'han convertit en presó preventiva per als representants polítics... La pressió és més forta.

Tots som conscients de la situació. En ple segle XXI, és una vergonya democràtica que tinguem presos polítics.

Què pensem del fet que Valtònyc hagi hagut de fugir a Bèlgica per no ingressar a presó?

Valtònyc no ha partit de casa seva cap a Bèlgica per no ingressar a presó. Ha hagut de partir per cantar, per haver cantat... El que està passant a l'Estat espanyol és molt gros: si agafem lletres de cançons de fa trenta anys de La Polla Records, Kortatu o fins i tot de Loquillo, no tenen continguts menys violents que les cançons de Valtònyc, però amb l'actual llei mordassa i les rebaixes democràtiques que vivim, les restes franquistes de l'Estat han reviscolat, i qualsevol cosa acaba sent delictes d'odi. Cremar la foto del rei no es pot penalitzar d'acord amb la legislació actual espanyola, però la justícia espanyola fa orelles sordes davant d'això i l'única cosa que aconseguim amb aquesta actitud és incrementar el descrèdit que ja té en l'àmbit internacional.

Creieu que a l'Estat li importa perdre el crèdit internacional, si a canvi pot evitar la independència de Catalunya o pot reprimir determinades situacions?

Els no li donen importància, però en té molta, ja que hi haurà un moment en què el crèdit de l'Estat espanyol en l'àmbit internacional s'haurà de contraposar al prestigi dels aspirants a la nova República Catalana... I en aquest moment, tots comprovarem la importància de respectar l'estat de dret i de resoldre els problemes polítics fent política de veritat. Per això, en aquest moment, els exiliats són tan importants... S'han convertit en una necessitat per mantenir, fora de l'Estat espanyol, els altaveus del que està passant dins de l'Estat.

Què pensa de la decisió del govern d'apropar els presos polítics a casa

ELS PRESOS POLÍTICS

“És una vergonya democràtica que, en ple segle XXI, tinguem presos polítics”

LA JUSTÍCIA

“En aquest moment, la justícia espanyola és un sistema que necessita revisar”

L'EXILI

“S'ha convertit en una necessitat per mantenir els altaveus a fora”

INDEPENDÈNCIA

“És un anhel totalment legítim”

L'ESTAT

“Falta treure les restes de Franco de molts més llocs que del Valle de los Caídos”

EL POBLE

“Ha demostrat molt més seny i serenor que els cossos i forces de seguretat de l'Estat”

seva, amb el trasllat anunciat?

Per llei, els presos han d'estar a prop de casa seva... Tots sabem que aquest és un gest de distensió per obrir vies de diàleg. L'Estat continua sent tan franquista com ho era fa un mes, però el govern necessita demostrar que hi ha un canvi. Ara bé, cal tenir en compte que aviat sortirà algú de la caverna i els acusarà de cedir davant del xantatge independentista... El que nosaltres hem de tenir clar és que, per complir la llei de veritat, els presos haurien de ser al carrer, perquè no hi ha delictes de rebel·lió ni de sedició. Ens volen portar a un terreny on sembli que l'apropament és una victòria quan no és res més que el sabó que necessiten els que han donat suport al 155 per rentar-se la cara.

Creieu que la població comprarà aquest relat?

Sempre hi ha algú que compra aquests missatges, però és clar que el gros de la població no es deixarà manipular. El nostre poble no és tan fàcil de manipular. El mes d'octubre passat, el poble va demostrar molt més seny i serenor que els cossos i forces de seguretat de l'Estat.

Com a advocat, què pensem de la decisió del jutge Llarena d'anul·lar les euroordres en veure que no pot jutjar Carles Puigdemont per rebel·lió o sedició?

Com a advocat, sempre he pensat que els jutjats, a l'Estat espanyol, com més baixa graduació tenen, més democràtics i fidels són als principis del dret. Però a mesura que vas pujant l'escalafó veus que la independència es va diluint i el respecte per la tècnica jurídica i els principis del dret democràtic es van difuminant. Al jutge Llarena ja li han dit en uns quants idiomes que no va pel bon camí. Si la justícia alemanya, la belga, la suïssa i l'espanyola veuen les coses diferents que tu, deu ser per alguna cosa. Potser és que el jutge Llarena s'està equivocant en alguna cosa... A més, de 250 catedràtics de dret, 240 ja han dit obertament que no hi veuen delictes ni de rebel·lió ni de sedició... L'Estat ha forçat tant la màquina que ha sacrificat l'estat de dret.

Potser l'Estat està disposat a pagar aquest preu a canvi d'impedir el que considera una amenaça... Pot ser que no ho consideri un preu massa alt?

En aquest moment, la justícia espanyola és un sistema que necessita revisar. Els representants de l'Estat i de la justícia són conscients que no apli-

Josep de Luis va encapçalar la llista Sobirania per a les Illes, al Senat, l'any 2016, amb un programa de defensa de la personalitat i els interessos de les Illes. Ara dirigeix tota l'energia cap a l'Obra Cultural Balear

C. MORELL

Cartes des d'Estremera. De Luis va rebre una de les últimes cartes que Josep Rull va enviar abans de ser traslladat a Catalunya, escrita en dos trossos de paper reaprofitats

☞ C.M.

quen la norma com toca. Això ja va passar amb la campanya del "no vull pagar" contra els peatges. En aquell moment, van haver de canviar el codi de circulació perquè sabien que els conductors es podien negar a pagar i que no queien en cap il·legalitat. I ara ens trobem en una situació similar, però, evidentment, amb connotacions molt més greus.

Proposen adaptar el codi penal i adaptar-lo a les necessitats actuals, perquè el que va passar a Catalunya respongui al delictes de rebel·lió, i ho proposa el PSOE, que és qui té la responsabilitat de govern en aquest moment.

Quan diuen que volen modificar el codi penal ja t'estan confirmant que no fan les coses com toca. Si volen complir la llei, l'han d'adaptar... Això és com dir que, en aquest moment, no la compleixen: ni l'espanyola ni la llei de molts altres països que s'han pronunciat sobre el tema.

Des de quin punt de vista pot arribar a tenir sentit aquest comportament en un estat de dret?

Hem de tenir clar que ells tenen un sistema filosòfic polític semblant al d'una secta, on hi ha coses que s'han de fer, passi el que passi, perquè la unitat d'Espanya està per sobre de tot, i això pot capolar l'estat de dret i pot capolar qualsevol cosa. I, des d'aquesta òptica cavernícola, pensen que actuen per un bé superior i, per tant, tot està justificat... Això és el que ells entenen i que, evidentment, no podem compartir, perquè nosaltres hem actuat en tot moment amb voluntat pacífica d'aconseguir fer realitat un desig expressat al carrer i a les urnes pels ciutadans.

En els últims mesos, en les acusacions contra el sector independentista, no s'ha dubtat a fer servir conceptes com el de feixisme i el nazisme...

Els que utilitzen aquestes paraules demostren una profunda insensibilitat i una gran falta de respecte envers les víctimes de l'holocaust. Avui, a Espanya, de nazisme, no n'hi ha. Però sí que hi ha determinats tics franquistes cada vegada més accentuats. I el que cada vegada és més evident és que els tics franquistes els tenen els hereus del franquisme. I el que tots sabem és que quan t'intenten exterminar, reaccions. Així va passar l'any 1936 (en la Guerra Civil espanyola) i el 1715 (en la guerra de Successió). El nostre poble, però, va resistir llavors i resistirem ara.

Aquest any també hi ha hagut renovació al capdavant de l'Assemblea Sobirana de Mallorca. Quin paper té actualment l'Assemblea com a aglutina-

nadora de les inquietuds del sobiranisme a les Illes?

L'Assemblea té un paper molt important per a l'Obra. Sempre hem tingut i hem trobat la mà estesa, tant amb el president Soler, amb qui hem tingut una relació cordial i còmplice (actualment ell és el president de la Delegació Territorial de l'Obra Cultural Balear a Inca), com amb l'actual presidenta, Margalida Miquel, amb qui, a més de compartir la visió de país, l'amor incondicional al poble i complicitats estratègiques, som grans amics.

La seva incorporació a la presidència de l'Obra Cultural Balear està relacionada amb aspiracions polítiques futures?

Només he participat una vegada en una llista sobirana. Jo soc dels que crec que, de política, se'n pot fer molta fora de les llistes electorals. M'agrada fer-ne i en seguiré fent, però això no vol dir que les meves aspiracions siguin ser el cap de cartell d'una llista electoral. De moment, em toca fer política des del càrrec que he assumit.

Creu que s'entén bé des del Principat el paper que juga l'Obra Cultural Balear en la defensa de la llengua i la cultura comunes?

Jo no puc copsar el que passa al Principat ni al País Valencià. Tenim dues entitats germanes: Òmnium i Acció Cultural al País Valencià. És a través d'Òmnium i de Jordi Cuixart o de Marcel Mauri com jo sent la percepció que tenen de nosaltres al Principat. I crec que hi ha una relació fraternal, però tenim una cosa pendent: hem de cuidar una mica més la casa comuna. Necessitem refermar-nos aquí. Per exemple, la Federació Lluç. Tots estem convençuts que s'ha de fer, però toquem amb la realitat de l'agenda. I, en aquest moment a Òmnium pot ser que les coses urgents facin ajornar les importants.

Què creieu que ha de ser la Federació Lluç?

Ha de ser un espai des del qual articular iniciatives comunes amb repercussions més enllà del territori local. Ha de ser un lloc de trobada des d'on activar campanyes conjuntes i accions en defensa de la cultura, la llengua i la història conjunta. I això s'ha de fer ara, perquè en aquest moment els presidents dels governs de Catalunya, el País Valencià i les Balears estan d'acord a fer-ho. I aquestes circumstàncies no es produeixen habitualment. Hem de saber aprofitar els bons moments per arrelar-nos i donar cos a aquestes eines que són fonamentals per mantenir els lligams entre territoris catalans.

INTERNACIONAL

POLÈMIC TRUMP

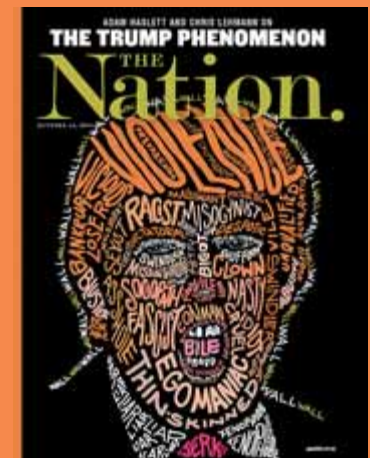

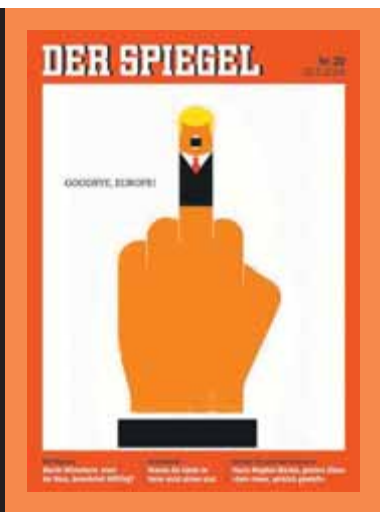
Adela Genís
agenis@lrp.cat

El president dels Estats Units, Donald Trump, és un personatge controvertit. La mostra, les portades que li han dedicat diversos mitjans de comunicació i que acompanyen aquest article. En poc més d'un any i mig en el càrrec, les polèmiques i les sortides de to han estat constants. El mandatari té una particular manera de comunicar, i una de les seves eines més ràpides i polèmiques és Twitter. El president l'utilitza per anunciar decisions i per enfrontar-se directament amb Barack Obama i Meryl Streep, per posar alguns exemples. Un dels darrers episodis s'ha produït durant la trobada amb el seu homòleg rus, Vladimir Putin, aquesta setmana passada a Hèlsinki. L'actitud de Trump, pràcticament doblegant-se davant de Putin, ha provocat una pluja de crítiques, fins i tot des de les mateixes files republicanes. El *Russiagate*, el que es coneix com la intromissió de Moscou en les eleccions nord-americanes que precisament va guanyar Trump, continua a l'ull de l'huracà i amb el mateix president donant més credibilitat al mandatari rus que no pas a l'FBI. A més, el magnat també ha dedicat en els darrers dies paraules gruixudes contra la Unió Europea, a la qual ha titllat d'enemic, en unes declaracions que agreugen les relacions amb vells aliats. En clau interna, Trump ha provocat una gran indignació en la societat nord-americana per la separació de famílies a la frontera –fet que ha suposat que gairebé 3.000 menors es-

El president dels Estats Units és un personatge controvertit. En poc més d'un any i mig en el càrrec, Donald Trump col·lecciona sortides de to i ha pres decisions que desestabilitzen l'ordre mundial

tiguin en centres de detenció–, que un jutge ja ha ordenat aturar. El mandatari aplica la màxima *America first*, en polítiques d'immigració, juntament amb un política aïllacionista, en moltes de les seves decisions, com ara el trencament dels acords comercials amb diversos països. Pel que fa l'ordre mundial, l'abandonament del pacte nuclear amb l'Iran o la decisió de traslladar l'ambaixada de Tel-Aviv a Jerusalem són algunes de les seves decisions més controvertides.

Crítiques per la sintonia amb Putin

El president dels Estats Units ja fa temps que no amaga la seva admiració pel seu homòleg rus, Vladimir Putin. En la cimera celebrada aquesta setmana a Hèlsinki, al mandatari nord-americà li han plogut les crítiques per confiar més en la paraula de l'exespia del KGB que en els seus propis assessors

i en l'FBI. A més, Putin ha reconegut per primera vegada que tenia "preferència" perquè Trump guanyés les eleccions nord-americanes. Moscou preferia el magnat perquè suposava que li permetria tornar a jugar un paper cabdal en la geopolítica mundial, que ja ha recuperat en els últims temps.

Nens separats dels seus pares a la frontera

L'abril passat, es va posar en marxa una de les mesures més dures pel fa a la immigració: separar els nens dels seus pares. Aquesta decisió, criticada fins i tot per Melania Trump, ha suposat que gairebé 3.000 infants estiguin lluny dels seus pares. La indignació social per les imatges de

menors retinguts en gàbies i amb mantes tèrmiques ha provocat que un jutge obligués a reunir les famílies, però en molts casos els retrobaments són complicats i ja han causat traumes severos als infants i a les seves famílies.

REPORTATGE **POLÈMIC TRUMP**

Intromissió en el Brexit

Durant la seva visita al Regne Unit, Donald Trump es va mostrar molt dur amb la primera ministra britànica, Theresa May. En unes declaracions al diari sensacionalista *The Sun* (propietat de Rupert Murdoch i un dels mitjans de comunicació que s'ha mostrat més bel·ligerant amb la Unió Europea), va

assegurar que les propostes de May per al Brexit (més suaus del que voldrien alguns membres del seu propi partit) dinamitarien qualsevol tipus d'acord comercial amb els Estats Units. Hores més tard, Trump es va fer enrere respecte a aquestes declaracions i va donar suport a May.

L'acord nuclear amb l'Iran, trencat

Una de les fites de l'administració Obama, l'acord nuclear amb l'Iran, es va trencar el maig passat. Amb l'abandonament del pacte, els Estats Units confirmen

la política aïllacionista que pilota el magnat. Els esforços de la comunitat internacional per convèncer els nord-americans de no trencar l'acord van ser en va.

Fent befa del canvi climàtic. Trump va escriure en un tuit que "una mica d'escalfament global va bé per combatre el fred".

Croada contra els mitjans de comunicació. Els diaris *The New York Times* i *The Washington Post* han estat acusats pel president de publicar notícies falses.

Insults a Obama. Trump va acusar l'expresident Obama d'estar al darrere d'unes escoltes telefòniques. El va acusar de "malalt".

Guerra a Hollywood. El president dels EUA va assegurar que Meryl Streep és una de les actrius més sobrevalorades.

Trobada històrica amb 'the rocket man'

Tot i titllar-lo de *the rocket man* ('home coet') en una assemblea general de les Nacions Unides, les relacions entre el president dels Estats Units i el mandatari nord-coreà, Kim Jong-un, sembla que han entrat en una nova fase després de la trobada que van protagonitzar el mes de juny a

Singapur. En una cimera històrica, els dos líders van signar un acord segons el qual es comprometien a la "desnuclearització de la península de Corea". Després de la trobada amb el nord-coreà, Trump el va descriure com un home "honest, directe i productiu".

Nova ambaixada

El trasllat de l'ambaixada dels EUA de Tel-Aviv a Jerusalem va encendre els ànims en una de les zones més delicades del planeta. Amb la decisió, Trump trencava un acord de la comunitat internacional.

Tensió a l'OTAN

En l'última reunió de l'OTAN, celebrada l'11 de juliol, el president nord-americà va tensionar les relacions en demanar obertament als seus membres que augmentin la despesa en armament.

COM HI HA MÓN

Una jove, manifestant-se a Managua ➤ J. TORRES / EFE

Primavera perduda

Nicaragua s'enfonsa en un conflicte del qual, de moment, no es veu el final. El que va començar com una revolta liderada per estudiants és ara una repressió amb violència exercida per grups de paramilitars i policia. Les darreres dades posen de manifest la gravetat dels fets: des de l'abril han mort, almenys, 350 persones. El president, Daniel Ortega, s'enroca en el poder. El mandatari és per als nostàlgics un líder de la revolució sandinista que va triomfar durant els anys vuitanta del segle passat i que va derrocar el dictador Anastasio Somoza. En aquell moment, els sandinistes van ser vistos amb simpatia per part dels moviments d'esquerra d'arreu del món, perquè tenien com a pilars bàsics l'alfabetització de les classes populars i una reforma agrària. Ara, les comparacions entre Somoza i Ortega són inevitables. Els opositors acusen Ortega de tenir un govern corrupte i que no ha deixat espai ni tan sols per a la dissensió i encara menys per a la protesta. Se l'acusa d'haver-se enriquit i de moure tots els fils de la política nicaragüenca juntament amb la seva dona, Rosario Murillo. L'equilibri social i econòmic al país centreamericà ha durat fins que s'han acabat les injeccions milionàries que arribaven des de Veneçuela. Alguns analistes també han comparat aquestes protestes amb els moviments que al seu moment es van batejar com a Primavera Àrab. Revoltes d'estudiants, en unes societats cansades del poder establert. La majoria de revoltes, a excepció del cas de Tunísia, van patir fortes repressions. Egipte viu ara sota el poder del mariscal Abdelfatah Al-Sisi després d'anys convulsos i de la caiguda de Hosni Mubàrak, mentre que a Síria –el cas més dramàtic– set anys de guerra han provocat la mort de més de mig milió de persones. Nicaragua no és Síria, ni de bon tros. El país centreamericà no és un punt geoestratègic, ni desperta els interessos dels diferents actors internacionals. Tot i això, el conflicte s'enquista i s'allarga. Centenars de morts i desenes de desapareguts són, de moment, la mostra evident d'una primavera perduda.

Adela Genís
agenis@lrp.cat

SALUT

El colesterol, a ratlla

IRENE CASELLAS

icasellas@lrp.cat

El colesterol va entrar en l'agenda pública en els anys setanta als Estats Units, quan per primera vegada es va alertar de la relació que hi havia entre la dieta, l'excés de colesterol a la sang i els problemes cardiovasculars. Llavors, els nord-americans ja tenien experiència en el menjar ràpid i greixós, que s'anava estenent arreu. Catalunya, com la resta de les societats del món occidental, ha seguit en aquestes últimes dècades una tendència a l'alça pel que fa a les malalties cardiovasculars, relacionada tant amb la dieta com amb els hàbits de vida poc saludables. El resultat és que una de cada quatre morts es produeix per malalties del sistema circulatori (infarts, ictus, insuficiència cardíaca...). I entre les causes d'aquestes malalties, el colesterol hi té un paper destacat.

ESSENCIAL, AMB MESURA

Aquesta substància grassa és essencial per a l'ésser humà i contribueix que l'organisme funcioni correctament. Per exemple, intervé en la producció d'hormones, de vitamina D i de sals biliars. No obstant això, la seva presència elevada a la sang –que medicament es coneix com a hipercolesterolèmia– és perjudicial per a la salut. Hem sentit parlar sovint de colesterol bo i colesterol dolent, però en realitat el que canvia és la seva densitat i com circula per la sang. Explicat de manera molt planera, el colesterol bo arrossega el dolent i fa que sigui més difícil que s'acumuli a les artèries.

FACTORS QUE L'AUGMENTEN

Hi ha diversos factors que poden fer que el colesterol augmenti. Alguns, com la dieta o l'estil de vida, es poden canviar per evitar riscos. En canvi d'altres, com els condicionants genètics, s'hauran de tractar amb medicació. Precisament, la hipercolesterolèmia familiar, la que està determinada per l'herència, és un tema que preocupa, ja que la major part de la població que la pateix no n'és conscient.

Tenir el colesterol alt és un risc molt important per a la salut, però tot i això encara hi ha un 40% de la població catalana adulta que no controla els seus nivells sistemàticament

Evitar el sedentarisme

Practicar exercici d'intensitat moderada almenys 30 minuts al dia (caminar, natació, pujar escales, ballar...) també ajudar a controlar el colesterol. De fet, el sedentarisme és un dels grans problemes de les societats industrialitzades i la causa de molts problemes de salut que es podrien evitar amb una mica més d'activitat física. A més, fer exercici allibera endorfines, millora l'estat d'ànim i ajudar a reduir els nivells

Menjar sa

Es recomana seguir la dieta mediterrània: menjar llegums, fruites, verdures i hortalisses, i evitar els aliments processats, els embotits, la rebosteria industrial... També prioritzar el peix i el marisc de petxina sobre la carn, i la carn blanca sobre la vermella. I assegurar-se de menjar prou fibra, amb cereals integrals millor que els refinats. El sucre, molt de tant en tant.

Deixar el tabac

En principi pot semblar estrany relacionar tabac amb colesterol, però el cert és que les toxines del tabac canvien la viscositat de la sang i fan més fàcil que el colesterol es dipositi a les artèries. A part de deixar les cigarretes, per reduir el colesterol, també es recomana eliminar les begudes alcohòliques, especialment els licors d'alta graduació.

El final dels greixos trans

L'Organització Mundial de la Salut considera la hipertensió i el colesterol dos problemes molt greus, i per això ha elaborat un pla per recomanar als governs de tot el món que eliminin els greixos trans de la seva indústria alimentària. Aquests greixos es troben de manera natural en la llet i en la carn de bestiar remugant (cabres, ovelles, vaques...), però també es produeixen de manera artificial quan es tracten olis vegetals en la indústria alimentària per elaborar, per exemple, rebosteria industrial, aperitius i patates fregides. S'ha comprovat que les dietes riques en aquests greixos fan augmentar el colesterol i incrementen el risc de cardiopatia en un 21% i el de mort en un 28%

compte és la millor manera de prevenir futures malalties. "El més important seria diagnosticar-ho com més joves millor, perquè llavors es podria començar la medicació aviat, fins i tot a partir dels 10 anys, i evitar que el colesterol s'anés acumulant a les artèries durant tota la vida", expliquen els responsables d'aquest projecte. "La prova de laboratori és molt fàcil, però hi ha problemes d'intendència, de vegades no se sap que els familiars tenen hipercolesterolèmia i és fàcil que passi per alt", afegeixen.

En qualsevol cas, sigui quina sigui la causa del colesterol alt, el que cal és prendre consciència que s'ha de controlar. Com deia una campanya preventiva, el colesterol no avisa, i la millora manera d'evitar riscos és revisar-lo amb anàlisis de sang, que fins i tot es poden fer a la farmàcia. És indispensable que tothom n'estigui previngut, ja que el desconeixement encara és molt alt. De fet, segons un estudi fet en l'àmbit europeu, ni tan sols les persones que han patit un infart tenen informació suficient: un 50% no saben com pot repercutir el nivell de colesterol en sang en la seva salut cardiovascular.

HERÈNCIA FAMILIAR

Actualment, un grup d'investigadors de l'Institut de Recerca de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona desenvolupa un projecte, gràcies a aportacions fetes a La Marató de TV3 del 2014, per aconseguir detectar de manera precoç el colesterol hereditari.

És un projecte d'importància cabdal, ja que es calcula que a Catalunya, aplicant les estadístiques, hi hauria d'haver entre 29.600 i 37.000 casos d'hipercolesterolèmia familiar, però només un 11,4% d'aquests malalts estan clínicament diagnosticats, i solament un 3,5% tenen diagnòstic molecular confirmatori. Poder detectar de manera precoç aquells pacients que per la seva herència familiar tenen el colesterol més alt del

Una bona alimentació, equilibrada i allunyada del menjar ràpid, pot ajudar a reduir els nivells de colesterol PIXABAY

SALUT

OPINIÓ

Josep Maria Argimon

Directiu del Departament de Salut

Defensar la democràcia

La democràcia és el leitmotiv que ha unit a bona part de la societat catalana per defensar-nos de l'atac que hem patit com a país en els últims mesos i que té la pitjor expressió en els presos polítics i els exiliats. I la democràcia és també la llavor d'alguns col·lectius que han irromput amb força dins del sector Salut per mostrar el rebuig a la intervenció de l'Estat espanyol. Aquest és, per exemple, el cas del Col·lectiu Clínic per la Democràcia, una iniciativa que va néixer amb un grup reduït de professionals de l'Hospital Clínic i el Campus Clínic i que actualment ja té el suport de més de 700 persones. Fa unes setmanes vaig conversar amb ells tranquil·lament perquè m'expliquessin com estan vivint aquesta situació de resistència i com es coordinen per poder realitzar un acte cada setmana. Tenen molt clar el missatge de la democràcia. "Som gent compromesa amb la llibertat i no necessàriament tothom és independentista", asseguren. És el que explicava abans. Tot aquest moviment que s'està gestant a Catalunya va més enllà de la independència, per més que a Madrid no ho entenguin ni ho vulguin entendre. La base de tot plegat és la llibertat i la democràcia. Precisament, un dels símbols de Clínic per la Democràcia és una gran pancarta en què es pot llegir en lletres majúscules la paraula *democràcia*. Una simple pancarta que simbolitza l'ofec de Madrid cap a Catalunya.

"NEUTRALITAT"

El col·lectiu, que va néixer a mitjans de novembre, va penjar aquesta pancarta al vestíbul del recinte. Però van arribar les eleccions del 21-D i tothom es va posar nerviós. El Ministeri de Sanitat va trucar al Departament de Salut perquè instéssim el Clínic a retirar la pancarta, un pas que, evidentment, no van fer. La problemàtica va arribar a la junta electoral, que va reclamar la "neutralitat" de totes les institucions. "Realment, quina paraula pot ser més neutral que *democràcia*? No citàvem cap partit", comenten des del col·lectiu. Al final, però, la van acabar retirant perquè hi havia l'amenaça d'emprendre accions

Els efectes en la gent

Com van viure el 155 aquests col·lectius? És cert que la gent del carrer no ho va notar tant, almenys en l'àmbit de Salut, perquè els hospitals, l'atenció primària i les urgències funcionaven com sempre. Només faltaria! La processó anava per dins. "Ha afectat decisions estratègiques de l'hospital i per culpa del 155 no tenim pressupost. També hi ha hagut una burocràcia extrema amb centenars de papers, certificats...", conclouen des de Clínic per la Democràcia.

Un dels actes del Col·lectiu Clínic per la Democràcia, el març passat

JOSEP LOSADA

legals. "Fins i tot, es van endur una senyera perquè al costat hi havia un llaç groc." Veure-ho per creure-ho! Després dels comicis, la pancarta es va restituir al seu lloc, però, finalment, Clínic per la Democràcia la va tornar a retirar. "Vam rebre algunes queixes i no volíem tensionar la institució", afegeixen. Això sí, la pancarta s'ha convertit en tot un símbol i sempre apareix als actes o a les manifestacions.

CONCENTRACIONS

Cada setmana, tant al vestíbul del Clínic com al de la Maternitat, s'organitzen concentracions d'uns quinze minuts de durada en què es convida alguna personalitat coneguda a fer un discurs i també hi ha una actuació

musical. A més, cada mes i mig se celebra una conferència de més gran format al paranimf amb un caràcter "més acadèmic" i en què s'escull una temàtica concreta amb la participació de tres o quatre convidats; i també s'ha organitzat un sopar groc. En aquests actes, hi han participat, entre d'altres, Raül Romeva, Laura Borràs, Ernest Maragall, Rafael Ribó, Vicent Partal, Toni Albà, Elisenda Paluzie i el director de La República, Carles Ribera, i també familiars dels presos i exiliats. "No pararem mentre hi hagi presos i exiliats. És inacceptable", subratllen amb contundència. I tenen tota la raó! És inacceptable haver de conuiu amb aquest panorama. Per aquest motiu és tan i tan important que col·lectius com aquest i d'altres que s'han anat creant en l'àmbit de Salut, com el de l'Hospital del Mar i el del Sant Pau –segur que me'n deixo uns quants més– continuïn reivindicant la llibertat dels nostres presos i la tornada a casa dels nostres exiliats.

A les urnes, republicans.

Fes-te republicà a www.lrp.cat i vota els Premis Republicans de l'Any fins a l'01.09

LA REPÚBLICA

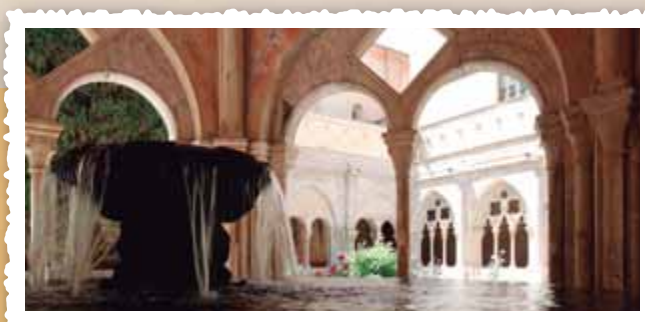
MEGAGRÀFIC

Béns de protecció universal

Sis con de

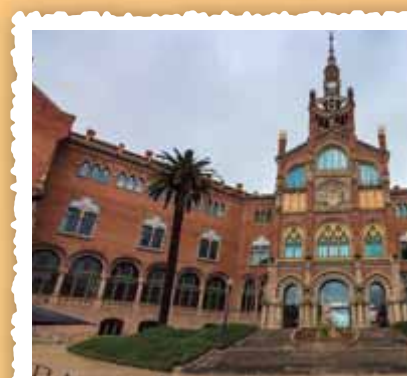
Patrimoni Mundial

La convenció del 1972 per a la Protecció del Patrimoni Mundial Cultural i Natural, ratificada per 190 estats, estableix que certs llocs de la Terra amb un "valor universal excepcional" pertanyen al patrimoni comú de la humanitat. La llista del Patrimoni Mundial inclou en l'actualitat un total de 1.073 llocs (832 de culturals, 206 de naturals i 35 de mixts) en 167 estats. Sis conjunts monumentals catalans hi estan inscrits. Per poder-hi entrar, cal aconseguir que l'Estat inclogui el bé a preservar en un inventari, conegut com a llista provisional, de la qual surten les candidatures que opten a ser aprovades per un comitè intergovernamental. Set espais catalans són en la llista provisional espanyola.

El monestir de Santa Maria de Poblet

1991. Monestir que els monjos cistercencs van fundar el 1150. Pertany a la congregació cistercenca de la Corona d'Aragó, de la qual formen part també els monestirs femenins de Vallbona de les Monges i de Valldonzella, i el monestir masculí de Santes Creus.

L'obra de Domènech i Montaner

1997. El Palau de la Música i l'Hospital de Sant Pau van ser inclosos per ser unes obres notables de l'arquitectura modernista.

L'obra de Gaudí

Entre el 1984 i el 2005 van ser inscrits a la llista el Park Güell, el Palau Güell, la Casa Milà, la Casa Vicens, la Sagrada Família, la Casa Batlló i la Colònia Güell, que representen la contribució de l'arquitecte a l'evolució de l'arquitectura i les tècniques de construcció de finals del segle XIX i començaments del XX.

El conjunt arqueològic de Tàrraco

2000. Tàrraco va ser una ciutat administrativa i mercantil important en l'època romana, i el centre del culte imperial per a totes les províncies ibèriques. Moltes de les construccions de l'època romana han estat descobertes en nombroses excavacions.

Les esglésies romàniques de la vall de Boí

2000. Conjunt romànic d'estil llombard format per les esglésies de Sant Climent i Santa Maria de Taüll, Sant Joan de Boí, Santa Eulàlia d'Erill la Vall, Sant Feliu de Barruera, la Nativitat de Durro, Santa Maria de Cardet, l'Assumpció de Coll i l'ermita de Sant Quiric de Durro. Bona part de les pintures, talles i mobiliari es conserva en museus catalans, especialment al Museu Nacional d'Art de Catalunya. (MNAC).

Les pintures rupestres de mediterrani a la península

1998. El conjunt està format per 757 pintures. A Catalunya hi ha els abrics d'Enlène, la Pietat (Ulldecona), la Roca dels Moros i dels Vilasos o dels Vilars (Os de Balaguer).

Candidatures en la llista provisional

Patrimoni històric minaire

Candidatura d'àmbit espanyol. Inclou Can Tintorer, de Gavà, i Bellmunt, del Priorat.

Camins romans

Candidatura d'àmbit espanyol. Inclou la via Tortosa-Lleida-Saragossa.

Portalada del monestir de Ripoll

Paisatge agrari Priorat-Montsant-Siurana

Conjunt arquitectònic grec Empúries-l'Escala

Turó de la Seu Vella

Joan Poyano jpoyano@lrp.cat
Pep Duixans Infografia

conjunts monumentals catalans estan declarats per la Unesco Patrimoni Mundial, cosa que vol dir que la comunitat internacional es compromet a cooperar en la seva conservació i rehabilitació. Cinc elements catalans més són en la llista del Patrimoni Cultural Immaterial, salvaguarda d'usos, representacions, coneixements i tècniques tradicionals.

Patrimoni Cultural Immaterial

Es refereix a les pràctiques, expressions, sabers i tècniques transmèsos per les comunitats de generació en generació. La convenció de la Unesco del 2003 per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial té com a objectiu la conservació d'aquest fràgil patrimoni, així com assegurar-ne la viabilitat i optimitzar-ne el potencial per al desenvolupament sostenible. 470 elements de 117 estats, 5 dels quals de Catalunya, estan reconeguts com a Patrimoni Cultural Immaterial.

ntaner

tal de la Santa Creu i
s de les mostres més
catalana.

l'arc a Ibèrica

ajaciments amb pintu-
mites de la serra de la
(el Cogul) i la cova
(guer), entre d'altres.

La Patum de Berga

2008. Festa tradicional i popular que se celebra cada any per Corpus Christi.

La dieta mediterrània

2013. A iniciativa d'Espanya, Grècia, Itàlia i el Marroc. Model d'alimentació reconegut per la comunitat científica com un dels més saludables i equilibrats.

Els castells

2010. Model de participació social que manté l'esperit i la pràctica des de fa 200 anys.

Les festes del foc del solstici dels Pirineus

2015. Les falles se celebren en 63 pobles dels Pirineus i Prepirineus (34 de França, 17 de Catalunya, 9 d'Aragó i 3 d'Andorra).

La falconeria

2016. Reconeguda a petició d'Alemanya, l'Àrabia Saudita, Àustria, Bèlgica, els Emirats Àrabs Units, Espanya, França, Hongria, Itàlia, el Kazakhstan, el Marroc, Mongòlia, el Pakistan, Portugal, Qatar, Síria, la República de Corea i Txèquia.

Vessant
mediterrani
dels Pirineus
Candidatura
catalanofrancesa.
Inclou el cap de
Creus i les
Alberes.

Candidatura

Arquitectura de pedra seca

El comitè intergovernamental l'avaluarà aquest any en la sessió del novembre-desembre.

Iniciatives

La sardana

La cuina catalana

Diada de Sant Jordi

La rumba catalana

La festa dels Reis d'Igualada

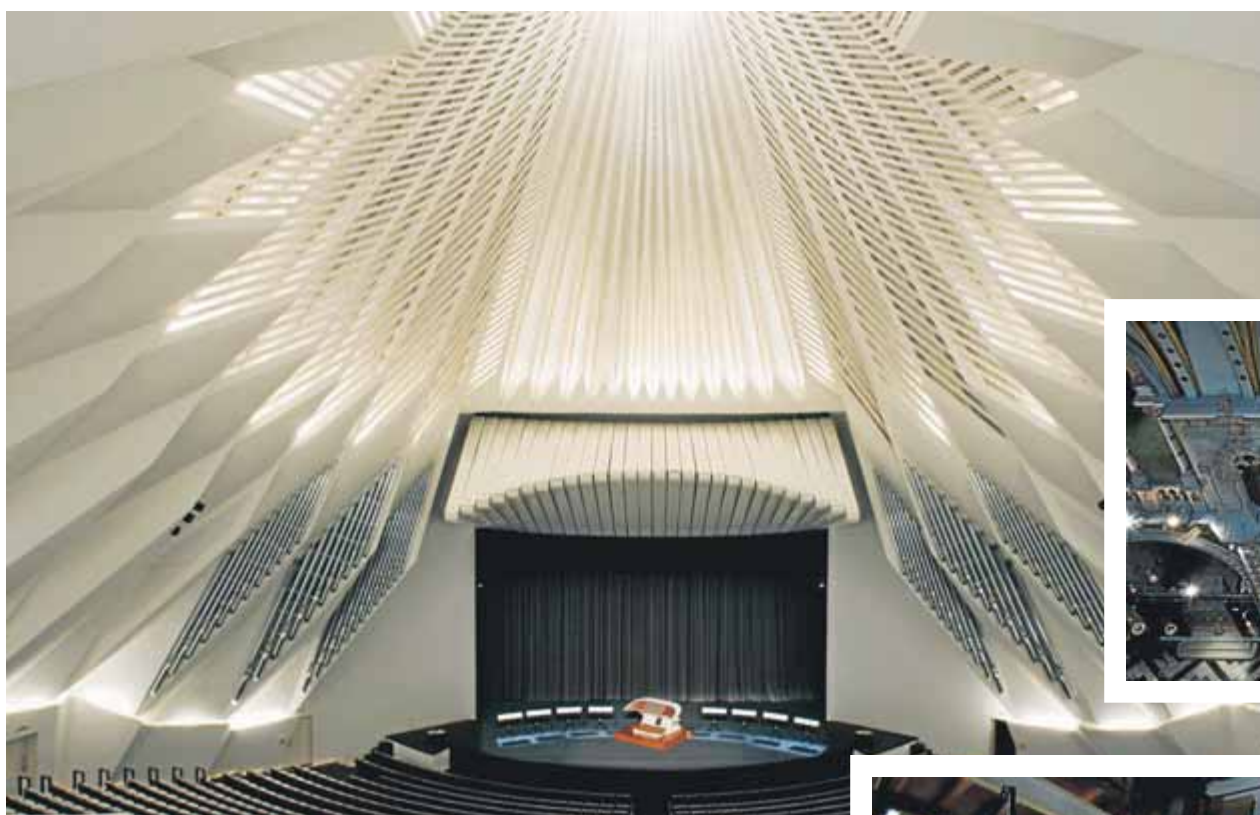

La cultura raiera

de Lleida

INNOVACIÓ

L'auditori de Tenerife, a l'esquerra, és un espai únic al món on poden tocar deu organistes alhora, ja que hi ha vuit teclats i dues consoles. Abaix, l'orgue de Montserrat, fet el 2010, després de tres anys i 21.000 hores de feina. Té 4.200 tubs i 13,5 metres d'altura BLANCAFORT OM

Orgues del segle XXI

La tradició i la investigació es fusionen en un ofici singular i amb molta història que s'adapta als nous temps i usos, entre ells el turístic

XAVI OLTRA
xoltra@lrp.cat

En plena ebullició turística i al cor de Ciutat Vella accedeixo com puc a la catedral de Barcelona. Un cop a dins, un orgue majestuós atrau tota la meua atenció. Però, definitivament, el temps s'atura quan m'introdueixo als passadissos interiors reservats al seu accés. Pedra, temps, art, història... i música, perquè Albert Blancafort, el meu guia particular, començar a tocar l'ancestral instrument. I és que al seu taller es dedica a això. Bé, no a tocar, però sí a construir, mantenir i restaurar tot tipus d'orgues arreu del món. "El meu pare va començar la restaura-

ció d'aquest a finals dels anys vuitanta i la va acabar el 1994", recorda aquest mestre orguener, que supervisa el funcionament correcte dels 3.500 tubs d'aquesta peça, construïda el 1538.

"Des que vaig agafar el taller l'he orientat més a fer obres més contemporànies i avantguardistes. Els orgues són instruments vius. N'hi ha de gòtics, renaixentistes, barrocs, clàssics, romàntics, simfònics... Ara, en el segle XXI, també volem crear el nostre tipus d'orgue. Gaudí no va deixar cap indicació de com havia de ser l'orgue de la Sagrada Família, per la qual cosa el vaig haver de crear. N'hem fet un, però en falten tres o quatre", explica Blancafort, que descriu amb passió l'evolució de l'estil d'aquest instrument del segle III a.c. fins als nostres

A dalt, una imatge del taller de Blancafort, que des del 1963 ha dut a terme 160 projectes de construcció o restauració BLANCAFORT OM

Blancafort i Collbató

A Collbató, el municipi amb més llarga tradició de construcció d'orgues de l'Estat espanyol des del 1925, Gabriel Blancafort va fundar el seu taller artesanal l'any 1963. El 1998 el seu fill, l'Albert, va agafar el testimoni i va crear la societat Blancafort, Orgueners de Montserrat. La trajectòria de l'Albert li ha valgut ser membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Premi Nacional d'Artesania 2015 "per la seva excel·lència en l'ofici reconeguda a nivell internacional" i Medalla d'Or al Mèrit Europeu del 2017. Albert Blancafort és mestre artesà orguener, distinció atorgada pel Departament d'Empresa i Coneixement a través del CCAM.

dies. "Treballem amb materials molt nobles (fusta massissa, estany, coure...) i tècniques antigues. Però alhora amb noves tecnologies: màquines làser i de control numèric, mesuraments digitals, fibra de carboni, titani...", afirma Blancafort, que ha investigat deu anys amb la Universitat de Stuttgart l'aplicació d'aquests conceptes. En aquestes obres, que "han de durar segles", apliquen tècniques electròniques per millorar l'acústica. Tota la feina immaterial, relacionada amb el so, com fer els forats, és tant o més important. "De fet, cada tub és com una veu", assegura. També han evolucionat els usos. Primer tenia un ús litúrgic i després per a concerts. Ara ha sorgit el turístic, per omplir de sonoritat (pot ser programada) grans espais.

MADE IN CATALONIA

L'art de Gaudí, a mà

El taller de ceràmica SOT aboca tot el seu talent a la restauració del patrimoni modernista i a la decoració de ceràmiques i articles de regal

La petjada de Gaudí és present a Barcelona. Una influència modernista admirada. En la restauració d'aquest patrimoni arquitectònic hi té molt a veure el taller de ceràmica SOT. La baixada de les cascades de Montjuïc; la fabricació de balustrades per a l'edifici de la Llotja de Mar i la biblioteca Joan Oliva i Milà; les rajoles vermelles esmaltades del Museu de Maricel de Sitges i de la Casa Golferichs; les peces de la balconada i les rajoles del Palau Güell, o la Font del Drac i el Pavelló Consergeria del Park Güell... Són alguns dels seus projectes. De fet, són els restauradors oficials de l'emblemàtic parc. Aquest taller artesà treballa a mà tota una línia d'inspiració modernista, amb reproduccions de la Casa Batlló, el banc del Park Güell o el drac. També fabriquen articles de regal i de decoració en ceràmica, una línia de regal personalitzat, que s'elabora per comanda i per a

congressos. La seva trajectòria els ha permès obtenir el distintiu PAQ (producte artesà qualificat) de la Generalitat. Ja són gairebé 35 anys al cor del barri de Gràcia. Manel Diestre, que té la distinció de Mestre Artesà ceramista atorgada pel Departament d'Empresa i Coneixement, i Joaquim Toribio van fundar el taller, un projecte al qual es va incorporar Jordi Salvador. Graduats en arts plàstiques, especialitzats en ceràmica i procediments escultòrics i experts en química ceràmica, van obtenir el primer premi en el concurs de foment i estudi de les belles arts i disseny d'Expohogar. Una de les seves feines més destacades ha estat la restauració del Palau Güell i dels pavellons Sant Salvador, Santa Polònia i Sant Jordi del Recinte Modernista de Sant Pau, entre d'altres.

Preu drac peça mitjana: 32 euros
www.ceramicasot.com

A dalt, la font del drac i el taller de ceràmica SOT. **Al mig**, el pavelló Consergeria i una cúpula del Recinte Modernista de Sant Pau. **A l'esquerra**, la baixada de les cascades de Montjuïc. **I baix**, una reproducció del banc del Park Güell
 ➔ CERÀMICA SOT

LA CONVERSA

Fabian Mohedano Impulsor de la reforma horària

“Hem de poder tornar a sopar a les vuit”

TERESA MÁRQUEZ
mtmarquez@lrp.cat

Tempus fugit, deien els antics, i malgrat que no ho podem evitar com a simples humans que som, encara ens queda l'esperança d'arribar a gestionar-lo millor. Vaja, canviar allò tan practicat a la societat catalana que és el viure per treballar per un més adient treballar per viure. Fa quatre anys, una iniciativa ciutadana a càrrec d'un grup d'experts en diversos àmbits es va posar mans a l'obra per estructurar un seguit d'iniciatives per aconseguir aplicar una reforma horària que garantis un ritme més ordenat i, en conseqüència, més saludable. El camí recorregut fins ara des de la societat civil ha obtingut compromisos fermes per part de les administracions recollits en el Pacte Nacional per a la Reforma Horària que cal desenvolupar, en la Xarxa de Ciutats i Pobles per la Reforma Horària, en la celebració de la Setmana dels Horaris –per donar visibilitat a la proposta– i en la creació d'una oficina per a la reforma horària, que dependrà directament del Departament de Presidència de la Generalitat i guiarà la implementació real dels objectius del pacte amb l'horitzó posat en el 2025.

HORARIS SALUDABLES

Fabian Mohedano, treballòleg i exdiputat de Junts pel Sí, és la cara visible d'un moviment que cada dia suma més adeptes. I és que això de superar l'ofec d'uns horaris que esclavitzaven atrau el més reticent. Quedem a primera hora del matí, un dilluns de juliol en una Barcelona encara neta d'aglomeracions, però amb la xafogor clàssica de la capital a l'estiu. És un home amb l'agenda ben organitzada, puntual i amb el discurs après i clar. “Parlar de reforma horària és parlar de millorar la salut, i això tothom ho entén i ho comparteix”, etziba només començar tot argumentant l'afirmació amb un bon grapat d'exemples ir-

UNANIMITAT

“Parlar de reforma horària és parlar de millorar la salut, i això tothom ho entén i ho comparteix”

RESPOSTA

“El ciutadà és conscient que el seu horari laboral grinyola, però no ho és del tot que això afecta directament la seva salut, i és en aquest marc que hem d'aprofundir”

CANVIS

“S'ha d'incorporar el dinar a l'horari dels instituts i avançar els extraescolars perquè també acabin abans”

refutables: tenim uns horaris a la feina molt poc flexibles, mengem tard i malament, encabim els infants en activitats extraescolars que tot just acaben quan ja fa estona que haurien d'estar dormint i ens fem al llit a la matinada, malbaratant hores de son. Tot un quadre mal pintat, però fruit d'una tradició centenària... o no tan llunyana? “No pas, aquest desgavell i desorganització dels horaris no és tan antic. Prové de la segona meitat del segle XX, en ple *desarrollismo* franquista, del sistema fabril i de l'auge dels serveis, de l'arribada de la pluriocupació i de les hores extres, que van canviar tot el sistema laboral”, assegura Mohedano, que defensa que no es tracta de cap realitat inamovible i que es pot “i s'ha de canviar”. “El

ciutadà és conscient que el seu horari laboral grinyola, però no ho és del tot que això afecta directament la seva salut, i és en aquest marc que hem d'aprofundir perquè creiem que la predisposició i la resposta seran immediates”, conclou, i puntualitza: “Hem passat de parlar de conciliació laboral a horaris saludables, i això ja no és negociable.” I què fa que ara sigui el moment idoni? Mohedano reconeix que és una pregunta que s'han fet tant ell com la resta de participants en el moviment i ho vincula a un moment de canvi global. “Ara ja no cal comparar-nos amb els països del centre i del nord d'Europa, perquè fins i tot en relació amb els nostres veïns de la conca Mediterrània ja anem més tard i perdem temps de son malgrat llevar-nos a la mateixa hora”, especifica. I com influencia dormir menys? “Entre d'altres, el fil amb les malalties cardiovasculars és obvi, perquè si arribem a casa tard i sopem tard no deixem passar les tres hores recomanades abans d'anar a dormir i quan ens llevem l'endemà tampoc tindrem temps per fer un esmorzar fort, que és l'ideal, i la gana ens arribarà a mig matí, i si fem un mos ja no ens plantejarem dinar d'hora i així anar sumant...”, concreta.

Es tracta, doncs, d'aplicar un cop més el sentit comú, la lògica més primària i, també, més efectiva. “Hem de recuperar en bona part el cycle circadiari, el ritme biològic amb què es regien els nostres avantpassats, que quan tenien son dormien i quan tenien gana menjaven”, defensa Fabian Mohedano. Però un canvi d'aquest tipus afecta per força l'organització de tot el país. “És el que hem estat treballant en aquests quatre anys, cercant la col·laboració de diferents àmbits socials i econòmics i fins i tot rebent la unanimitat de tots els grups polítics”, assenyala el promotor de la reforma horària. I és en aquest escenari que apareix el Pacte Nacional per a la Reforma Horària i els objectius consensuats perquè siguin efectius el

2025. “A grans trets es tracta de compactar horaris de la jornada laboral per sortir abans de la feina, avançar els horaris dels àpats i sincronitzar els horaris de les empreses, institucions i actors socials i culturals”, enumera. Sembla fàcil, però no ho és. “Som ambiciosos, perquè convertir el factor temps en una mesura de llibertat és engrescador, però també demana molts canvis i molt profunds”, insisteix Fabian Mohedano, que recorda que aquesta transformació demana un equilibri en els tres àmbits bàsics, que són l'escola, la feina i el servei públic.

CAS A CAS, PAS A PAS

Anem a pams. Què cal fer a l'escola? “Aplicar aspectes clau com incorporar el dinar a l'horari dels instituts i avançar els extraescolars perquè també acabin abans.” I a la feina? “Garantir la flexibilització de la jornada laboral i les bosses d'hores. Som el país més rígid pel que fa a horaris i estem

Fabian Mohedano, fotografiat durant l'entrevista a la seu nacional d'ERC, al carrer Calàbria de Barcelona
 ➤ ORIOL DURAN

obsessionats amb la feina presencial i no es fomenta el teletreball." I amb el servei públic? "També cal més flexibilització i més treball per objectius, horaris més compactes i el foment dels tràmits i les gestions administratives per internet."

"També hem d'adaptar els horaris del comerç i del consum i conscienciar de la compra responsable, més humana, que recorda que darrere la caixa registradora també hi ha una persona que vol poder disfrutar de la seva família i no plegar a les deu de la nit tot l'any", comenta tot assenyalant que "els hàbits de compra no són inamovibles i es poden buscar fórmules creatives com ara establir un dia o dos a la setmana en què l'horari sigui més ampli". Un altre cop la lògica, però se m'acumulen les preguntes. I estem disposats com a humans i animals de costums que som a adaptar-nos a unes normes que ens demanen un cert esforç? Li recordo que la migdiada o allargar la sobretaula en

CONSCIENCIAR

"Darrere de la caixa registradora també hi ha una persona que vol poder disfrutar de la seva família i no plegar a les deu de la nit tot l'any"

aquest país són pràctiques institucionalitzades. Somriu. "Hi ha d'haver voluntat i, sobretot, resultats que demostrin que s'afavoreix la nostra vida", diu Mohedano, que recorda, un altre cop, que som una *rara avis* dins aquest món. "Set mil milions de persones al món fan un horari i nosaltres un altre, això és incongruent i a més, ens perjudica", destaca.

Tot i això, Fabian Mohedano alerta que les transformacions proposades s'hauran de fer amb el temps necessari i amb la màxima pedagogia per evitar que la gent cregui que se li estat imposant el nou model. Manté que complir amb els objectius pressuposa anar pujant esglaons i superar tres llindars: l'individual, que correspon al compromís amb un mateix per canviar els hàbits; el col·lectiu de la feina, l'empresa i les associacions amb les quals es treballa i el social, que abraça aspectes tan diversos com el nostre horari habitual per anar a comprar a la botiga i el de consum d'oci.

EN DETALL

► Els municipis han estat els primers a respondre a la crida per una reforma horària.

N'estem molt satisfets, perquè ens permet anar construint territorialment la proposta. Tenim 150 poblacions a la xarxa i deu municipis que han decidit impulsar un pacte del temps, entre els quals hi ha Barcelona, Lleida i Girona. Ens interessa que la proposta s'articuli des del territori, perquè és als pobles i a les ciutats on passa tot i on s'ha de conciliar tot. Són un instrument importantíssim de conscienciació.

► A algú li podria semblar que el camí continua sent molt feixuc

A mi m'agrada contrarestar aquesta actitud pessimista amb dos exemples molt diferents. El primer és que en la nova llei de comerç s'ha aconseguit reduir una hora el tancament dels establiments durant vuit mesos l'any, i el segon és que la celebrada sèrie *Merlí* de TV3 es va avançar mitja hora en la darrera temporada. Les considero petites victòries que hauríem de poder anar implementant també a les nostres vides. Avançar mitja hora activitats com els àpats o plegar abans de la feina facilitarien el procés.

► La pilota ara és en mans de l'administració

Sí, i li correspon acompanyar la ciutadania i el teixit econòmic en aquest nou camí. Estic segur que aviat veurem campanyes, accions de sensibilització i mesures concretes de reforma en forma de proves pilot, com la que va anunciar la consellera de Salut amb l'avançament del tancament dels CAP. També veurem estudis i es publicitaran exemples d'empreses amb bones pràctiques.

► Personalment, què el faria feliç?

Poder tornar a fixar les vuit del vespre com l'hora de sopar, perquè els horaris dels àpats regulen molt. Crec fermament que si el 2025 la majoria de la ciutadania no està sopant a aquesta hora la iniciativa haurà fracassat.

REPORTATGE

100 anys de calces

L'estiu del 1918, l'hereu d'una empresa francesa, Petit Bateau, va decidir tallar els camals de la roba interior i va crear un dels invents més radicals dels segle XX

IRENE CASELLAS
icasellas@rp.cat

Dels *subligaculum* que els romans duïen a sota les túniques i que tots hem vist a les pel·lícules de gladiadors, als enagos brodats del segle XIX, la roba que els humans han portat per protegir les seves parts íntimes ha evolucionat en paral·lel a la vestimenta general. Però va ser ara fa cent anys quan es va produir un canvi radical, amb l'aparició de les primeres calces i tot el que van suposar de millora en la higiene, el confort i, per què no, la seducció.

Va ser l'estiu del 1918 quan Étienne Valton va tenir la genial idea d'escurejar els camals de la roba interior, que fins llavors eren llargs, tant per a adults com per a mainada, i fins i tot als llocs i en les èpoques de més calor. Valton era l'hereu d'una empresa tèxtil de Troyes, prop de París, i es va inspirar en una cançó infantil de l'època que cantaven els seus fills: *Maman, les P'tits Bateaux qui vont sur l'eau ont-ils des jambes?* ('Mama, les barquetes que van pel mar, on tenen les cames?')

Així es van començar a vendre les primeres calces Petit Bateau, dirigides als infants. Es calcula que entre el 1921 i el 1930 es van vendre a les botigues d'Europa més de 30 milions de calces de cotó. Eren la referència 400, i estaven fetes amb el teixit característic de la marca, punt de 2x2, que oferia una elasticitat nova per a l'època. L'èxit va ser espectacular, i aviat Petit Bateau es va convertir en una de les marques franceses més conegudes arreu del món. De fet, po-

ques firmes poden presumir d'haver creat un producte tan innovador i radical i de continuar amb un negoci creixent: en l'actualitat, només pel que fa a calces, Petit Bateau ven prop de 5 milions d'unitats anuals.

UNA NOVA ERA

Les primeres calces substituïen les peces llargues conegudes com a *long johns*, que normalment es feien de llana i que no eren gens higièniques. Més lleuger i transpirable, aquest nou tipus de roba interior va passar ràpid dels clients infantils als adults, i va ser un exemple més dels canvis radicals que es van anar produint en la segona dècada del segle XX, quan les dones començaven a tallar-se els cabells i els homes s'afaitaven les barbes. Els anys trenta van ser els de la seva consolidació, i en l'Exposició Universal que es va fer l'any 1937 a París, les calces van guanyar el Gran Premi a la Innovació. Des de llavors, han anat evolucionat amb els gustos de la gent: en l'actualitat Petit Bateau fabrica calces amb 30 formes bàsiques i més de 2.300 estils diferents.

Objecte de fetitxisme

La llenceria sempre ha estat objecte de disseny, però en el cas de les calces s'arriba a casos de fetitxisme sorprenents. Al Japó, per exemple, des dels anys vuitanta hi ha botigues que venen calces usades, i es paguen millor com més brutes. A Europa, aquesta tendència està arribant a través d'internet, que permet vendre i comprar en l'anonimat.

**1920-1930
LES ORIGINALS**
Petit Bateau ha tornat a fabricar un dels models infantils més antic, d'estil mariner.

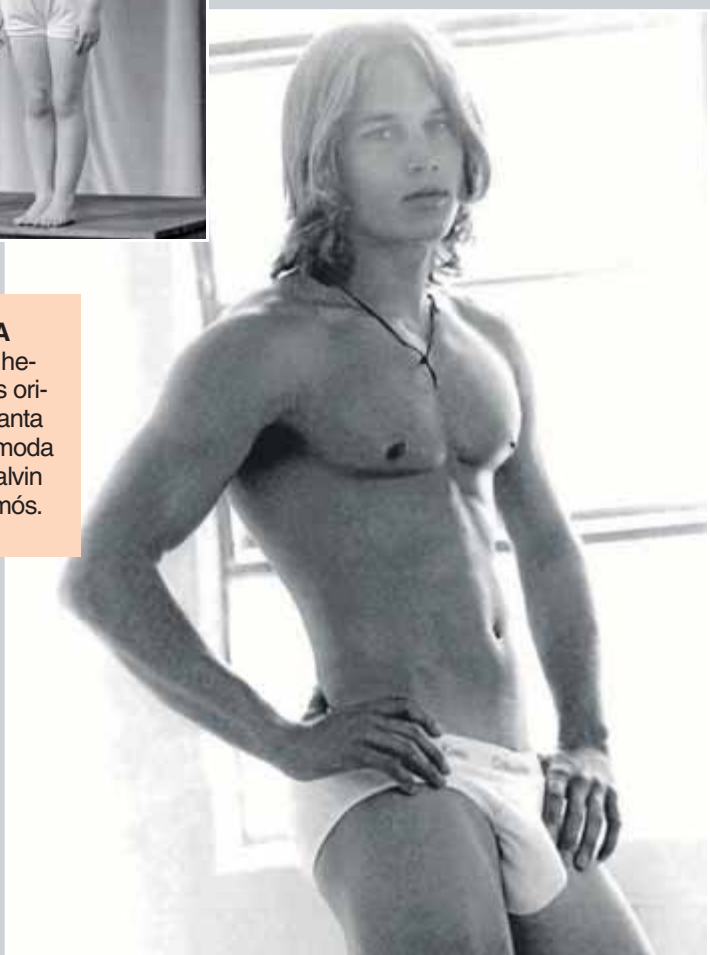

1980 EL CULTE AL COS
La dècada dels vuitanta porta la moda de l'aeròbic i de les calces per damunt dels malucs.

**1940
AUSTERITAT**
La precarietat durant la Segona Guerra Mundial va fer que en alguns països en conflicte les dones arreguessin la roba dels paracaigudes per poder cosir calces.

1990 DE MARCA
Els calçotets són hereus de les calces originals. En els noranta es van posar de moda els de marca, i Calvin Klein es va fer famós.

1950 UN MÓN DE COLORS
Fins a mitjans del segle XX, les calces eren majoritàriament blanques i sempre amb tir alt.

**1960-70
FIBRES
SINTÈTIQUES**
Es comencen a generalitzar les calces baixes del tipus biquini i apareixen les primeres fibres sintètiques, com ara la licra.

2000 L'ERA DEL TANGA
La roba interior es deixa veure. La "cua de balena" consisteix a mostrar la part posterior del tanga.

La República de les arts

Llibre recomanat per...

No comas renacuajos, de l'escriptor colombià Francisco Montaña. És un llibre preciós, dur i delicat. Mostra com la infantesa, l'amor i la mort són conceptes relatius segons el país i la classe social.

Teresa Ibars Arxivera

DAVID MARÍN /
CARINA FILELLA

dmarin@lrp.cat /
cfilella@lrp.cat

Amb un ordinador i un telèfon ja pots ser editor. Amb això i, és clar, amb un projecte literari ben definit que ocupi un espai determinat i que connecti amb els lectors. Ho explica Alexandra Cuadrat, advocada de professió i escriptora de novel·la negra, que l'any 2015 va posar en marxa amb una sòcia, Annabel Encontra, l'editorial Apostroph. El projecte ha construït durant tres anys un catàleg en què predominen una línia literària dedicada a la ficció de misteri i una altra dedicada a les guies literàries (n'han publicat una sobre el Quixot en terres catalanes; una altra sobre l'estada de Hemingway, Orwell, Dos Passos i Saint-Exupéry durant la guerra del 36, i n'estan preparant una tercera sobre Federico García Lorca). Al cap de tres anys, la petita editorial muntada des del poble d'Alcoletge, al Segrià, ha aconseguit convertir-se en un projecte econòmicament sostenible i ha rebut ofertes de compra. Aquesta setmana han arribat a un acord amb Bernat Ruiz.

És només un exemple del gran nombre de petites editorials independents, algunes de les quals impulsades fins i tot per una sola persona, que s'han creat durant els darrers anys a Catalunya. L'abaratiment del cost de la tecnologia d'impressió, unit a la possibilitat d'externalitzar cadascun dels diversos serveis professionals que intervenen en el procés de creació d'un llibre (informes de lectura d'originals, correccions, traduccions, disseny gràfic, il·lustracions, impressió i distribució) ha facilitat que molts editors emprenguessin l'aventura de crear el seu propi segell editorial i llançar llibres al mercat guiats per la seva pròpia aposta literària, sense la necessitat de dotar-se de la gran estructura empresarial dels grups editors tradicionals. Segells com Periscopi, Males Herbes, Labreu, Adesiara, L'Altra, Fragmenta, Raig Verd, Llibres del Delicte, el Cep i la Nansa, Edicions Sidillà i el relleu de Club Editor per part de Maria Bohigas, neta del seu fundador, Joan Sales, l'any 2005, són, entre

PETITES EDITORIALS, GRANS LLIBRES

El gran nombre d'editorials independents que han nascut en els darrers anys, algunes impulsades només per una sola persona, ha capgirat el panorama editorial en català. L'especialització, la reducció de les despeses i la recerca de la innovació i la qualitat literària són els tres puntals d'aquests segells editorials

Editors valents

Moltes editorials independents han nascut en els últims anys al país. Ho han fet amb poca estructura empresarial, però amb tota la tenacitat per oferir un producte literari de qualitat i amb valentia per fer una bona queixalada en un sector que encara té problemes per resoldre, com ara la distribució. El mercat que s'han de

repartir és petit, sí, però suficient. Llàstima que el tòpic que hi ha massa llibres per a tant pocs lectors encara no l'hem pogut vèncer. I el nostre problema és doble: hi ha pocs lectors i encara menys que llegeixin en català.

Carina filella. cfilella@lrp.cat

Alguns llibres de microeditorials i segells independents en un expositor de la llibreria L'Argonauta de Balaguer

© D.M.

segells com Quaderns Crema, Edicions de 1984, i firmes impulsades des dels seus respectius territoris com ara Cossetània, Arola, Bromera, Pagès Editors i la cooperativa Ara Llibres, creada l'any 2002.

A partir d'aquell procés de concentració, en els darrers deu anys s'ha produït un fenomen d'implosió de nous projectes independents, alguns dels quals han assolit èxits de vendes remarcables o han consolidat un espai editorial propi, ja sigui amb la traducció d'obres que fins ara no estaven a l'abast del públic lector en català, amb la reedició de clàssics, o la descoberta de noves veus literàries. "En una editorial petita nosaltres som els que decidim, sense estar lligats a l'actualitat del mercat", explica Josep Gelonch, un dels dos socis de l'editorial Fonoll, nascuda a les Garrigues i especialitzada en poesia, traduccions de narrativa europea (un dels darrers l'excel·lent *Juventut sense Déu*, d'Ödön von Horváth) i productes literaris d'àmbit local que han tingut èxit comercial destacable com *Lo nou diccionari lleidatà* i el llibre sobre el conflicte creat al voltant de l'art de Sixena, obra de Francesc Canosa, *Sixena: la croada de la memòria*. "Això no treu que cada projecte estigui lligat a una anàlisi de la seva viabilitat econòmica, evidentment, però ens podem concentrar en allò que ens agrada més com a editors sense necessitat de cobrir unes obligacions de rendibilitat dins d'un gran grup." Fonoll, per exemple, combina la publicació de llibres d'ambició comercial local i encàrrecs institucionals amb una curiosa col·lecció de poesia i llibres de narrativa catalana i estrangera de qualitat en què el rendiment econòmic pot quedar en un segon terme.

VEUS QUE NO HI SERIEN

Periscopi també va néixer amb la voluntat de dos socis d'ocupar un espai propi, buscant en el seu cas narrativa contemporània internacional que no s'havia vist mai en català i que no havia tingut altres canals d'arribar al mercat català. Han aconseguit així

molts d'altres, l'exemple d'un fenomen que des de fa una dècada, i especialment en els darrers cinc anys, ha capgirat el panorama editorial en català i li ha donat una forma diferenciada que s'està consolidant.

LA FUSIÓ EN GRANS GRUPS

El 2006 va ser un any clau. En aquell moment, el sector editorial va viure una gran sacsejada amb la creació del Grup 62, fruit de l'entrada de Planeta i el Grup Enciclopèdia Catalana en l'accionariat. Els segells Edicions 62, Proa, Pòrtic, Empúries, Columna i Destino van quedar agrupats dins del grup Planeta. Prèviament, el grup RBA havia absorbit La Magrana, mentre que Random House Mondadori va concentrar producció en castellà amb únic segell en català, Rosa dels Vents. El sector del llibre en català quedava així constituït en grans grups, fora del qual encara restaven

UN MERCAT QUE BULL

"L'aparició de nous segells ha comportat una feina dinamitzadora molt important"

LLIBERTAT

"En una editorial petita, nosaltres som els que decidim, sense estar lligats a l'actualitat del mercat"

SENSE AVENÇOS

"L'impacte d'un llibre, malgrat la tecnologia i la democratització de la lectura, continua sent el de fa un segle"

SINGULARS

"Les editorials petites fem un tipus de llibre que les editorials grans no fan"

èxits espectaculars, com portar al català David Foster Wallace, veus narratives com la de Wajdi Mouawad i noves veus catalanes com Joan Benesiu. Una aposta per la qualitat que també han fet Adesiara, Raig Verd i Labreu, entre d'altres, amb llibres de poesia, narrativa i traduccions de narrativa estrangera que difícilment haurien arribat a les nostres llibreries amb els segells tradicionals.

Algunes de les noves editorials han apostat clarament per un sector molt concret de públic. Fragmenta es va fundar després d'observar un dèficit de publicacions en assaig i no-ficció catalana, mentre que Crims.cat i Llibres del Delicte s'han concentrat en la publicació de gènere negre en català. "Quan vaig publicar la meua primera novel·la, vaig quedar molt decebut del suport de l'editorial, i vaig conèixer més autors i tots coincidien a valorar que les editorials no donaven el suport necessari a l'escriptor", explica Marc Moreno, que fa cinc anys va fundar tot sol un segell editorial, Llibres del Delicte, que ja ha publicat 31 obres, algunes d'autors consolidats com ara Margarida Aritzeta i d'altres de nous valors. "Aquestes editorials petites fem un tipus de llibre que les editorials grans no fan, no s'hi fixen; i hi ha lectors que els estan buscant", diu Moreno.

NO TOTHOM ÉS IGUAL

Tampoc es pot establir de manera automàtica que l'editorial petita i les microeditorials aporten innovació i qualitat literària, mentre que les pertanyents a grans grups són més conservadores i comercials. Així ho creu Maria Bohigas: "Seria un prejudici pensar això: també hi ha petites editorials que publiquen amb un criteri oportunista i mediocre i amb l'ull més posat en les subvencions que en la qualitat, mentre que només cal posar l'exemple d'algunes apostes arriscades de Proa, per citar-ne només un, que demostren que també hi ha ambició en els grans." Bohigas, que va relançar Club Editor amb la publicació de clàssics catalans (Sales, Rodered, Víctor Català) i la recerca de noves veus que establissin un diàleg i una teranyina amb els nostres clàssics (s'ha apuntat un dels grans èxits editorials del 2018, *Permagel*, d'Eva Baltasar), prefereix no parlar de boom ni de revolució de les petites editorials. "El que hi ha hagut és un canvi considerable amb l'aparició de nous segells que han fet una feina di-

LA REPÚBLICA DE LES ARTS MICROEDITORIALS

namitzadora molt important i han enriquit d'una manera bastant impressionant l'oferta amb la publicació d'obres que fins ara eren considerades impossibles de tenir en català.

SOM ON ÉREM FA CENT ANYS

Per Bohigas, la causa de la proliferació d'editorials petites té a veure amb els límits de la repercussió comercial del llibre en català. "Em vaig trobar una cosa molt curiosa repassant la correspondència que va tenir Víctor Català amb els seus editors: li deien que, en prosa, cada llibre podria vendre uns mil exemplars, mentre que en poesia entre 300 i 400. Són xifres del primer decenni del segle XX, i ara ens trobem exactament al mateix lloc." Segons l'editora, la producció ha augmentat, "però l'impacte d'un llibre, malgrat la tecnologia i la democratització de la lectura, continua sent el de fa un segle, i són unes xifres que fan extraordinàriament complicat que una editorial tingui una dimensió d'empresa forta."

UNITS, MÉS FORTS

Fa cinc anys, nou d'aquestes petites i mitjanes editorials van decidir unir esforços per intentar fer-se més visibles. Va ser l'editora Laura Huerga, de Raig Verd, qui es va posar en contacte amb altres segells per plantejar-los la idea de crear una plataforma conjunta de difusió, per compartir serveis, neguits i possibles accions de millora del sector. Així va néixer l'associació d'editorials independents Llegir en Català, avui dia integrada per –a més de l'editorial impulsora– Alrevés/Crim.cat, Birabiro, Periscopi, Saldo-nar, Les hores, L'Avenç, Sembra Llibres i Tigre de Paper. "Vam pensar que hi havia moltes coses que podíem fer plegats. La idea inicial era fer un bloc sobre literatura, parlant dels llibres que publicàvem. Però aviat vam veure que això ens quedava petit i que en realitat del que estàvem parlant era de fer promocions conjuntes, d'anar a fires, de parlar amb bibliotecaris i llibreters, amb totes les associacions del sector... Ara el model funciona", explica Núria Iceta, presidenta de Llegir en Català. "Vull posar l'accent en la feina conjunta que fem, entre nosaltres i amb el conjunt del sector. Només si treballem conjuntament ens en podem sortir", rebla.

El mercat que es reparteixen és petit, però la possible competència es deixa al marge perquè els beneficis de treballar plegats són potents: "No ens veiem com a competència; el que veiem és que entre tots construïm o fem créixer més el mercat. Les accions que puguem emprendre no les veiem com a competència entre els uns i els altres, sinó que si ens donem a conèixer tots, l'un estira l'altre i on no arriba un, hi arriba un altre," des-

ESTALVI

"Les editorials petites se sostenen a còpia d'autoocupació; de fer pocs llibres però ben triats"

JUNTS

"Només si treballem conjuntament ens en podem sortir"

POCS LECTORS

"Sobre la falta de lectors, mentre no s'abordi el problema de fons que ja hi ha des de les escoles, no ens en sortirem"

EN CATALÀ, MENYS

"Només el 25% dels lectors llegeix en català. Tenim un doble problema: de falta de lectors i de dificultat pel català"

taca Iceta. Molts segells d'aquesta plataforma també formen part de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana (AELLC), que a partir d'ara es fan dir Editors.cat, i d'aquesta manera poden treballar millor les inquietuds compartides. La relació entre una i altra associació és molt estreta, i un dels editors de Llegir en Català també està a la comissió executiva de l'AELLC.

FALTA DE VISIBILITAT

Els problemes principals que comparteixen les microeditorials són dos. D'una banda, la falta de visibilitat. Per això entitats com Llegir en Català i moltes altres que hi ha en el sector –com ara Contrabandos, una associació d'editorials de llibre polític– han decidit emprendre accions conjuntes de promoció. De l'altra –i aquest és un problema no exclusiu dels més petits–, la precarització del sector: "Trobem dificultats amb els ajuts públics i amb mil coses més", assenyala

Núria Iceta. Aquesta precarització s'incrementa en les empreses petites: "No és que publiquem menys –que també–, sinó que els mateixos editors propietaris són els mateixos que hi treballen. Les editorials se sostenen a còpia d'autoocupació; de fer pocs llibres, però ben triats. Això no vol dir fer-ho en pitjors condicions, sinó que senzillament reduïm despeses de comunicació i de màrqueting, que fem nosaltres directament", explica la responsable de Llegir en Català, que també és editora de L'Avenç.

Han de triar molt perquè si publiquen poc s'han d'assegurar que sigui bo "i que tingui una coherència dins del catàleg": "No tenim el peatge de les grans editorials que han d'engreixar la màquina de treure novetats constantment, perquè el circuit comercial funcioni. En el nostre cas, parlem de deu, quinze o màxim vint llibres a l'any, com a molt. També és cert que l'àmbit que toquem és més restringit; no fem llibre generalista;

Editors que formen part de l'associació Llegir en Català. A sota, l'Espai Contrabandos, a Barcelona LLEGIR EN CATALÀ / ORIOL DURAN

són catàlegs amb molta personalitat”, destaca Iceta.

La distribució és un altre cavall de batalla: “Costa molt arribar a les llibreries. I a més, el nostre sistema, que permet les devolucions gairebé immediates, fa que hi hagi un trànsit de llibres anant i tornant de les llibreries molt gran. Per part dels llibreters, diuen que no poden assumir la gran quantitat de novetats que hi ha cada any. D’alguna manera ens agradaria que ens poguéssim asseure tots (editors, llibreters, responsables polítics, distribuïdors...). Hi ha alguna iniciativa sobre la taula, però crec que s’hauria de fer de manera més sistemàtica, per veure com podem actuar tots des del nostre lloc per fer que el sistema sigui molt més eficient”, recomana.

POCS LECTORS

El problema de base del sector continua sent el baix nombre de lectors i, malgrat que sovint es diu que hi ha massa llibres per a tant poca deman-

da, els editors ho tenen clar: “No és tant un problema de massa llibres, sinó de massa pocs lectors”, diu Iceta. Els intents de l’administració pública per capgirar aquesta situació són constants, però no se n’acaben de sortir: “Veiem que cada govern que arriba torna a rescatar la idea de fer un pla de lectura. Cada cop que ens cridin, nosaltres hi tornarem a anar i tornarem a explicar les mateixes coses. Creiem que això, o s’aborda d’una manera global i des de totes les àrees de govern, o sempre serà anar posant pedaços.” Per Iceta, aquesta és una cursa de fons: “Ha de ser un projecte a molt llarg termini i molt coordinat. I totes dues coses acostumen a flaquejar, perquè es demanen resultats immediats. És més fàcil fer una campanya publicitària que un pla a llarg termini de biblioteques escolars, per exemple, perquè això val molts més diners i molt més temps. Els resultats no són immediats i no es veuen, i per això s’intenten abordar coses que si-

guin més assequibles. Però mentre no s’aborda el problema de fons que ja hi ha des de les escoles no ens en sortirem”, lamenta l’editora. I al dèficit de lectors, s’hi afegeix un altre fet: “No parlem només d’un problema de lectura, sinó de lectura en català. Només el 25% dels lectors llegeixen en català. Tenim un doble problema: de manca de lectors i de dificultat pel català”, assenyala Iceta.

Malgrat tot això, aquestes editorials que treballen amb pocs mitjans humans i econòmics tenen clar que aporten un valor afegit: “El lector reconeix una manera de funcionar diferent. El nostre tret identitari és precisament que el fet d’estar en tot el procés d’edició del llibre fa que puguem treballar conjuntament tots els processos de producció i que la nostra relació amb l’autor, el traductor, l’impressor, el dissenyador, el llibreter... sigui molt propera. De seguida també tenim accés a conèixer els nostres lectors i a saber què els pot interessar

més; això és un gran avantatge competitiu respecte dels grans. Nosaltres creiem en aquest model: que els llibres no van sols, sinó que els podem acompanyar.” No es tracta, afegeix Iceta, només de vendre llibres.

CONTRABANDOS

L’edició independent té un altre nom: Contrabandos. És una associació d’editorials agrupades sota el paraigua del “pensament crític” i l’activisme cultural. En formen part, entre d’altres, Lo Diable Gros; Bauma; Saldo; Piscina, un petit oceà; Veus amb veu, Godall, i Sembra Llibres. Aquesta entitat, que en els darrers mesos es troba en un moment de letargia, amb poca activitat, també ha impulsat l’Espai Contrabandos, una llibreria amb seu a Barcelona, gestionada per la cooperativa Pol-len Edicions. Al final, tot suma per donar projecció a tot un munt d’empreses editorials que funcionen més amb el cor que per l’interès econòmic.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS MICROEDITORIALS

Xavier Cortadellas i Judit Pujadó
ASSOCIACIÓ D'EDITORS

“El nostre lema és deixar testimoni del que som”

01

El 2010, Judit Pujadó i Xavier Cortadellas van crear Edicions Sidillà i l'any següent publicaven el primer llibre: *Tombes i lletres*, un homenatge fotogràfic i literari a 41 escriptors dels Països Catalans, escrit per diversos autors. Pujadó i Cortadellas venien del món del llibre i del periodisme, però fins a aquell moment no havien tingut la seva pròpia editorial. “Estàvem enfadats perquè teníem escriptors, poetes i pensadors i no hi havia ningú que fes aquella feina”, explica Xavier Cortadellas. A continuació, van publicar un altre llibre, de temàtica local, sobre les llegendes de les Gavarres, i de seguida es van posar també el repte d'editar narrativa de ficció. Aquest doble vessant l'han mantingut fins avui: publiquen un llibre de narrativa a l'any, com a mínim, també traduccions i llibres divulgatius prenent com a referència els Països Catalans. “De narrativa tro-

bem poca cosa que ens agradi, només allò que estem del tot convençuts que val la pena assumir-ne el risc; la nostra experiència és que costa de vendre.” En canvi, els llibres divulgatius (*Els pobles perduts*, *Els jocs retrobats*, *33 cròniques de la Catalunya juganera*, *Microcatalunya*, *un viatge pels pobles més petits* o *Amunt! Les festes de l'arbre als Països Catalans*) són una constant i s'han acabat convertint en un dels signes d'identitat del segell. “El nostre lema és deixar testimoni del que som”, diu Cortadellas. “Ara estem a punt de llançar una aposta de risc, la història de la cuina catalana i occitana de l'escriptor Vicent Marqués, de deu volums i amb monografies magnífiques sobre cada plat. El fem després de veure la contradicció de tenir un savi com ell capaç de fer una obra que cap altre país té i que, en canvi, encara no hagi tingut una sortida editorial.”

“Si fes estudis de mercat, potser ho deixaria córrer”

02

Pilar Blasco Prim (Sant Feliu de Guíxols, 1954) és advocada, periodista i ex-política. També és autora de la novel·la *Cafè amarg* i del recull de relats *Tanta innocència*. Però ja fa temps que li ballava pel cap –i sobretot pel cor– fundar una editorial que pogués donar sortida a les noves veus d'autors catalans. I ara ha trobat el moment: Pilar Blasco acaba d'engegar l'editorial Trípede amb l'objectiu de “promocionar autors novells”: “Hi ha molt talent, molta gent que escriu molt bé, i si no l'ajudes una mica es pot perdre, perquè és molt difícil publicar sent un desconegut”, explica. Trípede es troba clarament al calaix de les microeditorials: el seu equip està format pel seu marit i per la seva filla, a més d'una persona externa que els ajuda amb la comunicació. “És totalment familiar; si no, suposo que les despeses no s'aguantarien. Tampoc no tenim un lloc físic, i ens trobem a casa o on convingui, per reduir les

despeses al màxim”, explica. “Sempre havia pensat que quan em jubilés crearia una editorial, perquè la literatura és el que m'apassiona. I ara ja no puc esperar més. Si el moment comercialment és bo o és una aventura, no ho sé. No he fet una anàlisi de mercat ni res de tot això. He fet el que m'apassiona”, explica l'editora, que reconeix que en el projecte hi ha tingut més a veure la passió que el negoci: “Si em dedicués a fer estudis de mercat, potser ho deixaria córrer.” “A la meua editorial, tot és molt intuïtiu. En una petita editorial et mous molt en uns paràmetres intuïtius”, afegeix la directora de Trípede. De moment, ha publicat una primera novel·la, *El fum t'encega la mirada*, d'Oriol Guilera Valls, que és el manuscrit que ha accelerat la creació de l'editorial. La seva previsió és publicar entre vuit i deu obres l'any, sempre en llengua catalana i donant prioritat a la novel·la i als contes literaris.

Pilar Blasco, directora de Trípede

J. SABATER

Marc Moreno
 no ➔ ARXIU

“Fem els llibres que les grans editorials no fan”

03

Marc Moreno està d'aniversari. A principis d'estiu es van complir cinc anys de la fundació de Llibres del Delicte, l'editorial especialitzada en novel·la negra catalana que va engegar i que ha mantingut tot sol. Durant aquest temps, ha publicat 31 títols, ha donat veu a nous autors i també ha atret alguns escriptors que admirava: Lluís Llor, Sebastià Benasar, Margarida Aritzeta... “Estic molt satisfet. Vaig començar amb la incertesa de si ho aconseguiria, i comprovar que ja ha arribat molt lluny, que ja és un projecte sostenible, em fa sentir molt orgullós.”

Treballava com a periodista, però després de publicar la seva primera novel·la va decidir fer el pas i engegar el seu somni. “Quan la vaig publicar, vaig quedar decebut del suport de l'editorial i vaig descobrir que molts altres escriptors coincidien en la sensació que les editorials no els ajudaven prou.”

La seva trajectòria prèvia com a periodista *free lance* li va facilitar les coses: “Durant molts anys feia una revista, havia de contactar amb dissenyadors, correctors, impressors... i vaig veure que a l'hora de publicar llibres, no era gaire diferent.”

En aquests cinc anys, Moreno ha aconseguit teixir una xarxa d'escriptors de novel·la negra i, també, de lectors i bloguers que fan ressenyes i segueixen de prop les novetats de l'editorial. “És una de les coses que em fa sentir més orgullós: el lector confia en el meu criteri, en l'editorial, i saber que n'hi haurà centenars que de seguida aniran a buscar la novetat i la comentaran, és una passada.”

“Faig un tipus de llibre que les editorials grans no fan, ni s'hi fixen, però que hi ha lectors que busquen.” “Tinc la sensació –explica– de fer més d'artesà que d'editor, que cada llibre estigui tractat amb cura i aporti una visió nova.”

“Soc editor i noi dels encàrrecs”

04

Joan Rioné, de Tarragona, és actor i director teatral (de la companyia Genovesa Narratives Teatral), gestor cultural, professor de teatre, escriptor, titellaire... I des de fa cinc anys, també és editor. El 2012 va fundar l'editorial Piscina, un petit oceà, especialitzada en llibres infantils i juvenils i en contes il·lustrats; encara que no sempre,

ressos no són exclusivament comercials, ens podem permetre experimentar”, assegura. Precisament, signa el pròleg d'aquest llibre com a “Joan Rioné, editor i noi dels encàrrecs”: “Això ja diu molt que soc una editorial petita, perquè porto tots els processos. Estic sol, però tinc un equip de col·laboradors”, diu.

L'editorial i la companyia

Joan Rioné, director de l'editorial
 ➔ NÚRIA R.

perquè Rioné reivindica els textos per a canalla sense imatges: “Vivim en una voràgine visual que ens aclapara. La presència de la imatge en la literatura infantil és tan gran que de vegades en volem prescindir, com a provocació i com a reivindicació de la lletra nua”, diu. Ara acaba de publicar un títol que ataca de ple aquest punt, *Visual i dits i nas i orelles i gust de cireres*, en què participen 39 autors. “Sempre ens diuen que fem llibres estranys. Altres editorials són més conservadores. Aquest llibre no existiria si no fos per una microeditorial com aquesta. Com que els nostres inte-

teatral “van de bracet”. Molts llibres publicats a Piscina, un petit oceà es porten al teatre, “alguns fins i tot abans de ser publicats”. Del teatre va néixer l'editorial: “Quan vaig decidir publicar els textos, ja no em vaig molestar a anar a buscar un editor. La gent de teatre estem acostumats a fer-nos-ho tot nosaltres.” I una cosa serveix per finançar l'altra: “El projecte teatral és el que m'ho finança tot”, reconeix. Publica dos o tres llibres l'any i ha estat reconegut amb diversos premis. L'editorial “és un sacrifici econòmic i de temps, però les satisfaccions són immenses”, afegeix.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS LLETRES

ELS MÉS
VENUTS
Ficció

La desaparició
de Stephanie
Mailer
Joël Dicker

Permagel
Eva Baltasar

Teoria general
de l'oblit
José Eduardo
Agualusa

La dona a la
finestra
A.J. Finn

Les vuit
muntanyes
Paolo Cognetti

OPINIÓ

L'últim Beethoven

És possible que un dels motius del creixent i potser definitiu desprestigi de l'erudició –i de la saviesa– sigui que qualsevol exemplar d'*homo sapiens* capaç de tocar un parell de tecles a l'ordinador obtingui en tres segons dades que li permetin parlar de qualsevol cosa. Potser l'únic que distingeix l'individu del qui no ho és tant és la capacitat discriminadora, la virtut d'extreure de la informació alguna cosa més que allò que proporciona la lletra.

Els volia parlar dels últims quartets de Beethoven, i a l'hora de posar-m'hi he pensat: fem un cop d'ull a la Viquipèdia, no fos cas que m'escarrassi a expressar idees més o menys pròpies i l'amable lector conclouï que m'he afluixat en una simple afusellada. Així que m'abstindré de dades informatives, amb la confiança que el lector que sàpiga de què parlo no les necessita, i la il·lusió –en tots

Els meus
preferits són
l'Opus 132 i
la 'Gran fuga'

els sentits del mot– que en aquell que ho desconegui li despertí algun interès.

Les cinc peces en qüestió –sis comptant la *Gran fuga*, en origen últim moviment d'una de les cinc, i més tard separada perquè la trobaven incomprendible i delirant– són les últimes obres de Beethoven. Deixem per a un altre dia les disquisicions pseudoromàntiques al voltant dels opus últims dels genis, de la música en especial, i també d'altres arts. Com es parlaria del *Camp de blat amb corbs* de Van Gogh si el pintor no hagués mort tot seguit? I de Mozart, si hagués sobreviscut al *Rèquiem*, tot i que els historiadors han descobert que no és la seva obra terminal, sinó que l'havia abandonat força abans, i la mort li va venir quan componia himnes maçònics? I així amb Bach i *L'art de la fuga*, i amb els últims quartets de Beethoven.

Tant me fa les raons pràctiques per les

quals el músic va passar de compondre peces formalment colossals com la *Novena simfonia* i la *Missa solemnis*, amb orquestra, solistes i cor, a l'àmbit en principi més modest d'un conjunt de quatre instruments. Amb certa unanimitat els exegetes diuen que Beethoven s'endinsa en un exercici d'essencialització expressiva, en un procés de despullament metafísic cap a allò que se n'ha dit "música pura", en què es reconeix una modernitat intemporal. Els meus preferits són l'Opus 132 i la *Gran fuga*. L'Opus 132 és una narració musical extraordinària. Ho té tot: passió, aventura, enardiment, humor, melancolia, exacerbació de la bellesa. És profund, entretingut, cantable, ballable. La *Gran fuga* és als antípodes: un aspre, exigent i aclaparador exercici intel·lectual. No en va és una fuga –més d'una, de fet–: el seu referent explícit és el –també terminal– vell Bach.

Miquel de Palol

@miqueldepalol

Crítica

Vida als afores

La penúltima bondat

Josep Maria
Esquirol
Quaderns Crema
175 planes

El nou títol de Josep Maria Esquirol continua construint la seva "filosofia de la proximitat". Segueix, doncs, *El respirar dels dies* (2009), el seu discurs sobre el temps, i *La resistència íntima* (2015), la reflexió sobre la manera de plantar cara al món devorador de la societat de consum, de la informació no gar-

bellada i de la pressa patològica. Aquest té un títol ben suggeridor, i un subtítol que, lluny de ser presumptuós –"assaig sobre la vida humana"–, em sembla que delimita molt bé l'ambició del treball. D'entrada, Esquirol comença bandejant el concepte de *paradís* i abraça el d'*afores*. Als afores, "el mal és molt profund, però la bondat encara ho és més". El coneixement pregon de la *intempèrie* en què ens trobem ens fa més conscients de la naturalesa pròpia. Cerquem empara –un concepte que el llibre anterior desenvolupava àmpliament–. I, d'altra banda, quina força que té un gest de generositat! Aquí el pensador encunya el concepte "sentir intel·ligent", que *corregeix* el d'"intel·ligència sentent", de Zubiri. Una conseqüència que es deriva d'aquest és

El filòsof Josep Maria Esquirol

➤ JUANMA RAMOS

Jordi Llavina

la de "replec del sentir", que "no es tradueix en més agudesza sensitiva, sinó en més vulnerabilitat i més capacitat de rebre i de ser ferit".

Si la claredat és la cortesia del filòsof, com volia Ortega, Esquirol resulta extremament cortès. Més enllà d'això, la seva prosa és magnífica. Té gravetat i pes literari. Fixeu-vos, per exemple, en la bellíssima narració de la trobada entre Sant Francesc d'Assís i Zaratustra, que, de fet, recrea, tot duent-lo força més enllà, un capítol de la cèlebre obra de Nietzsche. "L'ànima gran és l'ànima pobre": la que té capacitat de donar i, doncs, d'estimar. Que difícil que és contenir en un article tan curt una reflexió tan ben desplegada com aquesta!

ELS MÉS
VENUTS
No-ficció

Dies que duraran anys
Jordi Borràs

Fariña
Nacho Carretero

Estima'm quan menys ho mereixi...
Jaume Funes

Operació urnes
Laia Vicens i Xavi Tedó

El quadern suís
Quim Torra

LLETRES EN BATALLA

Joan-Lluís Lluís
@joanlluisslluis

Ser o no ser, per exemple

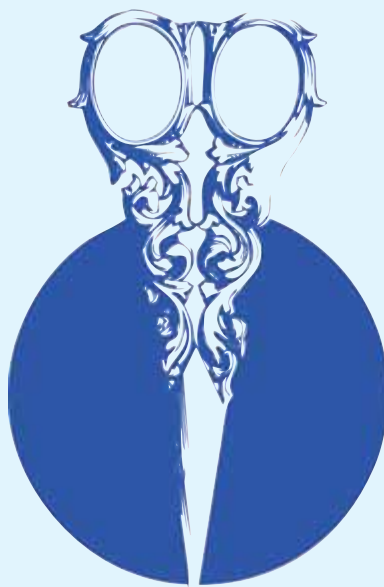
El teatre, de vegades, copia la vida millor que cap altre gènere literari. Per això les paraules no són només la creació d'un autor, sinó que s'identifiquen plenament amb els personatges que les pronuncien. Així que hauríem de recordar algunes d'aquestes frases i saber en quina obra són pronunciades...

1. "Sóc jueu. No té ulls un jueu? Que un jueu no té mans, òrgans, dimensions, sentits, afectes, passions?"
A. *El mercader de Venècia*, de William Shakespeare
B. *Macbeth*, de William Shakespeare
C. *Otel·lo*, de William Shakespeare
D. *El rei Lear*, de William Shakespeare

2. "Ignorava la dolçor femenina. Ma mare no em trobà gens bell, i no he tingut germanes."
A. *La gavina*, d'Anton Txékhov
B. *Cyrano de Bergerac*, d'Edmond Rostand
C. *Allò que tal vegada s'esdevingué*, de Joan Oliver
D. *Bodas de sangre*, de Federico García Lorca

3. "És que jo també sé matar homes!"
A. *Terra baixa*, d'Àngel Guimerà
B. *Les mans brutes*, de Jean-Paul Sartre
C. *Sis personatges en cerca d'autor*, de Luigi Pirandello
D. *Electra*, d'Eurípides

4. "La teva veu pot entendre'm, la teva presència aturar-me i el teu respecte torbar-me."
A. *El misantrop*, de Molière
B. *Pigmalió*, de George Bernard Shaw
C. *Faust*, de Goethe
D. *La vida es sueño*, de Pedro Calderón de la Barca

5. "En primer lloc, reflexiona: penses que algú preferiria governar amb por abans que dormir tranquil posseint el mateix poder?"
A. *Èdip rei*, de Sòfocles
B. *Els justos*, d'Albert Camus
C. *La Mare Coratge i els seus fills*, de Bertolt Brecht
D. *Les bruixes de Salem*, d'Arthur Miller

6. "Perquè una sigui pobra no és mesella, i també viu d'il·lusions, que es pinten en el coixí del llit de la misèria, i en aquestes finestres sense vidres sempre encarades al gemec de l'aigua."
A. *El barber de Sevilla*, de Beaumarchais
B. *El cafè de la marina*, de Josep Maria de Sagarra
C. *Peer Gynt*, de Henrik Ibsen
D. *La gata damunt la teulada de zinc*, de Tennessee Williams

7. "Merdra!"
A. *Mort accidental d'un anarquista*, de Dario Fo
B. *Carícies*, de Sergi Belbel
C. *Traïció*, d'Harold Pinter
D. *Ubu rei*, d'Alfred Jarry

LA REPÚBLICA DE LES ARTS PANTALLA

EN SÈRIE

THE AFFAIR

Una infidelitat mostra les interioritats de dos matrimonis desballestats per diferents motius. Per a qui sigui capaç de reconèixer que tothom és vulnerable.

APPLE TREE YARD

Una vida convencional queda capgirada de dalt a baix, i no només per una infidelitat. Per als amants de temes d'actualitat.

La infidelitat és cosa de dos

Sèries com 'The affaire' i 'Apple tree yard' tracten de manera innovadora un tema recurrent en la ficció televisiva: l'adulteri i les seves conseqüències

IRENE CASELLAS

icasellas@lrp.cat

La infidelitat sempre ha estat present en les històries de ficció, ja sigui literària o audiovisual. Des que el 1979 la minisèrie nord-americana *La letra escarlata* ens va fer descobrir la societat puritana de Nova Anglaterra i les terribles conseqüències per a les dones acusades d'adulteri, han estat moltes les trames i els arguments que reflecteixen banyes i banyuts de tota mena.

Des de la malèvola Cersei de *Joc de trons*, que enganyava el rei amb el seu propi germà bessó, fins a les protagonistes de la sèrie *Infidels* de TV3, passant pel fiscal corrupte de *The good wife* i el repel·lent ginecòleg de *Masters of sex*, la llista d'exemples és llar-

guíssima. Però si hi ha una sèrie per excel·lència que ha tractat de manera innovadora el tema, aquesta és *The affair*, de la cadena Showtime, que ja va per la quarta temporada (Movistar Series).

PUNTS DE VISTA

Creada per Sarah Treem i Hagai Levi, va sorprendre tothom mostrant la història de la infidelitat des de quatre punts de vista diferents, els dels amants i els dels seus respectius cònjuges. Amb una sensibilitat molt curiosa, fa un retrat psicològic dels personatges i de com les seves emocions i sentiments desemboquen en un final tràgic.

Els dos amants són Noah Solloway (Dominic West), un pare de família amb traumes de joventut, escriptor frustrat i casat amb una dona de fa-

mília de la classe alta de Nova York, i Allison Lockhart (Ruth Wilson) una cambrera d'un poble costaner, Montauk, igualment traumatitzada per un passat tràgic del qual no pot escapar. Tots dos s'acaben embolicant durant les vacances dels Solloway a Montauk, on l'extensa família d'Allison, els Lockhart, és una mena d'institució local.

El més interessant és veure com els records de Noah i d'Allison sobre l'inici de la relació són subtilment diferents: ell la recorda a ella provocativa i sexi i a ell mateix, com a incapaç de resistir-se als seus encants. En canvi, ella es recorda a si mateixa vulnerable i a ell com un veritable seductor. En definitiva, quan es parla de relacions humanes tot és subjectiu. Aquesta sèrie, que també funciona com a thriller, ha rebut molt bo-

nes crítiques i també ha estat un important èxit comercial.

També ha estat un èxit *Apple tree yard*, una minisèrie britànica, basada en la novel·la homònima de Louise Doughty, que s'ha pogut veure a la cadena AMC i que a la Gran Bretanya va tenir una mitjana de 7 milions d'espectadors. Explica la història d'Yvonne Carmichael, una prestigiosa genetista, casada i mare de dos fills, que té una vida convencional. Interpretada per Emily Watson, la vida d'aquesta dona de mitjana edat canvia radicalment quan coneix un home atractiu i misteriós en una conferència i comencen una relació clandestina. Però la història es complica i després de diversos girs argumentals, Yvonne acaba als jutjats acusada d'un crim. L'espectador haurà de decidir si realment és culpable.

EL CINE DE LA MEVA VIDA

El film explica la història d'Eric Stoner, un jugador professional de pòquer LRP

El rei del joc

El cine Clavé és una òptica, un restaurant i l'oficina d'un notari. El Serra, un bingo. El Modern, un local buit des que ha tancat el Zara. El Borràs, una sala d'exposicions. Aquests són els cines de la meua infantesa, situats en dos carrers de traçat seguit: la Rambla i la Riera. El Broadway de la ciutat. Només el Monumental programa de vegades pel·lícules –cada cop menys en benefici del teatre–, però al Monumental no hi anava mai: quedava massa amunt i hi feien el mateix programa que al Serra. Queda el Foment, en un carrer transversal. Pel seu caràcter de centre parroquial semblava que seria el primer que tancaria i, en canvi, manté una programació de cine una mica difícil.

Al Serra s'hi projectaven les grans pel·lícules. Al Clavé, les d'una categoria inferior; al Modern, les infantils, i al Borràs, les espanyolades. Del Modern, ja en vaig parlar en un altre article. Molt sovint, les pel·lícules del Clavé eren millors que les del Serra. Un mateix programador gestionava tots els cines, i el seu criteri era una mica atrabiliari o induït per les grans productores.

Al costat del Serra hi havia un bar, l'Illuro, on la gent prenia un cafè abans d'entrar al cine. El bar encara hi és. L'altre dia, a mitja tarda, em vaig asseure en una de les cadires de la terrassa. Gent sola o en parella entrava i sortia del bingo. Impossible endevinar si els que en sortien havien gua-

EL REI DEL JOC

Direcció: Norman Jewison

Guió: Ring Lardner Jr i Terry Southern, basat en la novel·la de Richard Jessup

País: Estats Units

Any: 1965

nyat o havien quedat escurats. Els jugadors acostumen a exercitar la impassibilitat, si les sumes són raonables. Quan el Serra era un cine, el senyor Ramon Roca, l'encarregat, se situava a la porta del carrer. Coneixia tots els que entraven, i els saludava: "Aquesta nit disfrutaran." La pantalla del cine Serra estava protegida per dos jocs de cortines. El senyor Ramon, a la porta i després observant la recaptació a la taquilla, s'inflava de satisfacció com quan les cortines es corrien. A la sortida, els espectadors feien la mateixa cara que ara els del bingo, tant hi feia la pel·lícula que haguessin vist. El senyor Ramon hi veia un motiu d'alarma: "La de la setmana que ve sí que és boníssima." La història del cine potser es pot resumir en aquesta frase. La gent encenia un cigarret i s'encaminava cap a casa. És el mateix cigarret que encenen els jugadors. Potser l'empresa hauria de pensar a situar un senyor a la porta que els engresqués a tornar-hi: "Demà hi haurà més sort."

El rei del joc es va estrenar al Serra quan el senyor Ramon no es podia imaginar que seria una vaporosa premonició. Hi sortien Steve McQueen, Ann-Margret, Karl Malden i Edward G. Robinson. No era gran cosa. "La de la setmana que ve..." Del mateix gènere prefereixo *L'home del braç d'or*, d'Otto Preminger, amb Frank Sinatra i Kim Novak, que feien al Clavé perquè era en blanc i negre.

MANUEL CUYÀS

@manuelcuyas

PROPOSTES

IRENE CASELLAS icasellas@lrp.cat

Els orígens de la música electrònica

Aquest documental de Netflix, estrenat l'any passat als Estats Units amb molt d'èxit, repassa tres dècades de música electrònica i posa el focus en les carreres de dos DJ, el veterà britànic Carl Cox i el jove holandès Martin Garrix, considerat el millor discjòquei del món tant el 2016 com el 2017. El documental inclou les opinions d'altres artistes i productors, com Seth Troxler, Paul Oakenfold, Steve Angello, Tiësto, Afrojack, David Guetta, Usher i Ed Sheeran, que parlen de manera molt honesta sobre els orígens, el present i el futur d'aquesta indústria musical.

Torna el taronja

Movistar Series estrena el 28 de juliol la sisena temporada sencera de la sèrie *Orange is the new black*, amb les noves aventures de les preses més famoses de la televisió. Convertida en una de les sèries més esperades de cada estiu, disposa d'un extens i divertidíssim repartiment femení, encapçalat per Taylor Schilling en el paper de Piper, la noia amb una vida convencional que acaba a la presó perquè quan era jove es va veure involucrada en un cas de blanqueig de diners procedents del narcotràfic.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS PANTALLA

Nits orientals
a VicIRENE SOLANICH
irene@solanich.cat

Aquest cap de setmana, Vic celebra la quinzena edició del seu més que famós Festival Nits de Cinema Oriental, una cita cinèfila en què se'ns presenten les últimes novetats de cinema vingudes d'Orient (la Xina, Hong Kong, el Japó, l'Índia, Tailandia, entre d'altres). Enguany, el certamen s'ha centrat en el tema de l'esport i ret homenatge d'aquesta manera a la figura de Stephen Chow, actor, director i productor xinès conegut per llargmetratges com *Shaolin Soccer* (2001) i *Legend of the dragon* (1991), films que s'han pogut veure aquests dies gràcies a la retrospectiva que ens ha proposat el festival per tal de poder revisar la filmografia del director xinès. El director del certamen, Quim Crusellas, comentava que fa quinze anys es va inaugurar el festival amb la presentació de *Shaolin soccer*, i enguany han

DESCOBERTA

“Ens obrirà les portes a un cinema molt diferent a allò que estem acostumats”

celebrat l'aniversari rememorant aquell moment.

De fet, d'entre tota la programació de projeccions i activitats, cal destacar la publicació i presentació d'un nou llibre editat pel festival. Ja s'ha convertit en tota una tradició que el festival dediqui cada any una publicació literària a diferents directors, actors i productors del cinema asiàtic i, enguany, sota el títol *Stephen Show! El cine espectáculo de Stephen Chow*, l'escriptor Domingo López ens endinsa en el món de Chow.

Una altra de les projeccions que sol tenir més públic i fans és la festa dels *Tetsudons* japonesos. El col·lectiu Tetsudon reuneix cada any un grup de films curts agrupats i ideats pel director japonès Reji Hoshino, uns curtmetratges que reuneixen les propostes més esbojarrades de l'any,

La quinzena edició de la coneguda cita cinèfila de Vic ret homenatge a la figura de Stephen Chow, actor, director i productor xinès conegut per films com 'Shaolin Soccer' (2001) i 'Legend of the Dragon'

i tot presentat en un format molt *trash*. La popularitat d'aquests productes ha propiciat que enguany s'ampliï la festa i es faci participativa. Durant aquests dies, els participants han pogut gravar un curtmetratge que es projectarà diumenge, l'últim dia del festival. D'aquesta manera, naixerà el Vicsudon, amb l'objectiu que l'originalitat del *Tetsudon*, la llibertat d'expressió i la interacció entre el públic, els participants i els ideòlegs creï aquesta versió nostrada.

Més enllà de totes aquestes noves propostes, la programació de cinema del festival Nits de Cinema Oriental ens obrirà les portes a un cinema que no sol arribar amb gaire facilitat a les nostres sales i que sovint ens perdem, un cinema molt diferent a allò que estem acostumats, però que ens permet ampliar fronteres i endinsar-nos en altres cultures. La crítica social, el drama rural, la fantasia i la comèdia es barregen per oferir-nos una selecció cada any més àmplia i variada. Tal com diu el director del certamen, Quim Crusellas, el festival Nits pretén oferir una cartellera diferent i original, i permet consumir productes que sovint no tenim a l'abast.

Mascota de l'edició d'aquest any del Festival Nits de Cinema Oriental de Vic

Articulacions

ALBERTO VELASCO

Els comtes d'Urgell, a Manhattan

Fa escassos dies, es va celebrar a Bellpuig de les Avellanes (Os de Balaguer) una jornada científica al voltant del panteó funerari dels comtes d'Urgell, un conjunt de tres sepulcres –un dels quals, doble– que durant diverses centúries va presidir l'església d'aquest monestir noguerenc. Emperò, les tombes es van vendre –legalment– el 1906 i avui es conserven a The Cloisters, a Nova York. La jornada es va organitzar aprofitant el procés de digitalització que promou la Diputació de Lleida, i que ha de culminar amb la realització de reproduccions exactes que s'instal·laran als buits que van deixar les tombes quan van marxar.

Sense ànim d'estabornir el personal amb disputes historiogràfiques, sempre hi havia hagut discussions sobre la identificació dels personatges enterrats en aquelles tombes. Però els dubtes es van esvaïr el 1995, quan Francesca Español va endreçar la qüestió i va associar el sepulcre principal amb el comte Ermengol X, promo-

El sepulcre del comte Ermengol X THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART, NOVA YORK

tor i finançador del conjunt funerari; la tomba doble, amb els seus pares, Àlvar I i Cecília de Foix; i el tercer sepulcre, més senzill, amb el seu germà, el vescomte Àlvar. Un panteó familiar, en definitiva.

En canvi, la identificació que defensa The Metropolitan Museum of Art, la institució de la qual penja The Cloisters, no respon a cap lògica funerària i està farcida d'errors i contradiccions. Ja fa temps que el mu-

seu novaiorquè hauria d'haver canviat les cartel·les de la sala i el text del seu web, però s'hi resisteixen d'una manera absurda i inexplicable, segurament per no contradir el que van defensar fa anys alguns dels seus conservadors. I, no ens enganym, per no voler acceptar el que uns aborígens llunyans han escrit.

En qualsevol cas, si hom visita The Cloisters o entra al seu web, trobarà els sepulcres mal identificats.

La cosa té nassos perquè, a sobre que se'ns va desposseir de quelcom nostre, ara hem de veure com ens canvien la història i la relaten malament a la resta del món. No es tracta només d'uns noms, va molt més enllà. Si hem de continuar així, més valdria que ens tornessin els sepulcres originals, que ells es quedessin les rèpliques i que ens permetessin explicar la història a nosaltres mateixos.

RECOMANACIONS

Més enllà de la bèstia

Sala: La Sala - Centre d'Art Contemporani **Adreça:** Joaquim Mir, 12. Vilanova i la Geltrú **Horaris:** de dimarts a divendres, de 19 a 21 h. Dissabtes, diumenges i festius, d'11 a 14 h. Fins al 9 de setembre

Com a resultat dels 40 anys de recerca personal sobre la cultura popular, l'artista Salva Masana presenta una col·lecció de 66 obres de dibuix i pintura que esdevenen una mostra de gran part del bestiar popular del país.

Antoni Bernad, de nord a sud

Sala: Palau Robert **Adreça:** passeig de Gràcia, 107. Barcelona **Horaris:** de dilluns a dissabte, de 9 a 20 h; diumenges i festius, de 9 a 14.30 h. Fins al 26 d'agost

L'exposició *Antoni Bernad. Nord/Sud/Est/Oest* presenta un conjunt de fotografies sense ordre cronològic. La mostra es presenta en quatre espais on es barregen les fotos de moda i els retrats amb l'intent d'establir una complicitat entre imatges que elimini barreres i jerarquies.

Montsol mira Fortuny

Sala: Centre Tarraconense el Seminari **Adreça:** Sant Pau, 4. Tarragona. Fins al 7 d'octubre.

L'historietista i pintor barceloní Montsol exposa els més de 60 originals del còmic inspirat en l'obra de Marià Fortuny que ha elaborat per encàrrec del Museo del Prado. A Tarragona també exposa una selecció d'apunts preparatoris i versions en gran format de les obres de Fortuny, gairebé una trentena.

ACTUALMENT, EL SÀHARA ÉS EL DESERT TROPICAL MÉS GRAN I CALENT DEL PLANETA.

LA SEVA SUPERFÍCIE ÉS MÉS DE TRES-CENTES VEGADES LA DE CATALUNYA...

...I ONZE PAÏSOS AFRICANS ES REPARTEIXEN LES SEVES DUNES, LES MUNTANYES RESSEQUES, LES VALLS DE ROCA I DE SAL I...

...I ELS ESCASSOS OASIS QUE FORMEN AQUESTA ENORME EXTENSIÓ.

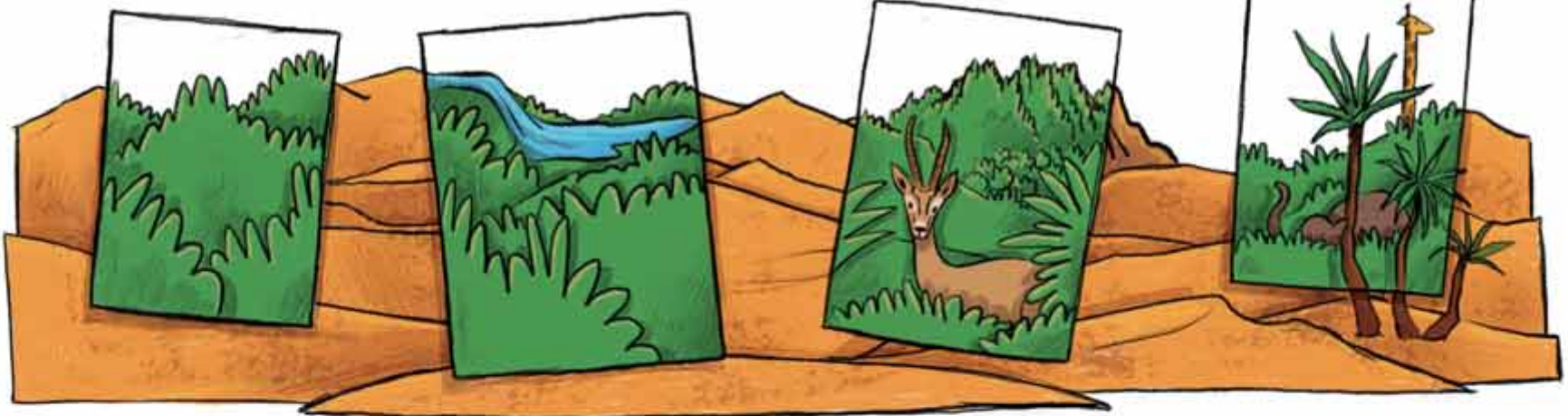

PERÒ EL SÀHARA, QUE EN ÀRAB VOL DIR 'DESERT', NO SEMPRE HA ESTAT UN DESERT.

FA ENTRE CINC I DEU MIL ANYS LA SEVA SUPERFÍCIE ESTAVA COBERTA PER SABANES, PRADERIES, BOSCOS I LLACS.

I EN AQUEST PAISATGE, GENS HOSTIL, PASTURAVEN NYUS, GASELES...

...I FINS I TOT ELEFANTS I GIRAFES.

GRÀCIES ALS SATÈL·LITS MODERNS, ELS CIENTÍFICS HAN DESCOBERT RIUS I LLACS SECS SOTA LES DUNES I HAN ANAT FINS ALLÀ A INVESTIGAR-HO.

I, PER A SORPRESA SEVA, HAN TROBAT FÒSSILS D'ANIMALS MOLT DIFERENTS DELS QUE ACTUALMENT HABITEN LA SORRA ABRASADA PEL SOL.

PERÒ AQUESTS CIENTÍFICS NO SÓN ELS PRIMERS QUE HAN MANTINGUT LA TEORIA QUE ANTIGAMENT EL SÀHARA TENIA UN CLIMA MOLT DIFERENT.

A FINALS DEL SEGLE XIX I PRINCIPIS DEL XX, UNA SÈRIE D'EXPLORADORS I AVENTURERS ES VAN ENDINSAR AL DESERT I HI VAN DESCOBRIR UN MUNT DE COVES PLENES DE PINTURES RUPESTRES QUE ELS ANTICS HABITANTS DEL SÀHARA HAVIEN PINTAT FA MILERS D'ANYS.

AQUESTES PINTURES, MOLT SEMBLANTS A LES TROBADES EN ALTRES PARTS DEL MÓN MÉS VERDES, REPRESENTAVEN ESCENES DE CAÇA I PASTURATGE QUE DEMOSTREN QUE ELS ANTICS POBLADORS D'AQUELLES TERRES VIVIEN EN UN AMBIENT MOLT DIFERENT DE L'ACTUAL.

L'AVENTURER HONGARÈS LÁSZLÓ ALMÁSY, FINS I TOT, VA TROBAR UNA COVA AMB LES PARETS PLENES DE PINTURES QUE REPRESENTAVEN UN GRUP DE GENT... NEDANT! PER TANT, ANTIGAMENT L'AIGUA ERA FORÇA ABUNDANT, AL SÀHARA!

ELS INVESTIGADORS, PERÒ, ENCARA NO TENEN CLAR PER QUÈ AQUELLES TERRES ES VAN CONVERTIR EN UN DESERT.

ALGUNS AFIRMEN QUE, COM PASSA ACTUALMENT, EL PAPER D'AQUELLS PRIMERS PASTORS NÒMADES PODRIA TENIR-HI ALGUNA COSA A VEURE, I QUE LA RAMADERIA INTENSIVA QUE VAN PRACTICAR PODRIA HAVER AJUDAT A DESERTITZAR LA ZONA.

PERÒ TAMBÉ HI HA QUI DIU QUE TOT PLEGAT ES DEU A CAUSES NATURALS: EN SORTIR DE L'ÚLTIMA GLACIACIÓ, EL SOL VA ESCALFAR LA ZONA I LES PLUGES ES VAN TORNAR MOLT INTENSES, FET QUE VA PROVOCAR L'EXPANSIÓ DE LA VEGETACIÓ.

PERÒ AQUEST SOL I AQUESTA CALOR, AL CAP D'UNS SEGLES, VAN SER ELS CAUSANTS DE LA DESERTITZACIÓ, QUE AVUI ENCARA CONTINUA I AMENAÇA EL SAHEL, L'EXTENSA SABANA QUE MARCA EL LÍMIT SUD DEL DESERT DEL SÀHARA.

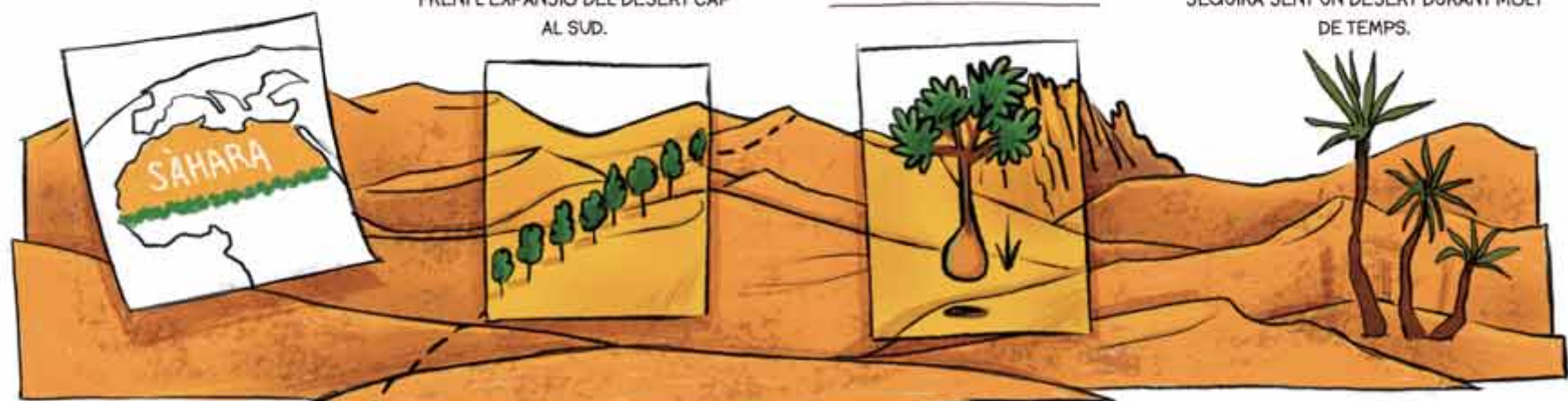

PER SALVAR EL SAHEL, PRECISAMENT, FA MÉS DE MIG SEGLE QUE HI HA UN PROJECTE SOBRE LA TAULA: LA GRAN MURALLA VERDA.

ES TRACTA DE PLANTAR UNA BARRERA D'ARBRES DE MÉS DE VUIT MIL QUILOMETRES DE LLARG I QUINZE QUILOMETRES D'AMPLE QUE FRENI L'EXPANSIÓ DEL DESERT CAP AL SUD.

HI HA TAMBÉ PROJECTES QUE, APROFITANT ELS AVENÇOS EN BIOTECNOLOGIA, PROPOSEN PLANTAR ARBRES I PLANTES DIRECTAMENT SOBRE LA SORRA DEL SÀHARA.

TÈCNICAMENT SERIA POSSIBLE, PERÒ EL COST DESMESURAT DEL PROJECTE FA QUE, DE MOMENT, NINGÚ S'ATREVEIXI A DUR-LO A TERME. EL SÀHARA, PER TANT, SEGUIRÀ SENT UN DESERT DURANT MOLT DE TEMPS.

COMITECA

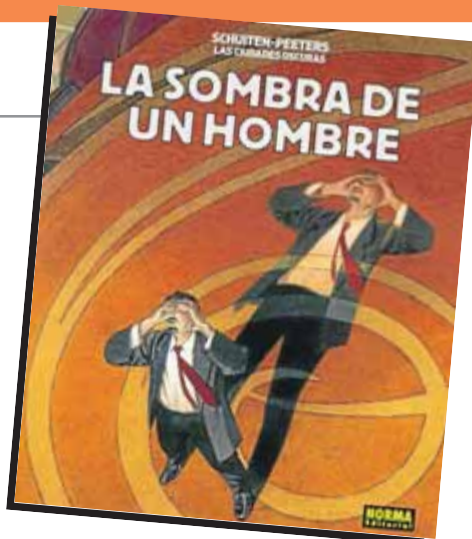
Jaume Vidal

LA TRIA

Foscor activa

D *Las ciudades oscuras* és un conjunt d'obres realitzades per Schuiten i Peeters que no tenen un protagonista fix. Els veritables personatges d'aquesta sèrie són les ciutats. Unes ciutats que són universos tancats, amb vida pròpia. D'una estètica *art nouveau*, el barroquisme de les construccions crea un clima asfixiant, de bogeria dels seus habitants, que venen a representar, dins de la seva aparent inversemblança, moltes de les absurditats de la vida real. Es tracta d'un clàssic del còmic europeu contemporani que contínuament es va reeditant. En la reedició de *La sombra de un hombre*, la història d'un home singular que té una ombra de colors, fins i tot s'han redibuixat algunes planes.

LA SOMBRA DEL HOMBRE

Autors: Benoit Peeters, François Schuiten **Editorial:** Norma. **Preu:** 26 euros

LA PROPOSTA

A fer vinyetes!

Si tens el guió que et vam proposar fer en la primera tramesa d'aquesta secció, fes la planificació de les vinyetes de la primera plana de la teva història. Si no, crea'n un de nou. Inspira't en els teus tebeos preferits, però no oblidis que la vinyeta cal dissenyar-la en funció d'allò que hi vols encabir.

EL TEU DIBUIX

La vinyeta

D La vinyeta és un element bàsic del còmic en què delimitem la unitat d'acció de la història que estem explicant. Es tracta, habitualment, d'un quadrat o d'un rectangle en què encabim el dibuix, la imatge i la resta d'elements expressius de la historietta. Però com passa amb moltes de les unitats del llenguatge d'aquest mitjà, l'evolució del gènere ha permès trencar les convencions i així podem trobar vinyetes circulars i, fins i tot, com feia el Gat Fèlix, convertir la línia d'una vinyeta en una arma per defensar-se.

Habitualment, la seqüència de vinyetes en el còmic europeu és una tira de tres o quatre vinyetes i unes tres o quatre tires per plana. Ara bé, en el còmic americà de superherois, es pot obrir una historietta amb una vinyeta de plana o fins i tot amb una doble plana d'una sola vinyeta. En el còmic modern, la vinyeta s'utilitza per donar més èmfasi dramàtic a les històries i, en el cas dels tebeos de superherois, la vinyeta se sol trencar i els perso-

La vinyeta serveix per delimitar una acció de la història.

natges solen sortir-ne. El còmic japonès és un clar exemple de les múltiples possibilitats d'utilitzar la vinyeta com a element per reforçar l'acció.

ALTRES LECTURES

EL ARCHIVISTA

Autor: Schuiten i Peeters
Editorial: Norma
Preu: 15,50

Un dels àlbums més emblemàtics de tota la sèrie *Las ciudades oscuras* i també un dels gràficament més intensos, cosa que va portar els editors a fer-ne una versió en gran format. Les ciutats amaguen secrets i hi ha qui els guarda.

BRÛSEL

Autor: Schuiten i Peeters
Editorial: Norma
Preu: 25,65

El florista Constant Abeels viu en una de les ciutats obscures, Brúsel. A l'univers d'aquestes enrevessades ciutats, la burocràcia és més complexa que a la nostra societat. Per solucionar un problema amb les seves plantes, s'haurà d'endinsar en un món més complex que l'arquitectònic.

NUTRICIONISTA LIDIA MATEOS IL·LUSTRACIONS CRISTINA BUENO

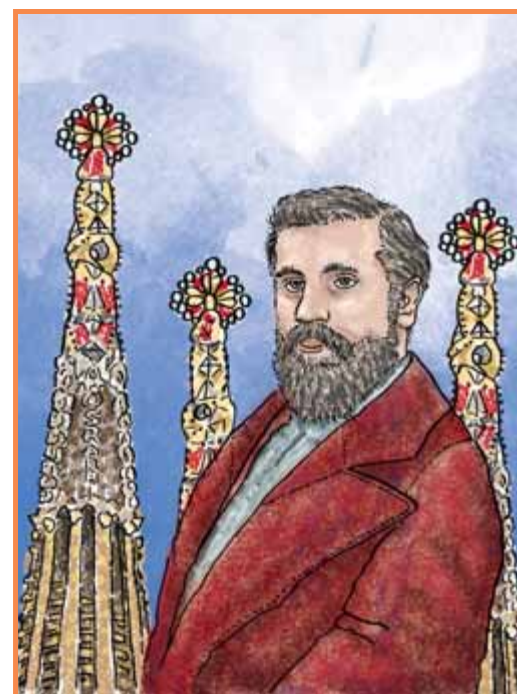

PRACTICA L'ANGLÈS

Text **Miquel Berga** Il·lustració **Jaume Geli**
Traducció **Neil Stokes**

Coneix la història de... **Antoni Gaudí**

“The great book, always open and which we should make an effort to read, is that of Nature”

When we think about architects, we imagine the buildings people have built so as to live in cities, but the most amazing of them all, Antoni Gaudí, never forgot that the most extraordinary builder of all is Nature. Today, all over the world, Gaudí is seen as a genius, the creator of landmarks that have become world heritage: Park Güell, the Pedrera, Casa Batlló or the Sagrada Família. Millions of tourists visit Barcelona every year to see Gaudí's work close up.

LISTEN TO IT IN ENGLISH

Escolta la seva història en anglès a:
<http://www.lrp.cat/a/1433650>

EXPERIÈNCIES

Les Santes ja llueixen

L'eix de la festa major de Mataró són els actes tradicionals, al voltant dels quals s'ha bastit un programa amb una quarantena de grups musicals i activitats familiars i de carrer

JOANA PEÑA
ipenya@lrp.cat

Ja es pot gaudir d'una de les grans festes majors del país, amb una cadència d'actes completament interioritzada pels mataronins. La festa va arrencar el dia 19 i anirà pujant d'intensitat fins que s'acabi, el 29 de juliol. La programació és llarga, amb "una acurada combinació d'actes tradicionals, de foc, música i espectacles familiars i de carrer per a tots els gustos i edats", tal com explica la regidora de Cultura, Núria Moreno, que convida a gaudir d'una festa especial, que es viu amb molta intensitat, "una emoció que es transmet i que es respira per tota la ciutat", conclou orgullosa.

De l'àmplia oferta festiva destaquen propostes com la diada casteller, l'Encesa -que enguany tindrà la Faràndula Gironina com a colla convidada-, la gegantada, la nit boja, el desvetllament bellugós, l'esquitxada de colors, la postal de gegants -amb la

participació de Los Gigantes de Saragossa-, l'escapada a negra nit... Sense oblidar un dels principals atractius de les Santes: la programació musical. Durant els onze dies que dura la festa, s'hi podrà escoltar una quarantena de grups musicals d'estils diversos, amb la intenció d'arribar a tot tipus de públic. Un dels grans noms que sonarà, de franc, és Rosario, el dia 27, després dels focs artificials. També sobresurten Doctor Prats, Els Amics de les Arts, l'acordionista Kepa Junkera, el grup de swing Shakin'all i l'oferta de les Dissantes, la festa solidària que organitzen conjuntament l'Ajuntament i la Fundació el Maresme i que enguany estrena escenari: la platja del Varador, on actuarà Txarango, Mataró Rumba All Stars, Germà Negre i la Suu. Aquest any, a més, tindrà lloc un acte de restitució al fons del mar del conjunt escultòric de les Santes, obra de l'artista Jaume Arenas. El vaixell *Santa Eulàlia* acompanyarà una escultura feta a partir del motlle original, i serà submergida on fa 63 anys es va instal·lar la primera reproducció.

Capital europea del món Lutier

Cervera serà durant tot el dimecres 25 de juliol l'epicentre del món lutier amb la celebració de la XV Fira de Lutiers, considerada una de les cites d'aquest àmbit més importants del sud d'Europa. A més, també se'hi celebrarà el tradicional Curs de Música i el Festival Internacional, que tindran lloc del 22 al 29 de juliol.

Una nit més de focs a Blanes

El 48è Concurs Internacional de Focs d'Artifici de la Costa Brava allarga una nit més els espectacles pirotècnics, i oferirà un total de sis dies de focs: del 21 al 26 de juliol. En aquesta edició, hi participaran tres companyies espanyoles, dues d'Itàlia i una de Suïssa. El popular concurs s'engloba dins dels actes de la festa major de Santa Anna.

La crida, el desvetllament, l'esquitxada de colors i els castellers són alguns dels actes tradicionals més destacats de la programació de la festa de les Santes de Mataró,enguany del 19 al 29 de juliol (tota la informació a www.lessantes.cat) ➔

SERGIO RUIZ

Els acordionistes del Pirineu

La màgia de l'acordió diatònic omplirà els carrers d'Arsèguel i de la Seu d'Urgell durant una nova edició de la Trobada amb els Acordionistes del Pirineu, que del 27 al 29 de juliol proposarà un programa ple de concerts i d'actes relacionats amb aquest instrument, històricament molt important per als pobles del Pirineu.

AMB GUST

Casa Vicens & Hofmann

“**A** la meva mare li hauria encantat que fóssim aquí”, diu emocionada la Silvia, la filla de Mey Hofmann, en la presentació del seu projecte gastronòmic per a la Casa Vicens, el preciós edifici orientalista amb què Gaudí va debutar. L'elegant xef de la cabellera vermella, que ens va deixar fa dos anys, era una apassionada de l'art i de la cultura i, curiosament, va obrir la seva escola d'hostaleria el 1983, un segle després que el geni del modernisme comencés a fer la residència d'estiu del corredor de borsa Manel Vicens a la Vila de Gràcia, una casa que des del 2005 és Patrimoni de la Humanitat.

“Amb Hofmann ens entenem, perquè compartim la mateixa filosofia familiar que potencia la qualitat i la proximitat”, explica Mercedes Mora, de MoraBanc, entitat que va comprar l'edifici el 2014 i que l'ha rehabilitat durant tres anys a partir de la recerca de la seva essència original. La casa és l'embrió del que seria l'es-

Silvia Hofmann, a la Casa Vicens de Gaudí ➔ JORDAN

til gaudinià, amb elements islàmics, catalans, japonesos i anglesos barrejats en un impactant conjunt que destaca pel seu detallisme i color. “Hem fet coses com recuperar la disposició de l'escala original de volta catalana, que havia desaparegut”, comenta el director de la casa, Emili Masferrer, que afegeix que volen “fomentar el turisme cultural que vol viure experiències úniques”.

Per això, amb el segell Hofmann, es pot recórrer les estances tastant cinc platillos (n'hi ha un fet amb fulles de margalló, el motiu vegetal de la peculiar reixa de ferro colat de l'entrada) amb maridatge de begudes, gaudir de la pastisseria que hi ha al pati o llogar el petit però densament ornamentat saló principal per fer-hi sopars privats. La impressió de recolliment que provoca l'habitació recorda la que també se sent en entrar a la casa d'Oak Park (Chicago, 1889) que Frank Lloyd Wright va construir de molt jove i amb la qual va tirar per terra la filosofia de porxos oberts a l'exterior de les edificacions victorians.

Una maqueta d'aquest edifici està inclosa ara en una exposició d'obres contemporànies a la Casa Vicens, que es pot veure sota un terrat presidit per policromes torres i cúpules que alegren el cel de Barcelona amb la seva brillant ceràmica enfrontada a la roba estesa d'un veïnat amb vistes privilegiades.

Marijo Jordan
@MarijoJordan

Divendres

13

JULIOL

Ja no t'estic amic!

Barcelona. Col·legi de Periodistes de Catalunya. 12.30 h

Els sis advocats dels nou presos polítics compareixen junts davant l'opinió pública i deixen clar que ningú està a favor de pactar amb la fiscalia. Un cop més (i les que ho haurà de fer) el món independentista fa prevaldre el sentit comú en una situació complicada i es menga els egos que emergien la setmana passada. Mentrestant, el "nein" d'ahir dels jutges de l'audiència de Schleswig-Holstein repica al cervell de polítics i funcionaris espanyols que corren a l'una i criden esperitats. "Ja no t'estic amic, kar-toffen." Uns estan que si retiren l'euroordre, els altres que si surten de Schengen... Aviat se'ls ha acabat la vocació europea, excepció feta dels socialistes (que no s'immuten perquè ells respecten les decisions judicials, siguin espanyoles o alemanyes, com a mínim mentre governin pels vots secessionistes). L'espanyolisme de dreta ara vol errar per aquell espai sideral on tant ens havien amenaçat que acabaríem nosaltres. Veurem quan dura la rebequeria de pati d'escola, però se l'hauran de menjar amb patates, i el discurs

euroescèptic l'hauran d'encanyonar, com la no extradició per rebel·lió. Avui se l'han permès en veure el president, Jean Claude Juncker, fent tentines i han pensat que anava torrat, però entendran que tenia un atac de ciàtica i ja estarà. Tornaran a estar-hi amics.

EL VORAVIU

TEXT
JOAN VALL I CLARA
jvall@lrp.cat

DIBUIXOS
JORDI SOLER
jsoler@lrp.cat

“

He passejat la Dolors Bassa de les Arenes a la Model i ara vindrà amb mi on vagi fins que surti de la presó

“

Van fer el submarí massa pesant i no tornava a superfície. L'han allargat i ara no entra al port. I la Robles en fa broma

“

Per obra i gràcia del dret creatiu del jutge Llarena, Barcelona i Waterloo comparteixen la capitalitat política de Catalunya

Dissabte

14

JULIOL

No ho feu, gent de Canet

Canet de Mar. Riera de Sant Domènec. 12.30 h

Com el dissabte 9 de juny a Vic, Arrimadas ha anat a Canet de Mar a buscar imatges que demostren, segons ella, la ruptura social. Qualsevol que tingui dos dits de pesquis i entengui un bri de comunicació, sap que les imatges només demostren que havien de contraprogramar la manifestació de la tarda. Necessiten oxigen perquè l'Ibex 35 ja no els riu les gràcies, perquè Sánchez els ha tret el protagonisme

mediàtic i perquè els jutges alemanys els han deixat en ridícul. No ho feu, gent de Canet, això d'escriure-los. No els hi doneu per la menjadora La propera vegada, ignoreu-los. Ignoreu-los sempre. Ja s'ho faran. Que passegin el seu histrionisme per carrers i places amarats del nostre silenci. En tot cas, ja correm a ajudar-los quan el propi verí els fulmini el dia que es mosseguin la llengua. La nostra feina ben feta d'avui és la del carrer Tarragona de Barcelona. Des de les Arenes (on ens hem concentrat els de poble) fins a la Model. Més de 100.000 i un únic clam unitari. Els volem fora. Els volem a casa. Pel damunt dels nostres caps els cartells que ens ha repartit l'organització (un altre cop un 10 per a l'organització). Jo he passejat la Dolors Bassa, i en acabar l'he guardada al cotxe i no la trauré fins que torni a Torroella (ella). A partir d'avui vindrà amb mi allà on vagi.

Diumenge

15

JULIOL

Borrell administra bromur als seus

Barcelona. Escola Internacional d'Estiu de Societat Civil Catalana. 13.30 h

Si l'estratègia de l'Ibex 35 persisteix i el govern de Sánchez esgota el que queda de mandat, aquests dos anys seran de paradoxes constants i ens haurem d'empassar unes demostracions de cinisme que ni us explico. Com la del ministre Josep Borrell avui, quan ha anat a clausurar la conferència de Societat Civil Catalana. No hi ha anat com l'agitador desinfectant que s'havia mostrat en anteriors bolos, sinó d'administrador de bromur tranquil·litzant a la bancada unionista. (Per als postpacte del Majestic, el bromur s'utilitzava a les casernes militars, barrejat amb el ranxo, per disminuir la libido dels soldats de lleva). Qui l'ha vist i qui el veu! O més ben dit, qui l'ha sentit i qui el sent! Els ha dit que els secessionistes estem en el nostre dret de pensar el que vulguem i que ara és hora de "racionalitzar el debat perquè les emo-

cions no es desbordin". "Hem d'intentar que els ànims tornin a un punt per retornar al diàleg" i diu que han de "fer un esforç per començar a parlar, demostrant empatia i aplicant els mecanismes previstos". I el que provoca més ànsia i fa basarda és que les cròniques no expliquen que els de Societat Civil l'hagin xiulat. Ni quan ha dit que podem estar a favor del dret a l'autodeterminació. És clar que ja els ha aclarit que no existeix i que els socialistes impediran que l'exercim.

Dilluns

16

JULIOL

Crida Nacional per la República

Barcelona. L'Ateneu. 19 h

Han hagut de fer un bis de tanta gent que s'ha quedat al carrer, però és que han escollit una sala que no n'hi deuen entrar pas gaire més d'un centenar. Tot són gesticulacions i postals per a la galeria. Marcar paquet, que se'n deia en els temps d'en Puigercós, que no se per què m'ha vingut ara al cap. I paquet n'ha marcat de seguida Esquerra Republicana, que ha fet el sord de la Crida des del minut menys 1. No havia ni sonat la botzina i ells ja deien que no hi serien, que aquesta és una cosa del centre dreta, que ja troben bé que es recomposi, però que no va amb ells, que són gent de centre esquerra. I jo diria que a la CUP, ni els hi ha anat a preguntar ningú, si s'hi sentien preocupats. Jo ara mateix no sabria dir quin tipus de personal s'enquadraria en cada espai independentista i quin serà més transversal que

l'altre. Però és que a mi ja m'esta bé tota aquesta riquesa de sigles i tota aquesta varietat d'opcions i tot aquest remenament de gent i tot aquest no entendre-hi res i tot aquest no saber on és cadascú ni d'on ve ni on va i tot aquest tirar-se de cop i volta els plats pel cap i tot aquest cridar a la unitat al mateix temps. Que no us recordeu que avorrit era quan aquí tot era en Pujol i allà tot era en Felipe o l'Aznar? El camí a la plena República serà distret. Hi podeu pujar de peus.

Dimarts

17

JULIOL

Sánchez i Trump concursen

Madrid. Congrés dels Diputats. 10 h

Recordeu *El show de Truman?* Trump i Sánchez són dos actors d'un *reality* televisiu a escala mundial tipus "què sap fer el teu president?" o tipus "fins on és capaç d'arribar el teu president?"; però no són els dos presidents de veritat. No són reals. Són actors que fan un paper i que competeixen entre ells. Sánchez no ha parpellejat quan

ha dit al Congrés dels Diputats que el problema de Catalunya se soluciona votant i que el que vol que votem és un nou estatut. Vol tornar al 2005, el paio! Vol que tornem al peix al cove, al ribot, a l'"apoyare", al referèndum, a les signatures del PP i a la sentència del Constitucional. Els audímetres han rebotat i els guionistes s'han banyat amb adrenalina i amb testosterona, de tant cabal de totes dues hormones com han segregat. I el tal Trump encara ha estat millor. Aquest pla, que els té grossos i ben posats! S'ha encarat a tot el seu país i els ha dit als ulls que es creu Putin, la bèstia negra dels ianquis. Li és igual que els informes de les disset agències d'intel·ligència diguin el contrari, diguin que Putin va intervenir per modificar els resultats de la campanya electoral. Trump es creu Putin. Ells concursen, i això vol dir que nosaltres (vostè i jo) també som part del xou i que el problema el tindrem quan despertem i vegem els de veritat. Preparem-nos!

Dimecres

18

JULIOL

La Robles té un submarí d'en Gila

Madrid. Onda Cero. 10.30 h

Quan era jutgessa a Barcelona imposava. Vaig anar una vegada de testimoni a la seva sala i ho puc certificar. Avui és una mala imitadora d'en Gila. Pregunten a la Ministra de Defensa per l'escàndol del submarí S-80 Plus i contesta que si Trump sabés el que costa ens renyaria pel poc que invertim en defensa. Parla de la construcció de quatre submarins per un pressupost inicial de 2.131 milions d'euros i als quals ara se n'han d'afegir 1.772. Uns s'hi sumen perquè el van fer massa pesant i no estava garantit que un cop enfonsat tornés a la superfície. Per arreglar-ho, van decidir reequilibrar pesos i n'han allargat 10 metres l'eslora. Ara es troben que no els entra al moll d'atrancament de la base naval de Cartagena i han de dragar el port

i ampliar-lo i sumar-hi una altra picossadeta. Si fan comptes, veuran que cada submarí costarà 975 milions d'euros i que la desviació pressupostària és d'un 85%. No sé quina gràcia pretenia explotar la ministra amb l'acudit quan el preu de mercat d'un artefacte d'aquests oscil·la, segons els experts, entre els 400 i 600 milions d'euros. L'altra ocurrència del dia dels *Sánchez boys* i les *Sánchez girls* tampoc és menor. Que exhumaran en Franco tant sí com no i que si la família no el vol el portaran a l'ossari del cementiri de l'Almudena, que és on van els que ningú reclama.

Dijous

19

JULIOL

Waterloo, Waterloo, Waterloo...

Madrid. Tribunal Suprem. 13.30 h

La interlocutòria de Llarena en la qual rebutja l'extradició de Puigdemont per malversació i retira totes les euroordres, a part de ser una vergonya, un ridícul jurídic i la constatació d'una rendició, és la declaració de cocapitalitat política de la ciutat belga de Waterloo, uns vint quilòmetres al sud de Brussel·les. Des d'avui, per obra i gràcia del dret creatiu del jutge Llarena, Barcelona i Waterloo comparteixen la

capitalitat política de Catalunya. Ja ho veuran. Li pesi a qui li pesi. Aquí el govern i el Parlament. Allà la Casa de la República que tant han parodiats alguns. Allà ja hi ha els consellers Comín i Puig i la consellera Serret. I allà farà cap en breu el president Puigdemont. Que s'hi posin fulles, els que necessiten, volen i treballen per amortitzar-lo. Des d'avui el 130è president de la Generalitat és a la copresidència i enfila el camí de la restitució. És hora que més d'un comenci a mastegar la portada que va fer el 26 de març sobre la detenció a Alemanya. "El final de l'escapada" (*El Periódico de Catalunya*). "Alemanya posa fi a la fugida i a la farsa de Puigdemont" (*ABC*) i "La caiguda de Puigdemont liquida la farsa del govern a l'exili" (*El País*). Confondre la realitat amb els desitjos juga males passades. I oblidin les brometes sobre que és el lloc on va ser derrotat Napoleó. Puigdemont és a Waterloo per la victòria de Wellington.

Ras i curt LLUÍS MUNTADA @muntadalluis

El silenci davant de l'agressió a Jordi Borràs és el termòmetre més precís de la misèria moral, policial, política, judicial, institucional i mediàtica en què vivim. Patrullen els carrers, agredeixen i intimiden amb tota impunitat. Però encara no en diem dictadura. Estem normativitzant la persecució política.

Música per la llibertat

Diumenge
22
JULIOL

El CDR de Sant Julià, a les 11.30 h, a la plaça Catalunya, organitza la cantada per la llibertat que fan cada diumenge. L'acte és en defensa dels drets civils i polítics, i reivindica que siguin alliberats els presos polítics i que puguin tornar els exiliats. Aquesta setmana hi haurà la visita de Ferran Civit, polític català i company de la consellera Meritxell Serret, exiliada a Brussel·les des del 30 d'octubre del 2017. Se li farà entrega dels diners recollits en les donacions per l'Associació Catalana pels Drets Civils.

AGENDA REPUBLICANA

Joana Peña

jpenya@lrp.cat

Si ens voleu fer arribar les vostres propostes, ho podeu fer a l'adreça agenda@lrp.cat

Cap dona en l'oblit

Dilluns
23
JULIOL

Elisenda Paluzie, presidenta de l'ANC; Carmela Fortuny, alcaldessa de Sant Cugat del Vallès; Núria Gibert, regidora de la CUP, i Mireia Ingla, regidora d'ERC-MES, recordaran totes les dones que estan empresonades o exiliades. L'homenatge serà dilluns 23 de juliol a les 19.30 h a la plaça de l'Om.

Concentració amb parlaments

Diumenge
22
JULIOL

Porqueres oferirà una concentració per la llibertat el diumenge 22 de juliol, que seguirà amb els parlaments de Carme Cornella i Matthew Tree. També hi actuaran les corals Les Estunes de Porqueres i Veus de l'Estany. Serà a les 20.30 h.

Cap a la plaça del Vi de Girona

Dilluns
23
JULIOL

Com cada dilluns, la plaça del Vi de Girona s'omplirà de nou de persones per exigir la llibertat dels empresonats. Serà a les 19 h. Les concentracions no finalitzaran i continuaran cada dilluns fins que els afectats siguin lliures. L'acte l'organitza la delegació de l'ANC a Girona.

Cartes per als presos polítics

Diumenge
22
JULIOL

Òmnium Cornellà de Llobregat muntarà una parada davant la parròquia de Sant Jaume el diumenge 22, d'11.30 a 13.30 h, amb la finalitat d'escriure cartes als presos polítics. Els interessats trobaran tot el material necessari per fer les cartes com sobres, fulls, bolígrafs i segells.

+ AGENDA

Dilluns, 23 de juliol Presentació ACDC

▶ L'ANC de Torredembarra organitza el dilluns 23, a les 20 h, un acte de presentació de l'ACDC Torredembarra.

Dilluns, 23 de juliol Concentracions

▶ Cada dilluns, a les 20 h, concentració a la plaça de la Vila de Gràcia per la llibertat dels presos polítics. El 23 de juliol es comptarà amb la participació del duet Mali Vanili. Altres concentracions de cada dilluns són les de la plaça de Sants (20 h), la de Cornellà del Terri (a les 19.30 h, sota l'arbre de l'1 de Maig) i la de Premià de Mar (20 h, a la plaça de l'Ajuntament).

Cada dia

'El cant dels ocells'

▶ Cada dia, a les 19 h, a la plaça de Sant Pere de Berga, diferents músics berguedans fan torns i interpreten *El cant dels ocells* per homenatjar i demanar la llibertat dels presos polítics.

...i a
SANT ESTEVE DE LES ROURES

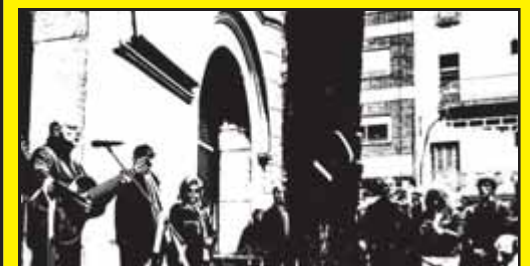
Cremat popular

▶ El divendres 27 de juliol, a les 22 h, l'Ajuntament organitza un cremat popular a la cala de la Solsida. Hi estan convidats la CUP, ERC i JuntsXCat per passar-hi la nit i qui sap si també per trobar l'estratègia comuna per fer la República, tot i que això ja no és cosa nostra...

Aplegament també a Badalona

Dilluns
23
JULIOL

Badalona és una de les moltes ciutats que celebra concentracions per reclamar l'alliberament dels presos i exiliats polítics. Són cada dilluns a les 19.30 h, a la plaça de la vila de Badalona, i no s'aturaran fins que els presos i els exiliats tornin a casa.

Ras i curt MARTA ROQUETA @martaroqueta

Ser gent de pau no implica deixar desprotegida la ciutadania. No deixaran d'agredir-nos si cedim perquè l'ofensa és existir. La repressió és símptoma que l'independentisme és necessari. Un parlament sense sobirania no és un parlament, és Twitter en un edifici solemne. Recordem-ho cada dia.

Vespre d'havaneres

Dimarts
24
JULIOL

Una de les activitats de l'"Estiu groc" que organitza Porqueres és el vespre d'havaneres, amb el Grup Retorn, una banda d'havaneres i de cançó catalana formada per quatre músics. El seu repertori és variat i alegre i donen un aire nou a les cançons i a les havaneres de sempre. Serà dimarts a les 20.30 h.

Sopar a la presó Model

Dijous
26
JULIOL

Ada Parellada, Sergi de Meià, Joan Lluís Bozzo, David Pintó, Jordi Ventura, Jordi Berch, Jordi Bulbena, Teatre amb R de República i Òmnium Cultural organitzaran el 26 de juliol un sopar a la presó Model de Barcelona. Faran la vetllada *El pa que s'hi dona*, on se servirà un sopar de ranxo: es menjarà el que els presos mengen per conscienciar de la duresa de la presó. Més sopars grocs d'aquests dies són a Granollers (dia 26), Malgrat de Mar i la Fatarella (dia 28) i també es farà un dinar groc a la Vall d'en Bas (dia 29).

'El teu lloc és aquí!'

Dissabte
28
JULIOL

Amb el títol *El teu lloc és aquí!*, els palafrugellencs demanaran dissabte l'alliberament de les persones empresonades i exiliades. Serà a les 18 h, davant del Museu del Suro.

Trobada d'assemblees

Dijous
26
JULIOL

Ets soci de l'Assemblea i actiu en una assemblea exterior? Vine a la trobada amb la comissió internacional, que es farà el dia 26 de juliol, de 10 h a 17 h, a la Seu Nacional de l'ANC

a Barcelona. Es comptarà amb la presència d'Elisenda Paulzie, presidenta de l'ANC. Per dinar s'oferirà un refrigeri.

La presó arriba a Cornellà

Divendres
27
JULIOL

Del 27 al 29 de juliol, la zona esportiva de Cornellà del Terri acollirà la performance *Un poble empresonat*, una acció que consisteix a tancar-se per torns en una presó, en solidaritat amb els presos i exiliats polítics. L'acte s'emmarcarà dins la programació del Festival Lluna Groga, que els mateixos dies oferirà tot tipus de propostes, com cantada de corals, cremat per a tothom, jocs tradicionals per a la mainada, parlaments de familiars i gent propera als presos i exiliats, un triangular de futbol, piscina gratuïta fins a mitjanit, sopar *foodtruck*, balls, concerts, rifa d'obsequis...

Col·loqui i botifarrada

Diumenge
29
JULIOL

El CDR de Sant Pol de Mar proposa per al diumenge 29 de juliol la taula col·loqui *Volent ser república hem après a ser poble*, que continuarà amb una botifarrada popular.

Mosaic d'espelmes a Edimburg

Diumenge
29
JULIOL

Davant les últimes notícies sobre la retirada de les euroordres, en el moment de tancar la revista s'està esperant informació oficial sobre la situació de Clara Ponsatí. Tot i així, els actes que l'ANC d'Escòcia tenia previstos per als dies 29 i 30 de juliol –per donar-li suport pel judici del dia 30– es mantenen, ara, però, com a actes de celebració i unió entre Catalunya i Escòcia. El 29 de juliol hi ha previst fer un gran mosaic d'espelmes, que aplegades formaran un llaç groc i un sautor, la bandera escocesa –es faran servir unes 3.000 espelmes–. Serà a les 11 h, al davant de la catedral de Saint Giles, al centre d'Edimburg. I el dia 30, hi ha prevista una concentració de suport a Ponsatí, a les 9.30 h, al davant del Sheriff Court, amb diferents activitats, com parlaments de diverses personalitats del món polític i social, tant escocès com català, i concerts de música.

L'Estat espanyol, enrere

Dijous
26
JULIOL

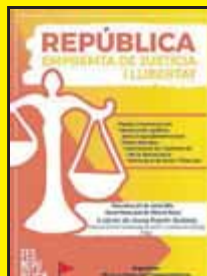
El polític Ramon Cotarelo presentarà el seu nou llibre, *Espanya quedó atrás*, el dijous 26 de juliol a l'auditori dels Caputxins de Figueres (19 h). Amb la seva característica perspicàcia, contundència i coneixement de la causa, l'autor enquadra el procés en un ampli context històric i geopolític. La presentació serà conduïda pel periodista Narcís Genís, i posteriorment seran acceptades preguntes a l'autor del llibre.

L'opinió d'un jurista

Divendres
27
JULIOL

El casal municipal de Móra la Nova serà la seu el 27 de juliol, a les 20 h, d'una xerrada amb el jurista Josep Ramon Barberà, professor de dret administratiu de la UPF. Es tractaran temes com els pactes internacionals, els drets civils polítics, els drets humans, la vulneració de drets i llibertats...

Ras i curt MARIONA ISERN @marionaisern

Un policia espanyol agredeix el fotoperiodista Jordi Borràs i, com sempre quan es tracta de Catalunya, no passa res. El que ens estan dient és que els agressors poden voltar impunement pel país i nosaltres no hi podem fer res? Aquesta és la manera que tenen els cossos policials de defensar-nos?

ENTRETENIMENTS

Jordi Soler jsoler@lpr.cat

ENREVESSATS JORDI SOLER jsoler@lpr.cat

Horizontals: 1.- Inflamació de la pell localitzada a les extremitats. 2.- Entra i surt de Liverpool. L'umbel·lífera que enriqueix el gust de l'escudella i et pot vendre un pis. Fan sonar el petard. Duc a terme la millor defensa. 3.- Fan sonar el treball. Edmonton & Area Land Trust. Farà la segona llaurada d'est a oest. 4.- No gens habitual i capgirada. Envairé de corcoll. El mig dígraf de sempre ja el tenim aquí, avui. 5.- Beguda que és nom de consonant. En la signatura de Marg Oersted. Unitat angloamericana de superfície agrària equivalent a 4.047 m². 6.- El capgirat nom del productor cinematogràfic De Laurentiis. Nàpia que ha perdut les vocals. Riu que transcorre per Galícia. Fan sonar el catèter. 7.- Inflamació de la part de la faringe situada darrere les fosses nasals, per damunt de vel del paladar. 8.- Allò britànic. L'altra meitat del dígraf. Península asiàtica. Mamífer artiodàctil remugant. 9.- Que es troba, del dret, present a tot arreu al mateix temps. Interjecció de dolor. 10.- Onomatopeia del soroll momentani d'allò que es fa moure amb molta rapidesa per l'aire. Ho és la sosa més utilitzada. Entra i surt de Mannheim. 11.- El crit més important dels directors de cinema. Mentida dita per Paget Brewster, per exemple. Si aneu a esquiar a Arabba, a les Dolomites italianes, segur que hi trobareu la de la Tambra. 12.- Proa i popa de caiac. Els ponts menys materials. Limes, desgastes a l'inrevés. 13.- Dit d'allò que se sobreentén sense que s'hagi d'expressar formalment. El mig ball que entusiasmava el pintor francès Toulouse-Lautrec. Conjunció copulativa. 14.- Relativa a

1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														

aquella forma de mercat en què un nombre petit d'empreses ho controlen gairebé tot.

Verticals: 1.- Tècnica emprada per obtenir l'adreça d'una informació a partir de la clau mitjançant un algorisme que tracta la clau segons criteris preestablerts. 2.- Xifra romana. Va cap amunt la cambra d'una guingueta. L'Amèlia ha ben emmudit.

3.- Divinitat solar de l'antic Egipte. Fa sonar la carta magna. A la moda. Fugi de la presó. 4.- Aquests segur que manipulen sistemes informàtics. Capgirat nivell del sòl alterat per aigua persistent. 5.- Jornada. Als extrems del radar. Símbol del fluor. Agència de viatges sud-americana de San Luís Potosí dedicada al turisme ecològic (dues paraules). 6.- Fa sonar les setze peres senceres. Vola columna amunt un àngel amb una missió molt important. Institut Català de Paleontologia. 7.- Dit la propulsió emprada en la majoria de vehicles espacials. 8.- Capa de pintura. Fan sonar el tàndem. Pinti amb els colors bàsics. Teatre Lliure. 9.- Fa sonar la llarga caravana al Sàhara. Novícies, no versades encara en allò a què es volen dedicar. Vocal fineta. 10.- Capgireu ara qualsevol sal o èster de l'àcid úric. De baix a dalt, fase adulta dels insectes holometàbols i dels hemimetàbols. Interjecció de fàstic. 11.- Cap avall, illa grega del mar Jònic, de ressons homèrics; cap amunt, obeeixi. Fa sonar l'inici. Dit del lavabo amb algú a dintre. 12.- Comprimit de corcoll. Impugna la resposta donada a un argument cap amunt. 13.- Aquí a París. Leticia Ortiz. Fan sonar el timbal. Xifra romana. 14.- Avaluaria alguna cosa més enllà del seu valor real.

SUDOKU

			4	9	1	2		
2		5		8				9
		4			2			
	2				3			
8	4				7			3
		3		1	8	5		
	5	8		6				9
				3	5	6	7	1
7								8

FÀCIL

			5					7	2
							8		
2		7			8	3			4
8	3		6					4	
	6			3		2			
				9	5		6		
			3	5		6			
								3	8
			6			4			7

DIFÍCIL

JEROGLÍFIC

**CRUCÍFERA
VENTIJOL
NOTA**

Un dels Estats Units d'Amèrica

SOLUCIONS

Jeroglífic
Colorado (Col Ora Do)

Enreversats horitzontals
1.- Acrodermatitís. 2.- L. Apl. FA. Ataco. 3.- FA. EALT. àranib. 4.- arar. érapuco. R. 5.- Te. ARGOER. Acre. 6.- onid. NP. Eó. AEE. 7.- Rinofaringitis. 8.- It. R. Corea. Ant. 9.- inaserpimmo. Al. 10.- Zas. Càustica. M. 11.- Acció. LIE. Uta. 12.- C. Aerts. sepsar. 13.- Impflic. Can. l. 14.- Oligopolística.

DIFÍCIL

6	8	5	1	4	3	9	7	2
1	4	3	2	7	9	8	5	6
2	9	7	5	6	8	3	1	4
8	3	9	6	2	1	7	4	5
5	6	1	4	3	7	2	8	9
7	2	4	9	8	5	1	6	3
4	7	8	3	5	2	6	9	1
9	5	2	7	1	9	4	3	8
3	1	6	8	6	8	4	5	2

FÀCIL

3	6	7	4	9	1	2	8	5
2	1	5	3	8	6	7	9	4
9	8	4	5	7	2	1	3	6
5	2	9	6	4	3	8	1	7
8	4	1	2	5	7	9	6	3
6	7	3	9	1	8	5	4	2
1	5	8	7	6	4	3	2	9
4	9	2	8	3	5	6	7	1
7	3	6	1	2	9	4	5	8

Quant et costen els Borbons?

En menjar

760.000 €/any

Fes-te republicà a www.lrp.cat
o trucant al 972 186 400

* La subscripció en paper també inclou
accés als continguts digitals.

Subscripció anual:

Paper* — 72 €

Digital — 12 €

LA REPÚBLICA

Tavernia

Joan Poyano & Teo Perea

Aquests socialistes ens faran la vida impossible

Per una xerradeta a La Moncloa amb el president? No n'hi ha per a tant

No sé de què et preocupes, si fa anys que no se t'aixeca

Em refereixo a això que si no et diuen sí, és violació

Prendré una ratafia

Jo sóc més de fumar-les, les herbes

Hala, a seguir les consignes de Quim Torra! Esteu abduïts

S'ha de ser agarrat per pensar que Pedro Sánchez es deixarà subornar només amb una ampolla d'aquest brebaje

L'Oriol Pujol ha pactat amb el fiscal una minipena pel tràfic d'influències amb les ITV. Tinc esperança que a Madrid faran el mateix

No ho crec. Els consellers i els Jordis són peces de caça major. S'han d'explorar altres vies

Rasqueu-vos la butxaca. Per una comissió, en Joan Carles és capaç d'aconseguir que els elefants del Suprem els absolguin i que, a més, els donin la medalla d'Isabel la Catòlica

Al rei campechano, ni tocar-lo! Recordeu que el 23-F ens va salvar

Bé que s'ho ha cobrat. 80 milions a la saca només amb l'AVE de La Meca

No sigueu malpensats. Només es feia un raconet a Suïssa per si havia de fugir d'Espanya a correu com Alfonso XIII

Això és una deixa com cal, i no la de l'avi Florenci!

Jo no faria gaire cas, de la testaferra de la Corinna

Abans en deien querida. No li perdonaré que se'n busqués una amb un apellido tan complicat. Com es diu?

Zu Sayn-Wittgenstein. Su Gaing-Gigegeing, pronunciat per l'emèrit

Si no cap a la portada de l'Hola! Tan fàcil que era parlar de la Bárbara Rey...

Laia, Meritxell i Juani, necessito que em firmeu aquests papers

De què van?

Són declaracions de conformitat a fornicar amb mi. Mai se sap si caurà aquesta breva i no em vull arriscar a una denúncia per violació

Conformat amb això!